

Kulturně společenský časopis
2005 • 12
na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.

Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.
Exhibice: 2006. 2. 5. - 2. 7. 7.

Landovo Tajemství:
metafyzika pro mateřské školy

Samovztažný podobrazník

Reportáž z Kosova

Obsah:

Příloha

Den poezie (připravil
Viki Shock) (59)

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zveřejní obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Velké loučení se Šofarovými cédéčky (4)

Jakub Tayari: **Protnuté Kosovo** (14)

Štěpán Kučera: **Landovo Tajemství: metafyzika pro mateřské školy** (22)

Tomáš Veselý: **Původ světa** (24)

Před Strží

Výstřižková služba Jakuba Šofara (27)

Lucie Dudková: **Tušila jsem** (28)

Adéla Irma Miencilová: **Obrazové básně 2** (32)

Smilla Jaspersenová: **Až náhlá obleva nám řekne, jak hluboko je zima v nás** (34)

Cannyho komix (35)

Svodka Velkého Čtenáře (36)

Strž DA a Krmelec

Literatura: Jaroslav Balvín: **Nordickou blondýnu jsem nikdy nelízala** (38); Lucie Nováková: **Hrátky starého muže** (40); Jasoň Drsoň: **O dvou hodně hejmiš knihách** (41); Zuzana Fialová: **Pár nápadů pod vánoční stromek** (43) /

Divadlo: Otto Hejnic: **Hamlet pro 21. století** (47) /

Výtvarné umění: Petr Jiška: **Imprese a Cranach** (49); Jaroslav Balvín: **Mrkvový sirup** (51)

Za Strží

Ty knížky lze číst stokrát jinak (rozhovor Radima Kopáče s překladatelem Tomášem Kafkou) (52)

Viki Shock: **Kterak si vyvolat menší epileptický záchvat** (54)

Lubor Dufek: **Nápady pro Tři krále – O pampelišce v asfaltu** (56)

Podobrazník Honzy Hanzla Samovztažný (58)

Na titulní stránce: Nádraží v Přištině (Kosovo), 2005 (k článku na str. 14)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, ročník 6. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Císařské

Co dodat... (velké loučení)

Šofarova cédéčka k Dobré adrese patří stejně jako k Reflexu Zelený Raul a k České televizi Večerníček či Branky, body, vteřiny. Na rozdíl od nich byly Jakubovy bazarové výpravy v časopisu opravdu od samého začátku, od nultého čísla z roku (kde jsou ty časy!) 1999. Dobrá adresa dnes přichází o svou služebně nejstarší rubriku, kterýžto post slavnostně přebírá Podobrazník.

Šofar psal cédéčka pro fajnšmekry, pro „happy few“, proto se nikdy neobjevil na popovém, mainstreamovém začátku. Dnes, naposled, mu tohle čestné místo vyhraujeme. Právě proto, že šlo o rubriku pro vybrané, celá léta jsme překvapeně potkávali lidi, kteří četli Dobrou adresu jenom kvůli Šofarovým archeologickým hudebním výpravám. O tyhle čtenáře přijdeme...

O Šofara naštěstí ne. Na příští rok chystá osobní rubriku, jakýsi Šofarův roh hojnosti, jen cédéčka už v něm nebudou...

Sbohem, nekonečné variace na název začínající céčkem a děčkem! Sbohem, kompose a větrná růžice hudby! Sbohem, studnice vědomostí o všech neprávem zapomenutých!

red

Nejdřív administrativa. Dnešní cédéčkárna bude trochu delší, protože je zaplatpánbu poslední. Již jsem se opakoval, točil se v kruhu jako vítr na poli na podzim, a začal jsem návštěvu cdbazarů flinkat. Takže dneska jde o všechny výškrabky, které jsem si za posledního půl roku někde poznamenal. Dalším důvodem je, že nastupující generaci přestaly zajímat booklety a jakékoliv informace jsou jí úplně ukradené. Já bych nesl mít doma cédéčko bez minimálního označení, jí stačí jen plastický pytlík, aby se nosič nepoškábal. Asi to tak musí být. Ti, které to zajímá, si všechny informace najdou na internetu – jsou tam. A poslední ranou bylo, když se v prodejnách *Levné knihy*

objevila řada 11 CD *Plastic People* po 49 Kč za kus. Po tomto aktu je hudební svět (aspoň pro mne) úplně jiný.

Začínáme *Levnými knihami*. Za 19 korun písničky k filmu **Steal This Movie** z r. 2000, o životě bojovného studentského aktivisty *Abbie Hoffmana* s novými verzemi hitů z 60. let. Za ty peníze, to jste úplně ze-

šíleli!? Jaký je film, to se (zatím) asi nedozvíte, ale poslouvejte ten hudební nářez. 1) *Time Has Come Today* od *Chambers Brothers* zpívá *Sheryl Crow* se *Stevem Earlem*. 2) *Dylanův* velehit *It's All over Now, Baby Blue* zpívá *Bonnie Raitt*. 3) *I Ain't Marching Anymore* re-alizuje autor *Phil Ochs*. 4) *Dylanovo My Back Pages* zpívají *Jackson Browne* a *Joan Osborn*.

Tentokrát za 29 Kč. **John Farrar** (1948) vydal
jediné sólové, eponymní LP v r. 1980, na kterém

je 9 skladeb, na CD oprášila oblíbená

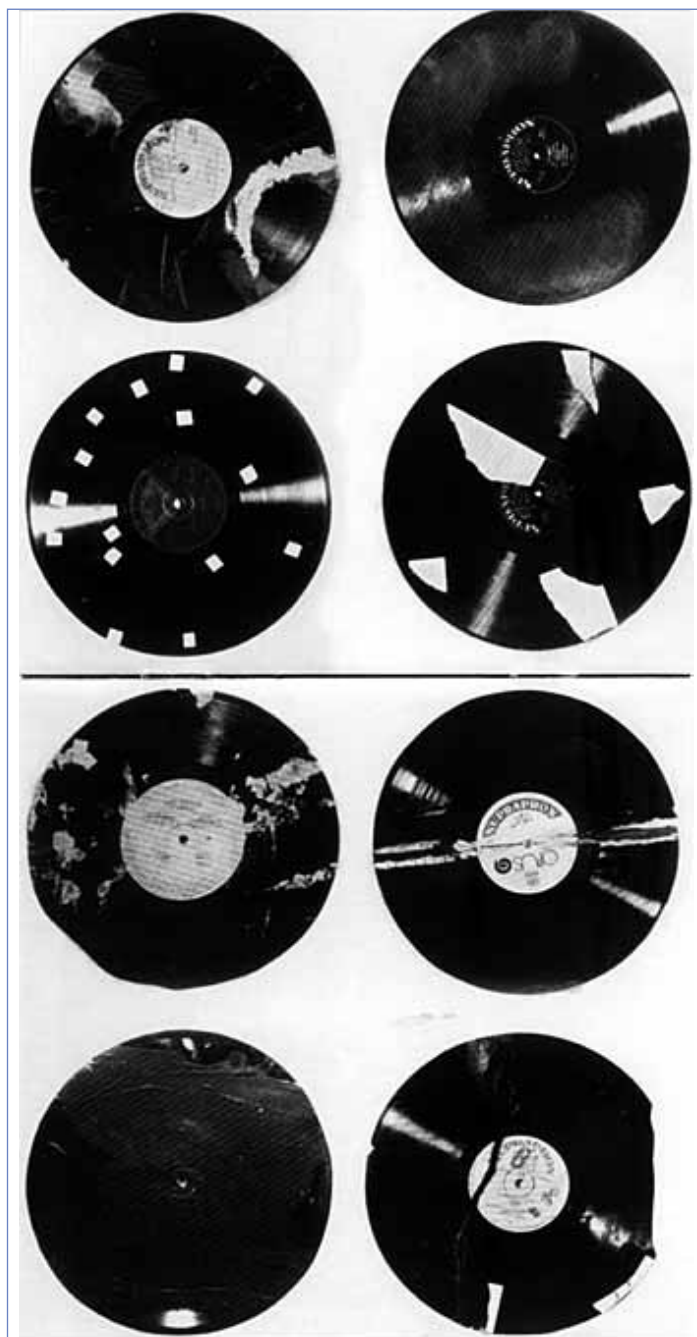
dávení

fy *See For Miles*
Records. V čem je ten
chlapík (kytarista, aranžér,
zpěvák a skladatel) zajímavý?

5) Guthrieho „hymnu“ *This Land Is Your Land* pojala po svém Ani DiFranco (a nesrala se s tím). 6) *Country Joe & The Fish* si zopakovali *Superbird*. 7) *War* (Strong a Whitfield) zkusil Edwin Starr. 8) *Lennoxu Power To The People* vzali za své Eric Burdon s Billy Prestonem (za bicími pomáhá Ringo Starr). 9) Hlavní part v písni písni (*Carry On*) od čtveřice CSN&Y zazpíval Timothy B. Schmit. 10) Další *Country Joe & The Fish*, tentokrát *I Feel Like I'm Fixin'to Die*. 11) Donovanovku *Mellow Yellow* zkusila Mary Chapin Carpenter (bicí progamované). A tucet uzavírá opět Ani DiFranco s Ochsovou *When I'm Gone*. Tak co na to říkáte? Rozumíte tomu?

Tentokrát za 29 Kč. **John Farrar** (1948) vydal jediné sólové, eponymní LP v r. 1980, na kterém je 9 skladeb, na CD oprášila oblíbená fy *See For Miles Records*. V čem je ten chlapík (kytarista, aranžér, zpěvák a skladatel) zajímavý? Jako seskupení *Marvin Welch & Farrar* má za sebou dvě desky (spolupracoval s Cliffem Richardem), pak v letech 1973–1975 doplnil obnovené *The Shadows*, v lednu 1976 emigroval do USA a stal se spolupracovníkem *Olivie Newton-Johnové*, ale i mnoha dalších hudebníků a zpěváků. Ta Olivia je z téhle desky slyšet, prostě „softíček“. Kdo má rád film s Travoltou, tak hybaj do toho.

Jak se mění v Praze doprava, octne se bezelstný cestující na místech, která si vůbec neplánoval – ale je to boží ouradek. Já jsem se tak dostal na tř. M. Horákové, kde prodejna hudebních nosičů prošla „restrukturalizací“, folku je čím dál tím méně, spíše se objevují bazarová LP. Abych si i zde vetknul aspoň něco do kloboučku – zakoupil jsem za 49 Kč CD hudby z filmu **Clerks** (1994). O filmu se toho dá dozvědět málo, z hudebních serverů snad jen to, že jde o nezávislou komedii a že to je velká legrace. Ani jsem se dál nepídil; kdybych si měl hlavu zaplňovat ještě filmy, to bych dlouho kapacitně nevydržel. Takže hudebně to celé patří do kastlíku alternativního poprocku, zlevněno z 399 na 49 Kč a z pro mě známých kapel zde hráli: *Alice In Chains*, *Bad Religion*, *Soul Asylum* nebo *The Je-*

Tento způsob recyklace není zrovna můj talíř polívky,
ale CD jako vzorek pokusnictví je určitě třeba mít
doma. Ach ty vlastnické choutky. Za 180 Kč.

Císařské dávení

sus Lizard. Těch neznámých bylo víc, např. *Golden Smog*, *Supernova* nebo *Girls Against Boys*. Dodnes jsem příliš strategii při produkci hudby z filmů nepochopil. Kdo vlastně koho propaguje, kdo je ten vítěz?

Po čase zase Národní. Už delší dobu tam měli pár CD **Tangerine Dream**. Tak jsem se konečně rozhoupal a koupil za přijatelných 180 Kč řadovku *Le Parc* z r. 1985, v r. 1995 remastrovanou. V polovině 80. let mastili TD jedno LP za druhým, v té době hlavně soundtracky (filmů nepočítaně). Kapelu tvořili *Froese*, *Franke* a *Schmoelling*, který nedlouho poté odešel. Z té doby má také většina jejich fans 2LP *The Warsaw Concert*, které se dalo koupit za slušnou cenu v Polské kultuře. Kapela vznikla v r. 1967 v Západním Berlíně, byla nejprve ovlivněna psychedelií, třeba *Džefrsnama*, ale na začátku 70. let se dala na cestu takového toho space-rocku, jenž byl ze začátku v linii ostatních art-rockových výbojů. Proto byly první desky dost ceněné. Pak mně připadá, že už to mastili spíše na kvantitu (viz počet nahrávek). Přesto je na tomto CD jasný vliv taneční hudby a klasické popiny (skladby č. 3, 4, 7). Deska má zachycovat nálady z návštěvy známých světových parků (Central Park, Gaudi Park, Hyde Park, Boloňský lesík, Yellowstone Park), mezitím je slyšet přílety a odlety letadel. Na jedné skladbě zpívá *Clare Torrey*; kdybyste to slyšeli, řekli byste si, že jste to už někdy slyšeli (to se povedlo). Tak ano – pomáhala *Pink Floydům* s jejich *Odvrácenou stranou*. Deska se pak mixovala ve Vídni, v Berlíně a v Londýně. Německá elektronická hudba, krautrock, to je nesmírně zajímavé téma, při jehož zpracování by byl

jistě citován Hegel, Kant, Nietzsche nebo Schopenhauer. Já bych se do toho pouštět nechtěl – ale rád bych si to přečetl...

Opět *Levné knihy*. Za 19 Kč další kousek fy *See for Miles Records* – **Stamford Bridge** – dvě desky *Come Up and See Us Sometime* (1970) a *The First Day of Your Life* (1971) + bonus *World of Fantasy*. Kapela nazvaná podle místa, kde je v jihozápadním Londýně fotbalový stadion klubu Chelsea, dává jasně najevo, jak asi vznikla. I když si o fotbalových popěvcích či fotbalové „hudbě“ můžeme myslet cokoliv, dva chlapci (*John Carter* a *Ken Lewis*, mimochodem původem z Birminghamu) natočili s pomocí přátel dvě zajímavá LP, včetně hitu *Chelsea*. Každou z 26 skladeb jste už někde slyšeli (a nevíte kde). Je to takový background anglické hudební scény konce 60. let. Že chlapci však umějí zpívat, dokládá, že byli využíváni jako „backing singers“ (*Tom Jones*, *Who*). Jo... taky se těším, že se někdy z rádia ozve chorál: *Sparta, Sparta, buzerantů parta!*

Dva úlovky z bazaru na Národní. Z ontarijského města Lakefield pochází 9 sourozenců *Leahyových*, kteří, jak jinak, vystupují pod jménem **Leahy**. Vydali tři CD, nejznámější je instrumentální eponymní z r. 1997 obsahující 10 skladeb (kritikou je ceněné nejvíce). Tak tohle je spojení klasických keltáren s kanadským folkem či country, step-dancingem, ale i s jakýmsi hudebněvážně pojatým bebopem či ragtimem. Pospojované *reely*, tradicionály, ale i „keltsko-folkové“ standardy, do toho i maďarský čardáš. Až artistní housle (několikery, s virtuózními vyhrávkami), příznaková basa hraje s bicími a do toho do téhle hudby „nepatřičné“ piano či další klávesy. Jejich vystoupení je nejspíš (podle článků) něco mezi „cirkusem“ a fantastickým zážitkem. Hrát začali v 70. letech už jejich rodiče (Frank a Julie). Pravda je, že děťátkům to jde rychle a „od pazourů“, ale bojím se, že se to pak opakuje pořád dokola. Tento způsob recyklace není zrovna můj talíř polívky, ale CD jako vzorek pokusnictví je určitě třeba mít doma. Ach ty vlastnické choutky. Za 180 Kč.

Za stejné peníze jsem zakoupil i polskou skupinu **Kroke**. Slyšel jsem je naživo na jednom z pražských festivalů židovské kultury *Devět bran* a tehdy mě jejich z klezmeru vycházející, jazzově ambientní world music spojená s klasickou zase až tak moc nevzala – třeba proti české, punk-klezmerové *Kleci* nebo *Klezmatics*. No ale CD *Ten Pieces To Save The World* (2003), které vyšlo k 10leté existenci tria

Citáty, které vstoupily do dějin

„...celkově je to taková veselá temná muzika, která by neměla urazit.“ (DA 1/2001, str. 25)

„předělávka předělávky, to už nepozná vůbec nikdo.“ (DA 8/2001, str. 23)

„Taková je česká muzika celá. Původního málo, radši příkrádat a do kotle přikládat.“ (DA 2/2002, str. 20)

„Fermáta mi nevibruje v uchu tak, abych se zalykal nepopsatelnou, tetelivou radostí, ne neblízkou sexuálnímu vzrušení.“ (DA 11/2002, str. 18)

„Hajdy dupky na Národní!“ (DA 3/2003, str. 28)

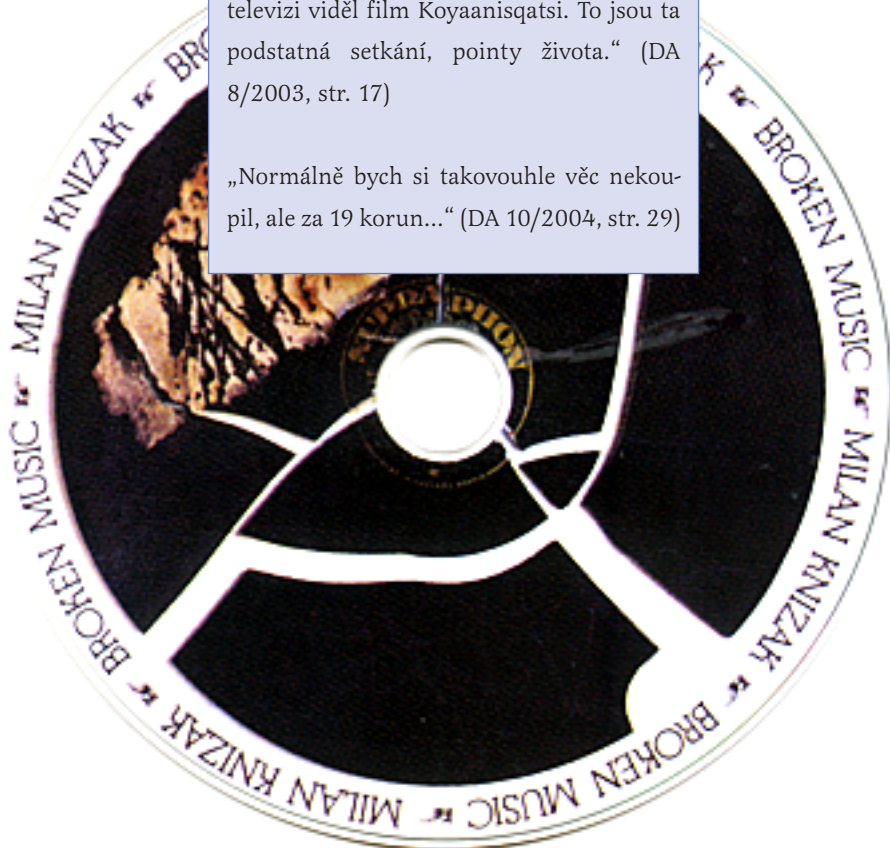
„Někdy v polovině 80. let jsem na rakouské televizi viděl film Koyaanisqatsi. To jsou ta podstatná setkání, pointy života.“ (DA 8/2003, str. 17)

„Normálně bych si takovouhle věc nekoupil, ale za 19 korun...“ (DA 10/2004, str. 29)

Jištění židovskou tradicí pouštět se kamkoliv,
kde cítí... (domyslet). Tohle CD to dokazuje.

(a obsahuje deset skladeb), to je opravdová lahůdka. Housle, viola, piano, perkuse, akordeon, double bass. Za sebou mají dalších 5 CD + jedno nahrané s *Nigelem Kennedym*. Kapelu tvoří *Jerzy Bawol*, *Tomasz Kukurba* a *Tomasz Lato* všichni pocházejí z Krakova (v jidiš Kroke) a mají klasické hudební vzdělání, Kukurba zpíval v mládí v Krakovském filharmonickém sboru (ten spolupracoval s *K. Pendereckým*). Ještě více než ke Krakovu má kapela vztah k židovskému městu Kazimierz, které bylo s Krakovem před r. 1939 jedním z center evropské židovské kultury. Ale jak jsem psal, klasický klezmer v jejich hudbě nehledejte, jsou ovlivnění mnohými proudy (slyšel jsem v tom romskou hudbu i staré *Yes*). Chlapci nejsou nějaká domácí chráněná květinka, hráli třeba v dánském Roskilde nebo na WOMAD festivalu v Readingu ve Velké Británii a natáčejí na německé značce *Oriente Music*. Narozdíl od *Leahyů* je tohle tkanivo setkané velice umně a „vychytrale“. Jištění židovskou tradicí pouštět se kamkoliv, kde cítí... (domyslet). Tohle CD to dokazuje.

Už jsem dlouho nebyl v Jindřišské ulici – tak jsem zašel. Slovenští Maďaři **Ghymes** jsou asi nejznámější maďarskou „folkovou“ skupinou, i když oboje platí jen napůl. Spíše world music, která vznikla na studiích na Pedagogické fakultě v Niře (1984). Na kontě mají nejmíň 8 CD, já zakoupil kousek z r. 2000, který se jmenuje *Smaragdváros*. Je na něm 11 skladeb stopáže téměř 58 minut. V mládí hoši prošli čímkoliv, pak začali houst opravdu lidovou hudbu, dneska už používají i saxofon, střídají styly a hrají „ghymnes music“, několikrát vystupovali

Na obálce jsou chlapi vyfoceni
namalovaní jak bratřenci starých
Plastiků ještě z dob, kdy dělali
konceptuální projekty.

Císařské dávení

u nás. Jen tak pro srovnání, text: *Mérges pipascon túl / Három csillag gyúl, / Mind a három álmképen szúr, / Bög a zivatar úr, / Hogyha lányhoz búj, / Elkapkodik ő mindent / Gyorsan nyúl*. Na celém tom je zajímavé i to, že vše se děje pod taktovkou (výrobní i ekonomickou) z Maďarska. Oficiální slovenská místa s tím nemají co dělat. To je jako kdyby desky *Ivana Krale* podporovala vláda USA. No a proč ne? Za 250 Kč.

O **Arthuru Brownovi** jsem psal nedávno. V Jindřišské v *Levných knihách* se objevil další jeho disk za neuvěřitelných 29 korun – *Galactic Zoo Dossier* z r. 1971. Vydala ho fy *CAS Record*, ale je vyroben u nás, se „smutným“ označením OSA. Nezkoumejme tyhle podivné cesty. Za směšnou cenu jsme získali důkaz o Brownově „velikosti“ a o jeho zakladatelském vlivu. Po ukončení *Crazy World* zakládá skupinu *Kingdom Co-*

me (o americké kapele téhož jména jsem tady taky referoval). Booklet zde samozřejmě chybí a stopáž na jediném „papíru“ neodpovídá skutečnosti, nicméně jestli se chcete objevit v jakémisi místě velkého křížení, odkud vede cesta k jazz-rocku, alternativě, klasickému rocku či vaudevillové, šantánové variantě psychedelie, prostě tomu, čemu se jednoduše říká progresivní muzika, tak si tohle CD určitě poříďte. Melodie střídají disharmonické fláky, rocková klasika je vytěšňována zappovskými postupy, ty zase jakýmsi kosmickými zvuky. Co skladba, to jiný kadlub. Až se někam propracujete, bude si to muset mnohokrát poslechnout. Vivat *Levné knihy*!

Nedlouho poté další Brown, tentokrát druhá deska s *Kingdom Come*, o rok později. Už mnohem učesanější, s tradičními vokály britské scény, jakoby předprehistoričtí *Queen* (není to blbost?, musím si to znovu poslechnout!). Nahrávka je remastrovaná v r. 1993, v bookletu jsou aspoň minimální informace. Nová Brownova kapela přešla od psychedelického rhythm and blues k „západní“ klasice, klidně, bez uzardění, ke srovnání nabízím třeba *Hollies* (kytarista přišel od *Briana Augera*, na kterého máme vzpomínku jednou deskou vydanou v Gramofonovém klubu). Tahle deska má ale úplně jiné obsazení než ta původní sestava, a na dalších deskách se to taky střídalo. Jo – a jakou v tom všem hrálo roli LSD, a to více než minimální množství, o tom bych radši nesppekuloval. Na obálce jsou chlapi vyfoceni namalovaní jak bratřenci starých *Plastiků* ještě z dob, kdy dělali konceptuální projekty. Za 180 Kč na Národní.

Na slávě rock and rollu se podílely mnohé malé, nezávislé labele (*Apollo* nebo *Old Town* v New Yorku, *Savoy* v Newarku, *Chance* v Chicagu, *Alladin* v Los Angeles). Memphská firma *Sun Records* *Sama Phillipse* je spojená s jediným hrdinou té éry, se jménem *Elvis Presley*. Projektem *Good Rockin' Tonight: The Legacy of Sun Records* se současné hvězdy světové scény „vyjadřují“ k té době novými (svými) verzemi tehdejší hitů – a všichni dodržují žánr, žádný úlet se nekoná, i když zde najdete: *Paula McCartneye*, *Jeff Becka*, *Jimmy Page* & *Roberta Planta*, *Johnnyho Hallydaye*, *Eltona Johna*, *Toma Pettyho* & *The Heartbreakers*, *Vana Morrisona*, *Carla Perkinse*, *Bryana Ferryho* (s ním hraje na kytaru *Mark Knopfler*), *Erica Claptona*, *Sheryl Crow*, *Chrise Isaaka*... A taky *Boba Dylana* (hraje *Red Cadillac and A Black Moustache*) – je to Dylan a je to klasický rock and roll. Celkem 15 nahrávek. Vyšlo v r. 2001, v *Levných knihách* Na Poříčí za 199 Kč (v originálním obalu). One-two-three-four!

David Peel & The Loweres EastSide – *The Pope Smokes Dope (and other song classics)*. Deska z r. 1972, třetí v řadě 17 hitů (*Globus* 1999) amerického potměšilce, který má u nás možná víc fanoušků než v USA, především díky hitu *Everybody's Smoking Marijuana*, bez kterého se neobejde skoro žádná pořádná pařba. Stejně tak *I Like Marijuana*. Že ho tady notně zpropagoval nešťastný *Jim Čert*, to ani nemusím připomínat. Proč je v bookletu text Josefa Rauvolfa, to

však nevím. Že by šlo o nějaký souběžný produkt na okolní trhy? Prodávají-li dnes CD za 99 Kč v *Levných knihách*, tak to asi nebyl tak dobrý vydavatelský počín.

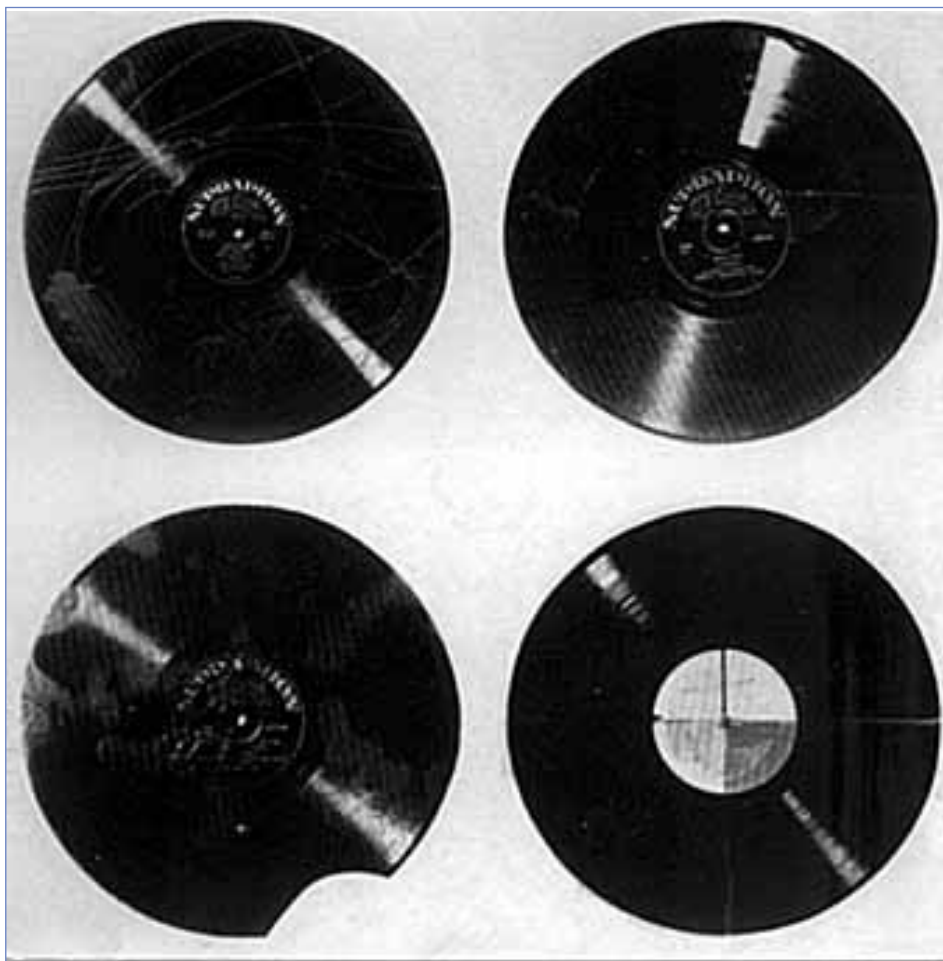
Další kousek za 19 Kč od fy *Musica New-age* s názvem **Wide Horizons** mě nalákal na jména: *Jah Wobble*, *Yello*, *Ginger Baker*, *Roedelius* nebo *Camel*. Docela by mě zajímalo, kdo si tohle v cizině nakupuje. A kolik lidí by si to koupilo u nás, pokud by ta cena byla odpovídající trhu, tedy nad 300 Kč.

I CD **Tony Wilsona**, basisty v 70. letech slavné, pop-soul-funkové britské kapely *Hot Chocolate*, *Just part of What You'll Get*, stálo jen 19 Kč. Wilson opustil *Čokolády* v r. 1975. Normálně bych si ho zcela určitě nekoupil, ale z 19 skladeb je jedna od *Boba Dylana* (*Who Killed Davey Moore*). Tak jsem to teda zkusil. Kdo zná *Horečku sobotní noci*, tak je ihned doma. Kdo nezná, ten o nic nepřišel. Ale byly i horší věci...

Pete Townshend (*Dennis Blandford*) je v rocku zabydlený už 40 let (v r. 1964 vznikli *Who*, a i přes úmrtí dvou původních členů se tu a tam ona fabrika opět rozjede). Kromě postu kytaristy a skladatele je také znám svými konceptuálními díly (*Tommy*, *Quadrophenia*), které se staly součástí diskografie *Who*. Townshend ale působil i na vedlejší, sólové trati – už v r. 1972 vydal první album. Z jeho tvorby je asi nejznámější zpracování dětské pohádky básníka *Teda Hughese* *The Iron Man* z r. 1989. O čtyři roky později vyšlo CD *Psychoderelict*, co je jakési „dramatické“ spojení slova a hudby, celkem 20 kousků (včetně pouze verbálních „záseků“). Dojem jsem z toho celého měl rozpačitý, připadá mi to jako rozměňování rozměňovaného, ale chápu, že pro ty, kteří tuhle kapelu milují (což já jsem teoreticky taky), je každá, byť odvozená souvislost přijímána bezpodmínečně. Ale láska na první pohled to není. CD je i oslavou *Mehera Baby*, indického súfisty a duchovního učitele, jehož si *P. T.* vybral za svého guru. Asi bych si na to všechno zvykl a zalíbilo by se mi to, ale času je málo. Za 180 Kč na Národní.

Psat o skupině **Art Bears** je pro některé spoluobčany dnes už středních let jako šahat špinavými prsty na nebe. V dobách *Jazzové sekce* a *Rocku v opozici* byla kapela *Freda Fritha*, *Chrise Cutlera* a *Dagmar Krause(ové)* megahvězdou. Pro naprostou většinu lidí byla neznámá, a kdyby si ji poslechli, pak by si významně fukali na hlavu. Inu avantgarda. A radikální. Chlapci byli předtím členové *Henry Cow* a Dagmarka v německém spolku *Slapp Happy*. Existovali tři roky (1978–1981), vydali tři alba, druhé a třetí z nich (*Winter Songs* a *The World As It Is Today*, 14 + 11) pak vyšla na jednom CD s původním obalem od první jmenované na značce *R+R (Recommended Record)*. Nebudeme zbytečně opisovat *Jazzbulletiny*; jejich politické názory odpovídají levicovému vidění světa ze západního břehu (nejlépe o tom psal Mikuláš Chadima, když ve vzpomínkách zabrousil na svůj pobyt ve Velké Británii v těch jalových letech normalizace). Pro mě daleko zajímavější je zjištění, že se už

Normálně bych si ho zcela určitě nekoupil, ale z 19 skladeb je jedna od *Boba Dylana* (*Who Killed Davey Moore*). Tak jsem to teda zkusil. Kdo zná *Horečku sobotní noci*, tak je ihned doma. Kdo nezná, ten o nic nepřišel. Ale byly i horší věci...

Čem Císařské dávení (ne)mluví

Nahráno především na koncertě v Music F Clubu na Smíchově 26. 2. 1971 a zbytek ještě v tom samém roce a dalším. Pěkný booklet s textem Jaroslava Riedla. Je třeba přiznat, že tehdy kapela předběhla dobu o 20 let (industrial) a že spousta textů, za které byli odsouzeni *Plastici*, byla od Knížáka (to se málo zdůrazňuje). Za 119 Kč.

i takováhle céděčka z nezávislých firem objevují v Praze za poměrně slušnou cenu 260 Kč. Stalo se tak na Národní. To je neobyčejně příjemné zjištění, teď už snad jen ty *Malicorne* nebo *Fausty* a *Clustery*.

Ze stejné „líhně“ za 180 korun jsem zakoupil CD skupiny **Celtus Moonchild**. Kdybych si mohl vymyslet nějakou příhrádku, tak tohle je pompézní keltský poprock. Bratři *John* a *Pat Macmanusovi* jsou ještě dále než *Clannad* a *Loreena McKennitt*, vykrádají z *Deep Forest* a vytvářejí pomocí tradičních nástrojů (whistle, bouzouki, uilleann pipes) jakési oldfieldovské plochy, které jsou někdy tak moc sladké, až to nechutná. Dle kritiků je toto CD s 11 skladbami z r. 1997 jejich nejlepší (po něm ještě vyšla další dvě). Už jsem zde z keltského tyglíku vytáhl spoustu variací, tak co se ještě dál může urodit? Keltský metal, keltská new wave nebo spojení s klezmerem? Nebo to už všechno dávno je?

Kanadského písničkáře **Gordona Lightfoota** máme u nás díky Supraphonu rádi, vyšlo mu LP (a nepochybuji, že se dobře prodávalo). Rodák z Orillia v Ontariu (1938) vydal dosud cca 25 desek, i když nejplodnější období měl na konci 60. a celá 70. léta. No, přiznám se, že když jsem si pustil jeho kousek z r. 1971 *Summer Side of Life*, tak jsem ihned uviděl bratry Nedvědy. Tohle je opravdu nefalšovaný kotlíkář zpoza

oceánu, bez uhýbání do rocku nebo popu. Les, dřevorubci, dým, a asi taky ta rosa na kolejkách. Jenže o nějakých pár let před tou naší scénou. Za každé poznání se ale platí, tak tohle stálo 180 Kč na Národní. Inu, proč ne.

Ne že bych byl posměvačný, ale že se CD **Milana Knížáka** *Nahrávám krysy* (Anne Records 2002) objevilo v *Levných knihách*, to je určité zadostiučinění. 13 skladeb z druhé poloviny roku 1991 bylo nahráno o rok později ve studiu U Dvou medvídků za spolupráce Václava Vašáka, Věry Špinarové a Marie Knížákové (foto na obalu David Saudek). Stačí si přečíst na bookletu: *Samozřejmě, že melodie a slova jsou moje, dále aranžmá, zpěv, a dokonce byly použity moje syntezátory Yamaha SY 77 a Casio C 16*. V bookletu jsou texty česky i anglicky – a možná, že ty jsou na tom všem nejlepší. Na slova, že jeho skladby *záměrně předstíraly tradiční formu, i když svoji strukturu se jí vymykají*, se nedá říci ani ň. To je na *no comment*, za 99 Kč.

Ze stejné líhně autorské i nakladatelské (ale ve výprodeji v Blackpointu) asi nejlegendárnější *Knížákov* dílo (a skupiny *Aktual*) *Atentát na kulturu*. 19 legendárních skladeb, které jsou mimo jakékoliv kritické tabulky, protože jsou prostě základní čili se o nich nedá říct nic. Současně s CD vyšla u Maťy kniha *Písně kapely Aktual*. Nahráno především na koncertě v Music F Clubu na Smíchově 26. 2. 1971 a zbytek ještě v tom samém roce a dalším. Pěkný booklet s textem Jaroslava Riedla. Je třeba přiznat, že tehdy kapela předběhla dobu o 20 let (industrial) a že spousta textů, za které byli odsouzeni *Plastici*, byla od Knížáka (to se málo zdůrazňuje). Za 119 Kč.

Od stejné firmy ještě jednou *Levné knihy*. Brněnská veselá skupina *Zloději uší / Ear Thieves*. Taková legrační hudba – psalo se někde o jejich koncertě. Mně spíš připadá, že jde o vzdálené plody českého vztahu k cizí „jinačí“ hudbě – od *Zappy* přes davy dalších Nemichalů Nedavidů. 12 skladeb, kytary, trumpetky, banjo atd. – co z toho asi může vylézt? Do toho použití rifů od *Sabatů* nebo něco z *Brahmse* a *Vacka*. Za 29 Kč, více na www.earthieves.com.

Od *Anne Records* další raritka – dvě „řadové desky“ předchůdců dnes trošku jiné kapely Petra Fialy *Mňága a Žďorp*. Pod názvem *Sle-*

From 1963 to 1964 I used to play records either too slowly or too fast and thus change the quality of the music. In 1965 I started to destroy records: scratch them, punch holes in them, break them. By playing them (which destroyed the needle and often the record player, too) an entirely new music was created – unexpected, nerve-racking and aggressive. Compositions lasted a second or for an infinitely long time (like when the needle got stuck in a deep groove and played the same phrase over and over again).

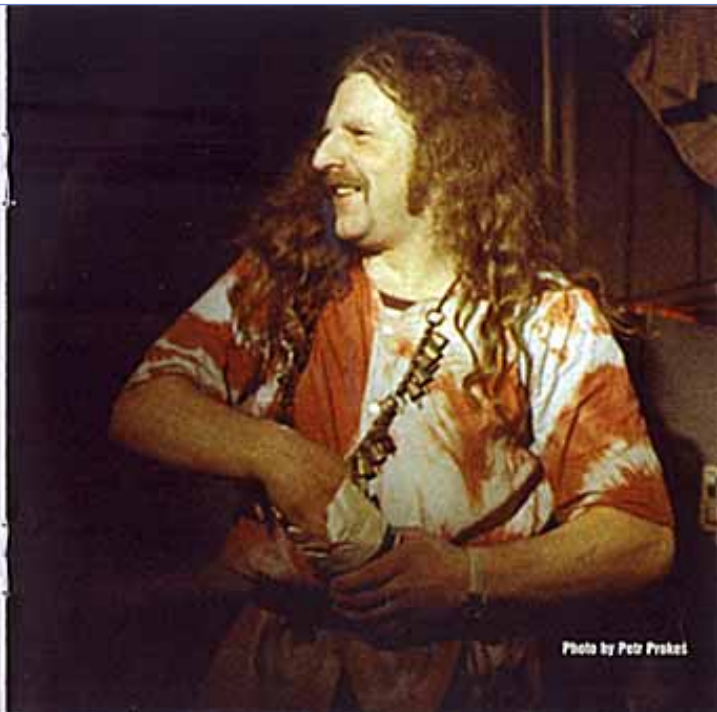
Soon I developed this system even further. I began sticking tape on top of records, painting over them, burning them, cutting them up and gluing parts of different records back together again to achieve the widest possible variety of sounds.

Later I began to work in the same way with scores. I erased some of the notes, signatures and whole bars, I added notes and signatures, changed the tempo and order of the bars, played the compositions backwards, turned the lines upside down, pasted different parts of different scores together, and so on.

With my orchestral works, I used combinations of popular songs as scores. Each instrument or section would play a different song simultaneously. As each unit maintained the original tempo, intonation and length of the song it was playing, an entirely new symphony emerged. And naturally there were other similar approaches, combinations and offshoots.

Because music that results from playing ruined gramophone records cannot be transcribed to notes or into another language (or if so, only with great difficulty), the records themselves may be seen as notations at the same time.

Milan Knížák

pé střevo – Nečum a tleskej připravil J. Riedel opět pěkný booklet k fenoménu, který proslavil Valašské Meziříčí a okolí. Obě z r. 1985, druhé pod názvem kapely *Rytmus 84*. Některé fláky později současná kapela opět oživila a jsou v jiné verzi na současných CD. Za 119 Kč.

Teď zase něco z Národní. Možná nejdůležitější houslista britské elektrické folkové scény – **Dave Swabrick**. Nejprve host, později (1970–1977) řádný člen skupiny *Fairport Convention*, výrazně se podílející na změně stylu od folkrocku blíže ke kořenům. Kromě toho hrával ještě v duu s jednotlivými muzikanty (*Martin Carthy*, *Simon Nicol* atd.). Během dvou let po sobě vydal desky *Swabrick I a II*. Což jsou pospojované tradice s autorskými „připodobněnými“ ragy, a reely. Klasický *ceilidh*. Kromě těch dvou nahrál ještě cca 6 desek, včetně několika živáků. Nejlepší kousky z koncertu z r. 1991, jež se uskutečnil k jeho 50. narozeninám, kde mj. vystupovali *Ian Cambell Folk Group*, *Martin Carthy* nebo *Fairport Convention*, nese název *Folk on 2* (1996). Obě eponymní desky na jednom CD z r. 1996 za 340 Kč.

Zase a opět a znova Národní třída, tedy to poslední dobou bývá nejdůležitější.

Čas či něčí nouze sem zavála 2cd **New African Worldbeat** (kompilace z roku 1995), za únosných 180 Kč. O tom nemá už cenu cokoliv psát, tak jen namátkou pár jmen: *Yousou N'Dour*, *Angelique Kidjo*, *Paapa Wemba*, *Ali Farka Toure & Ry Cooder*. Celkem bez zaváhání zařazuji do domácí diskotéky.

Teď to vezmu hodně letem světem. I malé firmy se konečně ve velkém rozhodly likvidovat své sklady, *Globus* sáhl na své ikony a za jednotnou cenu 99 Kč prodává přes *Levné knihy* např. Hlavsovo *Šílenství* (1999) nebo část druhé „plastické“ kolekce, kterou připravoval již zmiňovaný J. Riedel, zatím jsem koupil č. 7 – *Co znamená véstí koně*, č. 11 – *Trouble Every Day*, což jsou ne příliš kvalitní, o to však „kultovnější“ nahrávky převzatých skladeb (koncerty z r. 1971 a 1977), zpívá *Paul Wilson*. Na CD je ještě multimediální bonus – historie, fotografie, diskografie. A č. 9, *Hovězí porážku* (9 kousků, včetně *Kanárka* nebo *Papírových hlav*).

Za 49 Kč pak v *Levných knihách* CD **Trip to the Psychedelic World – Rare. '60s psychedelic Texas**. Je to sice nějaká rychlokašná věc, ale docela zajímavá – 18 skladeb za 49 Kč: *The Warlocks*, *13th Floor Eleva-*

tors, *Johnny Winter*, *The Stoic*... Další poodhalení toho, co bylo za zrcadlem...

A zase *Levné knihy* – za 299 Kč 4CD *Original Oriental Belly Dance*. Nikdy bych nepodceňoval tyhle boxy, rozhodně ne kvůli ceně, tahle je mimořádně nízká. Možná proto, že je to vyrobeno u nás. O břišních tancích nevím vůbec nic. Ani o autorech – *Mustafa Nassar*, *Layla Rostom*, *Farid Atrache*, *Mohamad Gamal* a další. Instrumentální, spíše jen témata, jakési syrové přípravy, ze kterých je cítit napětí, aniž byste viděli nutně nějaký potem a cudnou erotikou zalitý pupík. Studijní materiál na dlouhé večery a další důkaz, že z evropského snění je třeba vyjít ven, že ten kruh není zcela absolutní a ideální, protože i jiné muziky jsou inspirativní a lahodné a vzrušující. Fakt jo.

Ukazoval mi kamarád z televize stažený koncert **Neila Younga** a jeho *Crazy Horses*. Jen sice 3 skladby, ale geniální. Šlapající muzika, jednoduché, ale totální *Youngovo* hraní na kytaru. A pak – dívat se na lidi v hledišti znamená pochopit, jak působí Krysařovo pískání. Dílem náhody jsem do týdne viděl na Národní 2CD z tohoto koncertu – *Weld*. Stálo to sice 500 Kč, ale radost největší. Dvakrát po osmi skladbách, začíná se hned od začátku nekompromisně *Hey*

O čem se (ne) mluví

Císařské dávení

Hey, My My (Into The Black). Třetí kousek je *Dylanův Vítr, který to ví*, ale v *Youngově* hymnické podobě. I tady je zbytečné cokoliv psát dál...

Těch CD je více než „sladkých mámení“. Na třídě Horákové jsem se nestačil divit nad cenami britské folkové scény. Takže, když jsem se dodivil, šel jsem nekompromisně do toho. Za 99 Kč řadovku *Hutchinsonova Albion Bandu – Albion Heart*, r. 1995, 12 skladeb. Slušný průměr. Za 199 Kč **Fairport Convention** *Encore, Encore*, CD z koncertní šňůry *Fairport Farewell Tour* z r. 1979, ale vyšlo až v r. 1991. Kromě verze *Orange Blossom Special* obsahuje i bonusy, včetně skladby *Rubber Band*, která byla vydána jen na malé (SP) desce (celkově 14 skladeb). Za stejnou cenu CD **Ashley Hutchingse – The Guv'nor Vol. 4**. Je to asi z nějaké mapující série, která soustřeďuje všechny *Hutchinsonovy* aktivity. Na tomhle CD je 19 skladeb ze všech období. A – to není jenom pro fajnšmekry! O týden později jsem si na stejném místě koupil nosič s označením **Renaissance**, ale měl předtím napsáno **Michael Duford's**. Hlavní tahoun slav-

Hlavní tahoun slavné skupiny natočil nové verze starých pecek ve zcela akustické podobě, jen s jemnými klávesami *Richarda Browna*, jenž je jinak též hudebním ředitelem Královské shakespearovské společnosti. Místy jde o vyložený kýč, ale místy zase ne. Místo „Haslanky“ zpívá *Stephanie Adlington*, většina textů je od *Betty Thatcher-Newsinger*. Je to jak kdyby „spirituální“ Tichota znovu předělal některé své základní desky. No, proč ne. Jmenuje se to *Ocean Gypsy*, 9 skladeb, r. 1997, za 199 Kč.

né skupiny natočil nové verze starých pecek ve zcela akustické podobě, jen s jemnými klávesami *Richarda Browna*, jenž je jinak též hudebním ředitelem Královské shakespearovské společnosti. Místy jde o vyložený kýč, ale místy zase ne. Místo „Haslanky“ zpívá *Stephanie Adlington*, většina textů je od *Betty Thatcher-Newsinger*. Je to jak kdyby „spirituální“ Tichota znovu předělal některé své základní desky. No, proč ne. Jmenuje se to *Ocean Gypsy*, 9 skladeb, r. 1997, za 199 Kč.

Ze stejného nákupu je i řadovka **Fairport Convention** *Wishfulness Waltz*. Možná jsem s touhle kapelou už trochu trapák, ale i za tohle může naše nenormální situace. To, co bych si kupoval postupně, teď v jakýchsi horečnatých stavech, jakmile se někde objeví výprodej, uchracujeme, protože je v nás pořád vakuum. Tahle deska z r. 1997 se při prvním vydání jmenovala *Who Knows Whew The Time Goes* (12 skladeb), teď jsou k ní připojeny 4 živáky. Jednu skladbu, *Life's A Long Song*, napsal starý dobrý „Tull“ *Anderson*. Ale to všichni, které to zajímá, vědí, těm ostatním to je jedno. Vždyť taky jo. Za 199 Kč.

Ještě jsme pořád na Horákové. Britská kapela **The Levellers** je u nás dostatečně známá a oblíbená. Lehčí Kelti, lehčí anarchisti a lehce popíkovští – CD *Green Blade Rising* z r. 2002 se mi zdá nejvíce učesané (místy se hudba podobá *R. E. M.*), 12 skladeb a 2 bonusy CD-ROM. Pár hostů a booklet zase s „linorytem“, inu od nich by se měli čeští distributoři učit mravům. Za 199 Kč.

Cena 199 Kč je nějaká magická. Na Václavském náměstí zakoupil jsem ve slevách CD *Precius Rarities* z labelu *P + Q*. Teď jenom vyberu pár kousků (vše je v koncertním provedení). *Smells Like Teen Spirit* od *Nirvany* zpívá *Tori Amos*, *Bowieho Man Who Sold the World* zase *Nirvana*, *Youngovo Rockin'n In a Free World* – *Pearl Jam*, *Randy*

Crawford Dylanovo Klepání na nebeskou bránu a Lenny Kravitz Hendrixovo Hey Joe. Jestli si z toho nikdo neumí vybrat, pak nevím.

Německý krautrock nebyly jen kapely, ale i label *Brain*. CD *That's Barain* obsahuje tři různé typy muzik z různých období, takže po 3 skladbách od **Klausa Schulze** a skupin **Grobschnitt** a **Jane**. Asi bych si raději poslechl nějaké *Fausty*, *Birth Control* nebo *Guru Guru*, ale i tak je to zajímavá zkušenost. Za 95 Kč na Národní.

V *Levných knihách* se zase vyznamenali, v italské řadě *Musica New Age*, kterou vydává firma *Gruppo Futura*, tu prodávali za směšných 29 Kč řadovku **Clannad Macalla**. Sice tomu chyběl booklet, ale to pro operativního našince nic neznamená, za tuhle cenu nemá smysl ani nic vypalovat. Na poměrně krátkém cédu je 10 skladeb, v jedné tu vypomáhá i ten šílený *Bono* z *U2*. I kdybyste to už měli, tak jako dárek se to vyplácí. A to se – vyplácí.

Tím jsem vyčerpal všechny zásoby...

Pokud by někdo chtěl nějak navázat na toto několikaleté snažení, pak bych navrhoval, ať se pokusí sledovat malonákladová či příležitostná cedéčka. Vychází jich více než dost a moc se o nich nepíše. Úplně nakonec jeden takový tip. **Milan Knížák** mě jako

politik nasírá, ale když se stará jen o svoje, tak je to vizionář – poslechněte si třeba poslední CD *Aktual - Děti bolševizmu* (Guerilla Records, 2005), znovu nahrané kousky z konce 60. let. Jeho experimenty z té doby, z let 1964–1965 (destruované LP), vyšly v r. 1979 v Itálii (Multhipla Records). V r. 2003 vyšly na cd u fy *Ampersand* a letos jen ve 100 kusech u fy *c41productions*. Ta předtím vydala snad jen kompilaci *Playback* (český a slovenský DnB, drum'n'bass), více na **www.c41productions.com**. *Broken Music* obsahuje pět kompozic se stopáží 51:16, booklet přináší fotografii osmi „znovuzrozených“ LP (bývaly k vidění na Knížákových výstavách), jeho fotku z doby dlouhých vlasů a rozesmáté jurodivosti a anglický text a fotografii partitury *Fantázia*. Rozložit desky jako koláč a znovu (ale jinak) je poslepkovat by uměl každý. Jenže to vždycky víme až potom. Tohle je ambientní industriál s obrovským symbolickým potenciálem, který předběhl dobu. Mokrát si to neposlechnete, ale každou sbírku neobyčejně prohřejete!

Mějte se hezky.

Jakub Šofar

konec

O

čem
se
(ne)
mluví

Protn

KËSHILLI I BASHKËSISË ISLAME - MITROVICË
URIME MUAJI I BEKUAR I RAMAZANIT!

uté Kosovo

aneb
lesklá sečna
pravděpodobným daňovým rájem

Kosovo - městečko (Kosovská Mitrovica)

Na protější straně nahoře: tušený střed města

O čem se

Kosovo - město (Přiština)

Pokud se náhodnou dostanete do jižního Srbska a zatoužíte jet do Černé hory, zjistíte, že nejkratší cesta vede přes město Přištinu, které je shodou okolností v mezinárodními silami ovládané provincii Kosovo. No a pokud si řeknete: třeba nás pustí, protože jste a) zvědaví a b) opravdu se vám nechce přejíždět horský hřeben ještě před vjezdem do Černé Hory, můžete se stát, že projedete zatáčkou a narazíte na dvě stojící auta u regulérního hraničního přechodu mezi Srbskem a Kosovem.

Srbové Vás pustí, kosovští také, pokud zaplatíte 50 euro za povinné ručení na auto

(čtrnáctidenní), neboť takzvaná zelená karta v Kosovu neplatí. První, co se změní, jsou silnice. Ve válkou zničeném Srbsku jsou silnice staré a plné děr, v Kosovu naopak fungl nové a u každé je cedule, že je zaplatala Evropská unie a cena, kolik euro na to padlo. Také auta zde jezdí jiná. Na rozdíl od srbské strany s velkou škálou skoro se rozpadajících aut a prastarých nákladáků zde potkáte většinou mercedesy (nové i zánovní), pěkné dodávky a bílé terénní vozy zahraničních sil.

Druhé, čeho si nemůžete nevšimnout, je čilý stavební ruch. Okolo silnice, hned

Domky mají okolo sebe často bazény, kované brány a odlitky antických soch či jiné postmoderní formy zahradních trpaslíků. Ty, které jsou přímo u silnice, jsou obklopeny zbožím, které si může projíždějící obyvatel Kosova (turisty tam nemají) koupit. Zboží se zdá být spotřební, asijské či turecké, a neláká k zastavení. Fascinováni proměnou přemýšlíte, kde na to mohli kosovští vzít.

Kosovo - ves

u ní i dál, vyrůstají stovky domků. Jsou to domky fortelné, cihlové, jedno- dvou- či třípatrové, povětšinou ještě nedostavěné, ale již obydlené. Domky mají okolo sebe často bazény, kované brány a odlitky antických soch či jiné postmoderní formy zahradních trpaslíků. Ty, které jsou přímo u silnice, jsou obklopeny zbožím, které si může projíždějící obyvatel Kosova (turisty tam nemají) koupit. Zboží se zdá být spotřební, asijské či turecké, a neláká k zastavení. Fascinování proměnou přemýšlíte, kde na to mohli kosovští vzít. Asociujete slovo Kosovo, ale napadá vás jen válka, destrukce, ev-

Kosovo - pizzerie (domek vlevo)

ropské síly chránící nejprve místní většinové obyvatelstvo před zlými Srby a později zlé Srby před hodným místním většinovým obyvatelstvem – ale žádná prosperita.

Pak zjistíte, že nerozumíte cedulím ani reklamám, a vidíte, že srbochorvatštinu nahradila albánština. I v rádiu. Dojde vám, že etnikum všude kolem vás se vlastně jmenuje kosovští Albánci (spoří chlapi bystrých očí a sporá, malá černovlasá děvčata) a že zdrojem kapitálu by mohla být pověstná kosovská mafie, která po Evropě vydělává peníze obchodem s drogami a „pasením“ žen.

Příština přijde rychle a nepozorovaně. Domky se zahustí, silnice se stane úzkou uličkou, doprava zhoustne a vy jste najednou v zácpě mezi umělohmotnými vaničkami a kbelíky na straně jedné a složenými paletami limonád na druhé straně. V každém domě je obchod, zboží po celém chodníku, prodavač posedává na zápraží. Domky jsou nehezky. Po půlhodinovém stání v koloně, která se jen obtížně proplétá městečkem, rezignujete na představu, že byste v tomhle provozu hledali centrum. Vidíte sice několik minaretů po pravici, tušíte ovšem, že se k nim nikdy neprotlačíte, a odjíždíte spolu s kolonou směrem Kosovská Mitrovica.

Po cestě zastavujete na kopečku nad městem, abyste aspoň zdálky oplakali to, o co jste přišli, a uvědomíte si, že stojíte u pizzerie s terasou zrovna v čas oběda. Celý domek je úplně nový, není neomítnutý. Ceny jsou pražské, jen počítané v euro. Před domem parkují nově vypadající drahá auta – místní smetánka a francouzští pracovníci. Zatímco jíte obloženou mísu – jediné jídlo, které není italské, ale kosovské – hospoda se zaplňuje cizinci. Všichni mají visací kartu na krku, všichni jsou hlasití, smějí se a vypadají odpočatě. Sedají si na říjnové, ale silné slunce a vy odjíždíte, protože máte dovolenou a spěcháte...

Jedete po pláni sevřené z obou stran kopečky – Kosovo pole. Potkáte hrobku tureckého sultána Murada, kterého sice Srbové před bojem 15. června 1389 dokázali zabít, jehož armáda ovšem stejně vy-

O
čem
se
(ne)
mluví

Uvědomujete si, že mezi všemi těmi novými, většinou ještě nedostavěnými domky vidíte i betonové skelety domků starších, nyní rozebraných a zničených – domků, které zřejmě patřily uprchlým či ubitým Srbům.

Hrůzné je, že skeletů je víc než nových domků, před nimiž stále postávají prodavači nebo opraváři. Občas projede patrola v bílém terénním voze. Napadne vás, kdo jí to vlastně platí (EU), a zamyslíte se, má-li někdo odvahu zkusit tu vybírat daně. Potkáte i obrněný transportér.

Kosovo - krajina

hrála a následně okupovala Kosovo po staletí. Uvědomujete si, že mezi všemi těmi novými, většinou ještě nedostavěnými domky vidíte i betonové skelety domků starších, nyní rozebraných a zničených – domků, které zřejmě patřily uprchlým či ubitým Srbům. Hrůzné je, že skeletů je víc než nových domků, před nimiž stále postávají prodáváci nebo opraváři. Občas projede patrola v bílém terénním voze. Napadne vás, kdo jí to vlastně platí (EU), a zamyslíte se, má-li někdo odvahu zkusit tu vybírat daně. Potkáte i obrněný transportér. V Kosovské Mitrovici odbočíte na Černou Horu, auta se pomalu vytratí a na hranice jedete skoro sami. Krajina se zvlíná a zkrásní, vesnice už nehyzdí ani nové domy, ani kostry starých. Obchody zmizí a vy zjistíte, že máte žízeň. Objevíte obchůdek – malou prodejnu potravin a všeho podobného, která vypadá jak u nás. Prodáváč

je Srb a bere i dináry, srbskou to měnu. Říká, že se mu tady žije dobře. Pak jedete za průvodem, který se nesmí předjet, všichni v černém – pohřeb. Jste v srbské části Kosova. Říkáte si, jak je tam hezky, a najednou objednete roklínku a před vámi se otevře pohled na úchvatné přehradní jezero zasazené mezi kopci. A pak hop, celnice, odevzdáváte propustku, kterou jste dostali při vjezdu a kterou jste si chtěli ponechat na památku. Pak druhá budka – Srb zavolá na Srbku a ta se vás anglicky ptá, jestli jste si jistí, že Češi nepotřebují do Srbska vízum, a když jí přesvědčíte, že jsme bratři Slované a že jí opravdu nelžete, pouští vás zpět do Srbska, do země zničených silnic, smutných lidí a melty.

Cesta proběhla koncem října 2005.

Jakub Tayari

Kosovo - přehrada

Landovo Tajemství:

metafyzika pro mateřské školy

Viděl jsem ho poměrně pozdě, půl roku po premiéře,
a nezbyvá mi než uznat, že Bergman věděl, co dělá.

O
čem
se
(ne)
mluví

Před sedmi lety jsem měl námět na filmový scénář, v němž lékařka pátrá po velikém tajemství. Loni mě oslovili lidé z divadla Kalich, že by potřebovali hru. Neměl jsem čas na nic původního, připravoval jsem gangsterku. Nabídl jsem se ale, že upravím Bergmanovu Sedmou pečeť. Jenže Bergman nám nedal svolení.“ Takhle vysvětlil Daniel Landa Právu, jak vznikl jeho druhý autorský muzikál Tajemství. Viděl jsem ho poměrně pozdě, půl roku po premiéře, a nezbyvá mi než uznat, že Bergman věděl, co dělá.

Hned ze začátku chci zdůraznit, že nejsem zuřivý antilandista. Po několika pivech se mi líbí šlágry z jeho jarých (poorlíkovských) desek, za střízlika pak mám rád píseň Pozdrav z fronty, album 9 mm argumentů a Landovu hudbu k televiznímu filmu Udělení milosti se zamítá. Ovšem „muzikálové drama“ Tajemství je krok totálně mimo, a to nejen mimo český muzikálový mainstream, jak zhusta zdůrazňovali recenzenti.

Landa je Bohem políbený melodik, to je jasné hned od první písně, starší skladby opatřené novým textem. Představení je přehlídkou potenciálních hitů, mým favoritem se stala Magická noc, jakési tango z předpeklí, rachotící zpěvem Petra Dopity, sympatické svým nadhledem nad patosem příběhu. Kdyby bylo Tajemství proudem hudby beze slov, odcházel bych z divadla spokojen a nějaké nadosobní tajemství by se mi možná opravdu zahryzlo v duši. Protože ale Landa utopil svoje poselství v lavině slov, musel jsem se smát v nejvypjatějších okamžicích hry, a v odlehčených chvílích mi bylo smutno. Slova – ať už jako textařské řemeslo nebo obecněji jako otisky myšlenek – jsou autorova slabá stránka,

což při psaní divadelní hry není úplně zanedbatelné.

Landa, vedený prý při tvorbě „určitou silou“, vymyslel spleť příběh, kde plytký dnešek zápasí s hloubkou minulosti, rané křesťanství s pohanstvím a statečný Jan s vlkodlakem. Řeší se láska, víra, smysl života i smrti, to vše v přízračné atmosféře, která děsí zhruba jako pohádky, které vysílá Česká televize v neděli odpoledne. Jevišťem občas protančí nějaká nadpřirozená bytost, například duch v podání unaveného Richarda Tesaříka, který vypadá, že je mu celé drama v podstatě ukradené, čímž se alespoň pro mě stává nejsympatičtější hercem. Pointu příběhu se nesluší prozrazovat, prozradím tedy aspoň to, že celkem

nápadité vyústění utloukly patetické dialogy i herecké výkony, takže v konečném výsledku není moc o co stát.

Sám autor nevidí v hercích pouhopouhé interprety svého textu. „Jsou mezi nimi tací,“ vypráví ve zmíněném rozhovoru Právu, „kteří po měsíci zkoušení zachytili tu nejskrytější dimenzi a začínají svůj život vnímat v dalším rozměru. Určitě to některé donutilo zamýšlet se nad kvalitou života. Je to pro mě obrovská čest, protože k tomu má Tajemství mimo jiné sloužit.“ Co k tomu dodat? Jestli někdo objeví další rozměr svého života po zhlédnutí Landova Tajemství, pak mu pomáhej Lumen Templi.

Štěpán Kučera

Původ světa

O
čem
se
(ne)
mluví

Gustav Courbet, „Původ světa“, 1866

Před necelými deseti lety byla obohacena sbírka pařížského muzea Orsay o obraz Původ světa; autorem je Gustav Courbet, namaloval jej v roce 1866. Olej na plátně o rozměrech 46 x 55 cm zobrazuje umělcevu irskou milenkou, resp. její nejintimnější partii. Obraz vyniká naprostou necudností, která je pro malířovy akty poměrně typická. Prohlížíme-li si znázorněné torzo ženy, stále cítíme původní kontroverznost tématu a především muži mohou mít pocit, že jsou pohlížejíce na obraz přistiženi při něčem společensky neúnosném, co člověk normálně skrývá a za co by se měl stydět. Tento nejasný stav mysli vyvolávaný vzrušením z pohledu, jenž je nepatřičný, společenskou konvencí nepovolený, přesto jednoznačně rozeznávající strunu podprahové pudovosti, díky níž vůbec jsme na světě (!), svádí diváka k paranoie zapříčiněné puritánskou morálkou.

Však onen obraz, ač se to tak může prvoplánovitě zdát, nemá nic společného s pornografií. Je třeba si uvědomit, že podstatná tu není žena ležící malířovi modelem, tzn. nejde o to, jaká má

stehna či jakou hrmu; konkrétní tělesné proporce nemohou být tím nejdůležitějším, co na aktu nacházíme (byli bychom jinak schopni mluvit o umění, pokud by byla měřítkem jenom individuální líbivost?) – akt není zpodobněním jedné ženy, nýbrž v díle se umělec snaží o zaznamenání znaků ženskosti, vytváří zpodobu všech žen v jediném artefaktu a, což je teprve zajímavé, podává tím zprávu o svém vztahu k ženám a ženskosti, vypráví svůj příběh o vztahu k nim, a to prostřednictvím uměleckého díla, prostřednictvím estetického média.

Umělec totiž netvoří svá díla pro sebe v narcistní snaze povznést sám sebe před sebou, ale snaží se zpravit o běhu svých myšlenek, o reflexi skutečnosti, kde jedině on, ať chce nebo nechce, je právě tím hodnotícím elementem procesu tvorby. Smyslem umění není předání jednoznačného de-

Básnictví je oním odstupem, neboť tak je člověku obrazotvorným veškeré okolí, i on sám – určitým způsobem je vše injektováno jakožto inspirační zdroj a intence.

finitivního rozvrhu, ale tematická nabídka k zamyšlení, jejíž úspěšnost je bezprostředně závislá na schopnosti komunikace uměleckého díla, které na sebe musí nejprve strhnout pozornost, následně donutit k soudu líbivosti (bez něhož se nelze vůbec vůči umění postavit čelem, vždyť těžko se kdo zabývá něčím, co je pro něj nezajímavé, k čemu není ochoten nebo schopen zaujmout bytostný postoj), a teprve potom je recipient estetickým artefaktem iniciován k otevření se vůči tematizované skutečnosti a k účasti na ní. Měl by být dílem doslova vtažen, až v jeho nitru nastane okamžik, kdy nebude rozdílu mezi dílem a jím samotným. Takové splnutí je nutným momentem, který zajišťuje srozumění s uměním a uměleckou tvorbou vůbec. Tak zakládá člověk vnitřní dialog, bez něhož nelze rozvíjet dialogické jednání mezi lidmi, neboť mezilidská komunikace by jinak byla pouhým předáváním informací, jež se podobá síťovému přenosu dat mezi počítači.

Zaujatý uměním, ať jeho milovník nebo jeho tvůrce, je jakýmsi tajemným způsobem informován o běhu věcí, což se děje

pravděpodobně tím, že v okamžicích splnutí s uměleckým dílem, tzn. v momentech oproštění se od svazující individuální totality, kdy je vytrháván z každodennosti (z nutnosti přežít) a následně je vrhán do nejistoty neustálé změny, do procesu dění bez možnosti úniku (do úkrytu konvenčních dohod), kdy mu jakoby z očí padá slepecká páska a on nahlíží Dobro a Pravdu, náhle si uvědomuje své podílnictví na běhu světa a potřebu osobního vkladu, v tu chvíli však ví, že jeho činění nutně vyžaduje naprostou participaci s okolím, což je možné pouze prostřednictvím dialogu.

„Jen v dialogu – se sebou samým či s druhými – je možno překročit pouhé mínění vládnoucích konvencí a jenom ten, kdo je skutečně veden takovým předběžným věděním „Dobra“, bude na něm moci odhodlaně trvat,“ tvrdí Hans-Georg Gadamer a nezbyvá než souhlasit, pokud toto tvrzení stojí na předpokladu, že se tážeme a zároveň víme, co hledáme, což v tomto případě není nic menšího než lidství v člověku. „Ale tážení není žádná technika, jak hrát nějakou roli. Tazatel je vždycky zároveň tím, kdo se ptá sám sebe. Otázka platí zrovna tak pro něho jako pro druhého. To je dialektika dialogu. [...] Poznávání toho, jako co se člověk „zná“ a jak si sám rozumí, je jako všechno poznávání toho, co člověk zná [...] rozlišování. Člověk vždycky stojí v dialektickém napětí k míněním, která již má a která se ho zmocňují, vydávající se za vědění, která však ve skutečnosti pokládají partikulárnost dané-

ho názoru za celek. To platí jak pro dotazovaného, tak pro tazatele.“ Prostředkem, jež nabízí Gadamer jako *cosi*, co musí vést, je „obecný hermeneutický náhled [...] který však nakonec platí pro každý „rozhovor duše se sebou samou“, jímž je myšlení.“

V dialogu se uvolňujeme ke svobodě. Ta nesouvisí s jalovou nevázaností, naopak nás nutí k přiznání se k tomu, co tu už s námi dávno je. Svobodný čin se právě díky takovému aktu naprosté přítomnosti oprošťuje od kauzality a obsesních myšlenek, neboť naše nekončící bytostné zakládání se v přítomnosti prostřednictvím dějinného myšlení (tzn. nezůstáváme stále stejní, proměňujeme se v čase), se rovná využívání dispozic. A jejich rozvíjení je naším životním úkolem a navíc jedinečným a jediným vkladem do celku světa.

Vždy jsme již se světem ve vztahu, vždy je tu jakýsi přesah, poukaz, který odkrýváme, vždy už tomu v souvislosti nějak rozumíme, a přestože jako konečné bytosti celek nemůžeme pochopit a pro různost individuálního odkrývání se mnohdy střetáváme, lze celku porozumět tím, že smysl otvíráme jako něco, co prožívá každý a co je nahlíženo jako problém. Tak také hermeneutika, jak ji vedle Gadamera chápe Ricoeur, představuje nikoli protitlak odstupu (metody) a historicismu (pravdy – bytosti v bytí), je jejich propojením. Úžasným důkazem může být poetický způsob života, bytování umělce v tomto světě. Básnictví je oním odstupem, neboť tak je člověku obrazotvorným veškeré okolí, i on sám – určitým způsobem je vše injektováno jakožto inspirační zdroj a intence.

Umělecký tvůrce je projevem dějinné možnosti, tudíž každý estetický artefakt je časově ukotven a při jeho tvorbě se umělec ptá po smyslu svého činu a získává odpověď ve formě otázky, čímž je mu umožňováno následné vykročení k sobě samému vedoucí k selbst-transformaci uvědomělou sebetvorbou. Umělec či milovník umění se tímto způsobem stává otiskem univerza, díky čemuž mu je dáno rozumění; obdařen vůdcím

duchem, géniem, rozžhavlje sebe sama v jedno z nemnoha univerzálních ohnisek osobité lidské existence. Vede se v patrnosti, a pokud setrvá v setkání se sebou samým, vstupuje v osobní interpretaci, provádí existenciální sebeprojasnění.

Courbet, jakožto představitel osobitého výtvarného stylu (je též představován jako zakladatel realismu v malířství), tudíž v Původu světa nepředpokládá jakousi studii anatomie své milenky, nýbrž furiantským způsobem řeší nerozluštitelnou záhadu, zda bylo dříve vejce nebo slepice, což jednoznačně naznačuje již název obrazu. Toto tvrzení může být pro mnohé diskutabilní. Ovšem, zamyslíme-li se nad Courbetovou tvorbou, objevujeme v jeho dílech přešl symbolů a obecně zástupných vztahů, tzn. nepleťme si Courbetův realismus s naturalismem nebo snad dokonce fotorealismem. Že nehodlá jakožto realista malovat neexistující věci, ještě neznamená, že se nezabývá otázkami překračujícími materiální rámec

jedince. Zabývá se člověkem obecně a řada jeho myšlenek rezonuje s původními utopiemi. Kupř. na obraze Skutečná alegorie vidíme krásnou ženu představující Pravdu, Baudelaira jako Poesii, Promayeta jako Hudbu, Proudhona jako Sociální filosofii apod. Courbet se sám zobrazil jako malíř krajiny, kde se narodil (středobod obrazu, z něhož vše vzhází). Vedle těchto pro malíře významných odkazů (ať na dětství, či na přátele, s nimiž se setkával při umělecko-společenských debatách) řeší dílo např. rozdílnost lásky a styků nevázaných, jejichž obsahem bývá pouze sexuální ukojení. Nebo malířův nejznámější obraz Dobrý den, pane Courbete, jenž je vzpomínkou na pobyt u mecenáše Alfreda Bruyase, symbolizuje bohatství, které zdraví génia. Vypodobnění lidé nevynikají v dílech autenticitou. Autor, ačkoli realista, nezkoumá jejich charakter, spíše je stylizuje. Courbetova stylizace je nonkonformní, a tato vlastnost je zachována do dnešních dnů především v rozkošnických, někdy až obscénních aktech. Právě nonkonformnost Courbetovy tvorby zaručuje autentickou osobitost malířovu, a potvrzuje tak permanentní hledání vlastního projevu, který souzní s lidsky jedinečnou podstatou tvůrce. Stopou hledání se pak stávají umělcovy dokončené obrazy.

Standardy přežití nevyhledávají přílišné přemýšlení, spíše pasivní klouzání po

povrchu. Není proto divu, že ani jím kladený důraz na řemeslnou kvalitu (ač autodiakt, dokonale v Louvru nastudoval Rembrandta nebo Velazqueze) nezabránil strhávání bouří odporu, když svými díly obesílal umělecké salony. Jeho náměty nebyly diváky ani kritiky považovány za hodné umělecké pozornosti. Paradoxně proto dosáhl většího uznání v Německu než ve francouzské domovině.* Proto není význam Courbeta postaven na jeho jaderném realismu protkaném infantilní marnivostí s jistým sklonem k sebestřednosti, což je srozumitelné (a proto i sympatické) více v dnešní době než před takřka sto padesáti lety, důležité je, že s jeho tvorbou se definitivně prolamují zábrany zobrazování skutečnosti navzdory společensky uznávanému kánonu. Otevřel bránu jedinečnosti, s jejímž otevřením zároveň přidal na váze osobní zodpovědnosti. Na kolik člověk opustí stálost a jistotu vnější tradice, aby dal prostorovému osobitému projevu zvnitřku, natolik je povinen rozvážit dopady budoucích potencionálních aktivit. Každý jsme součástí celku, proto naše odpovědnost není směřována pouze vůči sobě, nýbrž vůči okolí, ježto je strukturovaným komplexem nepozastavující se proměny. Courbet představuje výzvu k následování, nikoli kvůli provokativnosti tvorby, o takové mělkosti názoru zde není řeči, ani nejde o zaslepené opakování – smyslem následování je vyslyšení nabídky k autentickému žití, které se neopíčí a nekopíruje zaběhlé a již potvrzené vzory, nýbrž vstupuje na půdu dosud panenskou, ale o to krásnější, vstupuje do oblastí blíže spřízněných, jimž nelze než rozumět, protože je máme v sobě uloženy a připraveny k projevení se naším jedinečným žitím – překročit bariéru normy (obraz) a vzít na sebe váhu zodpovědnosti.

Tomáš Veselý

*) Popularitu nepřímo dokazuje udělení Rytířského kříže sv. Michaela první třídy za zásluhy, s nímž byl spojen titul barona; tento kříž obdržel přímo z rukou Ludvíka II. Bavorského.

Autor, ačkoli realista, nezkoumá jejich charakter, spíše je stylizuje. Courbetova stylizace je nonkonformní, a tato vlastnost je zachována do dnešních dnů především v rozkošnických, někdy až obscénních aktech. Právě nonkonformnost Courbetovy tvorby zaručuje autentickou osobitost malířovu, a potvrzuje tak permanentní hledání vlastního projevu, který souzní s lidsky jedinečnou podstatou tvůrce.

Když jsem
ho vylovil
v haldě
papíru
a přejel
očima,
ovanula mě
hrůza
a vzpomínka
na film, který
jsem viděl
kdysi
hluboko
v 80.
letech...

Výstřížková služba Jakuba Šofara

== Válečná příkázání == pro školní děti

(vydaná c. k. moravskou zemskou školní radou).

Nemyslete vždy toliko na sebe, nýbrž také na ostatní!

Neboť nejen vy samy chcete jíst, nevy samy potřebujete šatů, botů a mnoha jiných předmětů, nýbrž všichni potřebují potravu a šatstva. Musíme však v obou věcech tím vystačiti, co nám poskytuje naše vlastní země, jelikož krutí nepřátelé nic nám nepřipustí. Proto buďte šetrné a ušetrte! Co pomůžete ušetřiti svým odříkáním, to prospěje ostatním a zmaří záměr nepřátel, aby nás vyhladověli.

Obmezíte-li se poněkud v požívání pokrmů, ve spotřebě důležitých předmětů, přinesete také vy malou oběť pro vlast.

To vám přece nebude za těžko! Pomněte, jaké veliké oběti přinášejí vaši otcové a bratři, kteří snášejí nevýslovné námahy a strádání, ba dokonce život svůj nasazují za vlast.

2. Šetřte proto všim, zvláště však chlebem a brambory!

Nespotřebujte více chleba než tolik, kolik jest dovoleno příslušnými předpisy úředními! Každým soustem nad ustanovenou míru zmenšujete zásobu pro veškerenstvo.

Šetřte také brambory, neboť jsou pro výživu lidu tak důležité jako chléb!

Nebuďte nespokojeni, dostanete-li chléb nebo brambory bez omastku, neboť všichni musíme šetřiti tukem.

3. Zachovávejte svědomitě dni bezmasé!

Maso může býti nahrazeno jinými výživnými i vydatnými pokrmy. Jen tehdy, bude-li přesně zachovááno toto příkázání, bude možno pro naše statečné vojny uhaspodařiti potřebné maso.

4. Neodhazujte, co jest jedlé!

Zbytků pokrmů lze s užitekem upotřebiti ke krmění domácích zvířat. Válka ztenčila velice jich počet. Jest tudíž třeba získati hojnost krmiva, aby opět mohlo býti vychováno mnoho dobytka.

5. Uvarujte se všeliké škody v zahradách a na polích!

Šetřte ovocných stromů, nechte jich plody uzrání! Ničte různé škůdce na polích a v zahradách! Sbírejte tam všechny plodiny, jichž lze využítovati k výživě lidí a zvířat!

6. Šetřte obuvi, šatstva a prádla!

Kůže a vlny jest malá zásoba a to, co jest pohotově, přichází především v úvahu pro boty a šaty vojáků; neboť jen dobře vypravení vojáci mohou snést námahy válečné.

Nepobíhejte bez potřeby po ulicích, vyhýbejte se kalužinám a závějím, neklouzejte se na ledě bez bruslí, šetřte, kde můžete, botů i šatů a noste je, pokud jen možno jest jich užívat.

7. Zacházejte šetrně se dřívím, uhlím a svitlím!

Nenakládejte příliš mnoho topiva do kamen; vzpomeňte si na vojáky, kteří v zákopech musí snášeti větší zimu! Šetřte petrolejem a svíčkami!

Úlohy dané ve škole a jiné práce konajte, pokud možno, za světla denního!

8. Hospodařte s papírem, motouzem a jinými předměty!

Jest o všechno toto nouze a ušetřite také rodičům mnoho výdajů.

9. Vpomáhejte při pracích polních a v domácnosti!

Velmi mnoho otců jest nyní ve zbrani pro vlast. Vaše matky musí nejen spravovati domácnost, nýbrž také obdělávati pole nebo konati práci řemeslnickou, vésti obchod kupcecký, snad i choditi do továrny neb na práci nádenickou. Podporujte je všemi svými silami! Chcete-li jen, můžete své dobré matce mnohé břímě ulehčiti, mnohou malou práci převzít. Jak se vám odmění milý otec, až se z války vrátí!

Vy děvčata můžete ještě tím zvláště prospěti, že nejen pro domácí potřebu, nýbrž i pro vojny v poli budete hotoviti prádlo, ponožky a p.

10. Závodte navzájem v lásce k vlasti!

Osvědčte tuto lásku také tím, že nejen samy budete zachovávat tato příkázání, která od vás přece jen malé oběti požadují, nýbrž že také budete nabádati své sourozence, své spolužáky a ostatní děti, by je rovněž zachovávali. Tak vykonáte též svou povinnost k vlasti a pomůžete ji chrániti proti nepřítelům.

Poslední letošní výstřížek. Tedy letáček. Cokoliv k němu dál připojovat je zbytečné. Když jsem ho vylovil v haldě papíru a přejel očima, ovanula mě hrůza a vzpomínka na film, který jsem viděl kdysi hluboko v 80. letech na nějakém videovečírku v hodně špatné kopii – film podle románu George Orwella 1984. (Nápad o špatné kopii depresivního filmu by se mohl rozpracovat pod názvem Jak tuplovat realitu). Akorát že Válečná příkázání pro školní děti pochází z období první světové války. Nejšilenější je bod poslední: 10. Závodte navzájem v lásce k vlasti.

Aby to fungovalo, budu to opakovat desetkrát! Se správnou výslovností a pomalou dikcí, v pochodovém rytmu!

10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti
10. Závodte navzájem v lásce k vlasti

Už to trochu chápete!!! Vy přece všichni musíte milovat vlast! A vy ji budete milovat, ať chcete nebo nechcete!

Lucie Dudková

(*8. 6. 1982,

† 5. 7. 2005)

Vyrůstala na vesnici
Příkazy (u Olomouce),
vystudovala
gymnázium v Litovli
a Slezskou univerzitu
v Opavě (obor čeština-
dějepis). Ještě před
promocí zemřela při
dopravní nehodě
(s rodinou).
Dobrá adresa vydá její
povídky postupně
v jednotlivých číslech.
Některé z nich vyšly
ve sbornících
Šrámkovy Sobotky.

Tušila jsem

Tušila jsem, že se bude chtít vrátit. Snažila jsem se k němu lísat a odvracet jeho hlavu blíž k sobě, ale nešlo to. Díval se skrze mě, někam daleko do minulosti. Neviděl mě, ani nemohl. Asi mu tam bylo líp. Ulovila jsem něco k obědu a rozdělila se s ním. Krev zvířete vychlemtal jako vodu, ani si ji nevychutnal. Chtěla jsem mu připomenout, že je volný. Může pít zhluboka a běhat celé hodiny jen tak pro radost. Může spát tam, kde usne, a vysát krev z čehokoli si usmyslí. Volnost ho zabíjela skoro tak rychle jako člověka. Je tak strašně ochočený. Vymýšlí si různé úkoly, které dělá každý den s jistou pravidelností. Dokonce s jistou pravidelností močí. Jako by ho venčil neviditelný pán. Udělala jsem chybu, měla jsem ho nechat zemřít v zajetí. Často mluví o lidském městě a o trápení svého pána. O lidské lásce, která není taková, jako ta naše. Lidská láska je věrná a plná bolesti. Lidé o své děti pečují dlouho do dospělosti a v podstatě od nich nikdy úplně neodejdou. Já jsem svá mláďata nechala jít.

Poprvé jsem byla trochu smutná. Ale bylo to ode mě hloupé. Nechápu, proč by se mnou měla zůstat. Musí si najít vlastní rozkoš, naučit se zabíjet a poznat štěstí z dlouhého běhu. Některé věci jim jejich matka předat nemůže. Uvědomí si je, až přijde čas. Já lidi znám. Nejsou takoví, jak o nich mluví on. Jsou sobečtí, špinaví, upocení a neustále křičí. Pořád musí předstírat nějakou činnost, všechno si zdůvodňují, jsou ješitní a namlouvají si, že dodržují pravidla. Podle pravidel se mezi sebou dokážou vraždit po milionech. Když ale někdo zabije mimo pravidla, zbytek smečky ho nemilosrdně usmrtí. Jsou si věrní jenom proto, že brzo zestárnou a pak už je nikdo nechce. Starý člověk je odporný jako hniјící větev. A hloupá pravidla by se dodržovat neměla.

Nejhorší bylo, když jsem se ho zeptala na jméno a on řekl, že se jmenuje Rex. Je to jedno z nejhorších ochočených jmen, co znám. Rex zní jako otrok. Říkám mu Ibišku. Říkám mu tak, protože se mi to líbí a ibiřková vůně se k němu hodí. Je to totiž velice krásný pes. Potkala jsem ho ve městě. Samozřejmě v noci. Neochočení psi by se

neměli toulat městem za světla. Lidé je chytají a dávají jim smrtící injekce. Já navíc na první pohled vypadám jako pěkná bestie. Jsem černá, kostnatá a docela špinavá. To jsem si ale uvědomila, až když jsem ho poznala. Překvapilo mě, že se toulá kolem nádraží. Medový rotvajler mezi ostatními línajícími a chromými psy docela razil. Jeho pána prý před týdnem srazilo auto, od té doby se toulá. Jeho pán neměl nikoho, kdo by se o psa mohl postarat, a navíc, Ibišek je hrdý pes. Nechtěl se stát rodinným mazlíčkem, co chytá kroužky, hraje si s dětmi a mlsá piškoty. Navrhla jsem mu, ať zůstane se mnou. Naučím ho se o sebe starat a pak se třeba můžeme rozloučit. Šel se mnou, protože neměl jinou možnost. Těžko v tom vidět cokoli jiného. Ze začátku mu byla taková zima, že odmítal spát na zemi. Teď už si docela zvykl, ale je pravda, že se po ránu celý třese. Vstává strašně pozdě, pak se dlouho protahuje a potom pomaličku sejde k vodě, aby se napil. Rád se dívá na svůj odraz na hladině. Je úplně k ničemu. Dávno jsem přemýšlela o tom, že ho opustím, ale je mi ho líto. Nedokážu si ho představit samotného. Určitě by se napil zkažené vody, nebo by se nechal chytit lidmi a utratit. Cítím se s ním dobře. Je takový strašně smutný. Určitě viděl spoustu věcí, ale nemluví o nich. Taký musí být o něco starší než já, začíná šedivět. Jinak se na něm věk neprojevuje. Domácí psi nestárnou tak rychle jako my. Je to tím, že nemají žádný život. Vysedávají po boku svých pánů a dělají jim společnost. Moje rodina taky pochází z domácích psů. Před dávnými lety totiž už na světě žádní divocí psi nebyli. Lidé je pochytili, ochočili nebo pozabýjeli a snědli. Jenže pak spolu vedli časté války, nebo vypukl hladomor, nebo nějaká jiná nemoc a při těchto příležitostech jich vždycky značná část pochćpala. Domácí psi, které nestačili sníst, se odebrali do lesů a zdivočeli. Takhle mi o tom vyprávěla babička.

Ibišek se mi často omlouvá za to, jaký je. Vadí mi to. Omlouvají se lidé. Psi jsou ta-

koví, jací jsou, a každému to může být jedno. Je přece jasné, že je to zimomřivý chudáček, slabý a nešťastný. Celý život žil se svým pánem. Jestli nenajde radost z běhu, tak brzo umře, to je jasné. Dnes ráno jsem se rozhodla. Buď se naučí běžet, nebo ho tedy nechám. Ať si dělá, co chce. Nejsem jeho pán, abych ho živila. Vůbec se mnou nemluví a štítí se čerstvě zabitých zajíců. Napřed do něj trochu strčím tlapkou, na to ale vůbec nereaguje. Není zvyklý vstávat tak brzo ráno. Jenže tahle část dne je pro běhání úplně nejlepší. Houknu mu do ucha: „Vstávej lenochu. Máš poslední šanci něco si užít.“ Kupodivu otevřel oči, vyjeveně si mě prohlížel, skoro jako by mě viděl poprvé, ale našťavaně nevypadal. „Co je, co se děje?“ Donutila jsem ho postavit se na nohy a vynechat obvyklou ranní prohlídku svého zevnějšku. Nesnáším to jeho věčné vzhlížení se v potoce. Tváří se při tom jako stará ženská. Neustále brblal, že je na to moc starý, ale šel za mnou. Napřed jsme běželi pomalu. Míjeli jsme nízké zahradní zídky a keře. Cítila jsem všechny svoje oblíbené letní pachy. Suchou trávu, povadlé květiny a spoustu unaveného zvířecího pachu. Věděla jsem sice, že on nic lákavého necítí, ale neovládala jsem se. Tohle byl náš ranní běh a ten si má pes užít. Učítila jsem vůni zajíce a zrychlila jsem. Za chvíli jsme byli v nízkém lesíku za městem. Držel se mě statečně. Snad se mi povedlo ho trochu vyhecovat. Cítila jsem, že běžíme bok po boku, ale nechtěla jsem tomu věřit. Tajně jsem doufala, že odpadne. Najednou do mě něco vjelo. Ještě nikdy v životě se mi to nestalo. Nejsem pomstychtivá ani hloupá a mám daleko k tomu, abych se projevovala jako lidé. Tentokrát jsem ale zatoužila ho pokořit. Pomstít se za ty jeho štítivé pohledy, kterými zhusta obdařoval zadávané králíky a patrně i mě. Beze mě by byl dávno v pánu, maximálně by pojídal nádražní odpadky. Možná by mu to vyhovovalo, chce pomalou smrt. Vždyť se chová úplně jako člověk. Já jsem se v tu chvíli taky cho-

vala trochu jako člověk. Byla jsem plná zášti a běžela jsem vysokou bodavou trávou. Věděla jsem, že má citlivé tlapky a těšila jsem se na to, až mu z nich poteče krev. Pak jsem ho protáhla houštím. Listí a trny mu zůstávaly v jeho pěstěném kožíšku. Přála jsem mu to a běžela ze všech sil. Nenáviděla jsem lidi. Lidi s tou jejich přecitlivělostí, odpovědností, lpěním na minulosti a budoucnosti. Nenáviděla jsem je za to, že vyvraždili většinu zvířat a z těch, co nechali na živu, udělali takové, jako je Rex. Myslela jsem, že jsem ho dávno nechala za sebou, a běžela jsem proti proudu potoka. Tlapky se mi smýkaly po kluzkých kamenech, ale mně to bylo jedno. Nechápu, co jsem na něm viděla. Vyčítavé pohledy? Udržovaný zevnějšek? Strávila jsem s ním dva týdny a ani jednou jsme se nemilovali. Proč bych měla ve své blízkosti tolerovat tohle podivné zakomplexované stvoření. Asi jsem se zbláznila. Na chvíli. Běžela jsem dál, pak nahoru do kopce, mezi stromy, úvozem – až jsem se konečně svalila do trávy. Byla jsem úplně vyčerpaná. Zlost už odešla. Zůstala po ní podivná prázdnota a taky něco jako zadostiučinění. Asi jsem usnula. Když jsem se vzbudila, seděl vedle mě. Díval se ne mě fakt hodně smutně, a kdyby byl člověk, řekla bych, že je nasraný. Byl celý od krve, úplně obalený nejrůznějším svinstvím a crčela z něj voda. Zdálo se mi, že je o něco hezčí než před tím. Ještě dlouho se na mě takhle díval a pak se zeptal, proč jsem ho vzala k sobě. Nevěděla jsem to. Nikdy jsem moc nepřemýšlela o věcech, co dělám, a i tehdy to byla spíš chuť poznat něco nového. Třeba psa, co nepáchne po krvi a je trochu čistší než ostatní. No a co, copak všechno, co dělám, musí mít důvod? Řekla jsem mu to a čekala jsem, co udělá. Kdyby mě začal poučovat, zvedla bych se a utekla. Tentokrát by mě nedohonil, neměl sílu. Ale on se unaveně natáhl vedle mě, olízl mi ucho a začal vyprávět. „Promiň, měl jsem ti o sobě něco říct. Ty ses o mě starala a já tě jen využíval. Myslel

jsem. Vlastně ani nevím, co jsem si myslel. Víš, můj pán..." A pak začal Ibišek vyprávět o svém životě Rexe. Jeho pán byl malíř. Maloval nádherné obrazy, které nikdo nekupoval. Rex se k němu dostal už jako štěně, takže první, co si z celého světa zapamatoval, je pach olejových barev a rytmus lidských kroků. Do ateliéru, tak se totiž ten malířův byt jmenoval, celé dny někdo chodil. Postupně si Rex zapamatoval pachy nejčastějších návštěvníků a naučil se je rozpoznávat. Úplně nejraději měl jednoho básníka, co mu nosil psí suchary. Svého pána ale naprosto zbožňoval. Byl to asi třicetiletý zadumaný muž s dlouhými prsty. Už léta miloval jednu dívku a neustále maloval její portréty. Rex říkal, že jich bylo opravdu hodně. Chodil s Rexem na procházky do polí a vzorně se o něj staral. Než mě potkal, nenapadlo ho, že existují psi jako já. Zato často viděl ubohé lidi. Hloupé, zanedbané, pracující od rána do večera. Malíř s ním často chodil do hromadných ubytoven. Obrazy, které potom maloval, byly strašné. Rex se jich bál a nechtěl svého pána ani pozorovat při práci. Bylo to něco úplně jiného, než když maloval svou milenkou. Bylo mi Ibiška líto, když takhle mluvil. Musí to být strašné, žít vedle takového podivína. Ale Rex měl svého pána rád. Stýkal se se psy, kteří na tom byli mnohem hůř. Například fenka toho básníka, co mu nosil psí suchary. Po jeho smrti si ji malíř vzal k sobě. Na hlučný život v ateliéru si nikdy nezvykla. Tak se štítila některých obrazů, ale přesto přiznávala, že se tady má líp. Básník byl takový podivín, že jí zapomínal dávat vodu a jídlo celé dny. Ale to není důležité. Důležité je, že se malíř začal měnit. Přestal malovat obrazy své milenkky a začal se soustředit na západy slunce. Chodil s Rexem a tou malou fenkou do přírody a zoufale maloval. Někdy tou dobou začal rychle scházet a do ateliéru přestali přicházet lidé. Potom začala další válka. Jednou odešel s fenkou na procházku. Rex zůstal doma, byl totiž trochu nemocný a musel užívat ta-

kové ty růžové pilulky. Po čase pochopil, že už se pro něj nevrátí a vyběhl z bytu po požárním schodišti. Asi dva týdny se toulal a pak potkal mě. Neměl kam jít, tak šel se mnou. V podstatě využil mé nabídky, aniž by o ní aspoň trochu přemýšlel. „A já tu nabídku plácla jen tak,“ napadlo mě. Jsem hloupá. Tenhle pes si na svobodu nikdy nezvykne. Ale když už jsem se jednou rozhodla mu pomoci, měla bych to dokončit. „Víš, Rexi, asi vím, co dělat. Na druhé straně severního teritoria je opuštěné městečko. Tedy v dobách míru je opuštěné, ale za války se do něj stěhují pacifisti. Malíři, básníci, baletky, takoví ti lidé, na které jsi zvyklý. Možná mezi nimi bude tvůj pán, nebo aspoň někdo, kdo ti bude vyhovovat a ty bys s ním mohl zůstat. Já tyhle lidi moc ráda nemám, párkrát jsem se tam zatoulala a připadají mi ještě divnější než řezníci na jatkách. No, jak chceš. Žije tam jen pár stálých obyvatel a spousta divokých psů a koček. Tuším, že v tom místě zakotvil jeden z mých synů, aspoň ho navštívím.“ Rex se na mě vděčně podíval, přitulil se a usnul. Vypadal zničeně a bylo jasné, že ta cesta mu dá zabrat. Je to už opravdu starý pes, má prošedivělý čumák a kalný pohled. Čím to, že jsem si toho nevšimla dřív.

Vstáváme za svítání, Rex dokonce obstaral snídani. Ulovil starého králíka, úplně sám. Spala jsem hodně dlouho, takže jsem se cítila svěží a taky poněkud méně osamělá. Je to hezké, když vám někdo uloví králíka k snídani, ale nesmíte si na to zvykat. Zase mi olízlo ucho a usmál se. Vlastně je to docela milý pes. Snažím se běžet pomalu a držet se cesty. Kdybych byla sama, jistě bych se pustila za každým zajímavým pachem, ale můj společník by asi odpadl. Musím být ohleduplná a milá. Brzy se rozloučíme a já chci zanechat dobrý dojem. Aspoň jednou v životě nechci působit jako hranatá černá bestie.

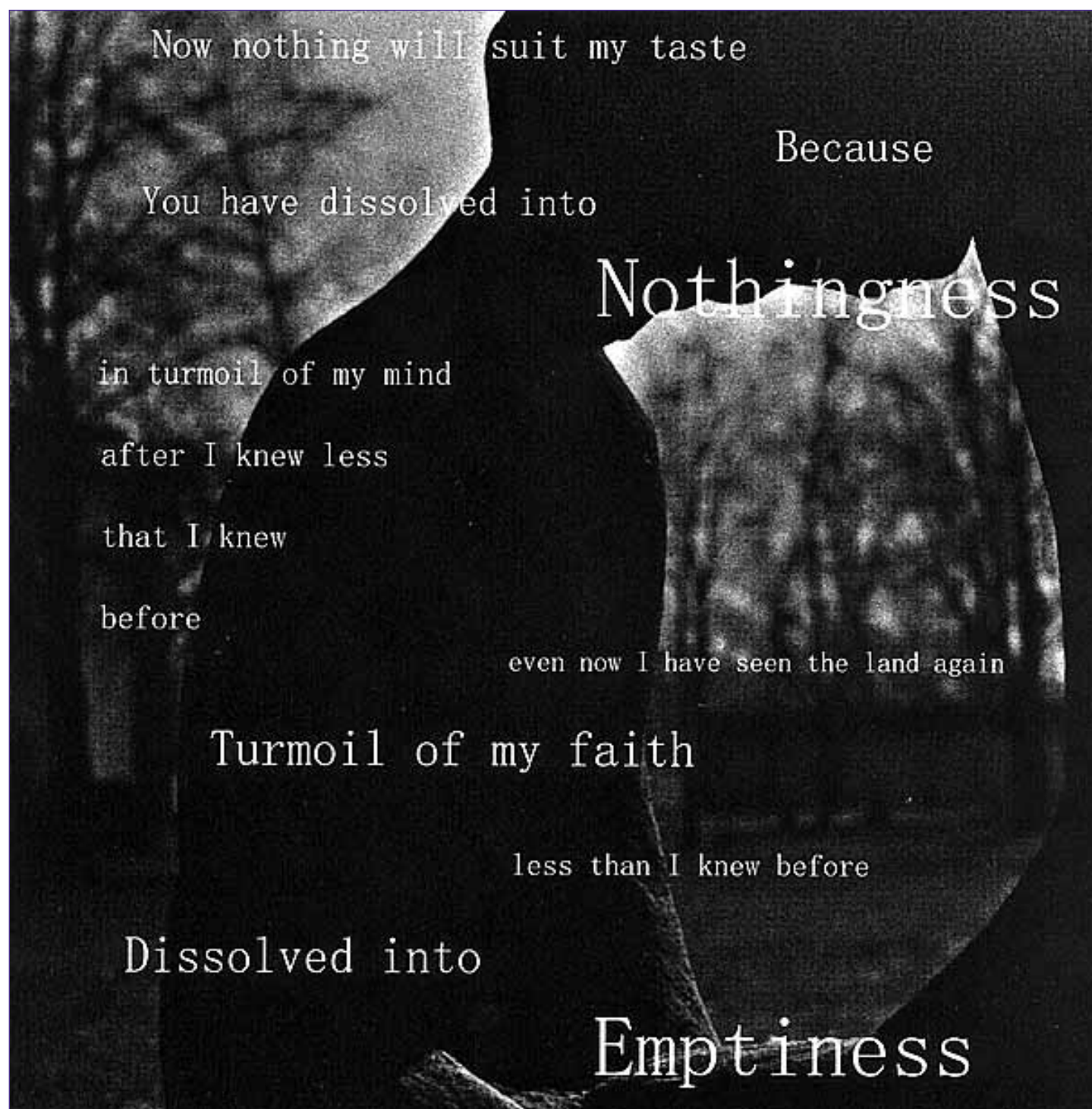
Večer jsme leželi vedle sebe a povídali si. Zjistila jsem, že bere všechno strašně vážně a úplně jinak než já. Nemohl pocho-

pit, jak můžu žít sama. Nechala jsem odejít všechny psy, všechna mláďata. Zemřou sama a v zapomnění. Nemám žádné vzdělání, nic jistého. Snažila jsem se mu vysvětlit, že občas smutná jsem. Byla jsem hodně smutná, když poprvé odcházely moje děti, nebo když jsem se náhodou dověděla, že je máma mrtvá. Bývám smutná, když je dlouhá zima, a taky mi vadí lidské války. Na lidech mi sice vůbec nezáleží, ale nemám ráda pach rozkládajících se těl. Je lepkavý a hnusný. Když chtějí produkovat tolik mrtvol, mají lépe zorganizovat pohřební službu. Tak jako já žije přece spousta psů. To, že o nich dosud nevěděl, znamená, že jsou méně reální. Psice jsou ale lepší než já. Neběhají tak daleko a nevraždí pro zábavu. Většinou žijí ve smečkách tak, jako kdysi předkové. Jsme ochočená zvířata, která se snaží vrátit zpátky. Já jsem o životě ve smečce nikdy neuvažovala. Psí pravidla mi vadí a lidská nesnáším. On vyprávěl o různých lidských myšlenkách, filosofii, vědě a umění. Připadalo mi to docela rozumné a nechápala jsem, proč se lidé chovají jako kretění, když mají takové pěkné myšlenky.

Pak jsem ale začala hárat a ukázalo se, že Rex není zas tak starý, jak vypadá. No, v týhle části roku se to prostě dělat musí, a kdyby tady nebyl on, musela bych si nějakého psa obstarat sama. Byli jsme kousek od městečka, takže by to zas tak velký problém nebyl. Čím víc jsme se blížili k cíli, tím intenzivněji mi líčil výhody života v zajetí. Dostanu najíst, lidi jsou fajn, a až zestárnu, nezajdu hladý. Můžu být s ním, a když budu chtít, bude mi vyprávět různé lidské příběhy. Jenže mě lidi vůbec nezajímají a v městečku by na mě postupně změnil názor. Jsem kostnatá černá bestie a jako taková jsem se u prvních domků otočila a utíkala zpátky. Byl by víc s lidmi než se mnou. Já nemám ani filosofii, ani vědu, ani umění. Ale umím rychle běžet a myslím, že čekám děti. Budu trochu smutná, až budou odcházet.

Adéla Irma
Miencilová

Obrazové básně 2

I am a gale a storm a tornado I break I crack I tear

This is my land My air My belongings

Empowered by entities

Under the shadow of your mercy

God

I am only a week exhale

Smilla

Až náhlá obleva
nám řekne,
jak hluboko
je zima v nás

Víkend strávila na samotce. Obleva z počátku března byla pryč, v noci mrzlo a kožíšek, do kterého se po probuzení nasoukala, byl zimou celý ztuhlý. A páchl. Rezavě hnědé skvrny na rukávu se lámaly v ohybu lokte, když k nim přičichla, byly cítit po železe. Pro vodu a pro třísky.

Když všechno vynosila nahoru, sklouzla dolů po namrzajících schodech, zřejmě nikdo nezatopil. Všimla si, že zapomněl zamknout dveře, a protáhla se ven. Na hřbitově bílo a hrobečky zarovnané sněhem, posadila se na jeden z povalených kamenů. Najednou na něco dostala strašnou chuť. Hlavou jí proběhlo krátce léto (nejsladší maliny jsou ty ze hřbitova) a také jak před ním utíkala po trávě, dokud ji nedohonil, a pak se spolu váleli na trávě a bylo jim dobře. Kámen studil a kolem bylo pořád takové zvláštní ticho, na kopci neviděla jedinou krávu.

Vzpomněla si na toho cizího muže s vlčíma očima a na chvíli jí bylo docela teplo. Když se obrátila ke hřbitovu zády, stále se tam hýbaly pouze větve. Vrány byly pryč.

Po dvou hodinách dorazila do města. Podejít starý most, ošklivá hospoda pro ztroskotance na okraji společnosti i města a na náměstí zamířila do samoobsluhy. Vozík. Vrzání koleček, každé z nich mířilo jinam. Koupila sirky, sladkou zubní pastu

Jaspersenová

a pak už nevěděla. Pod kožíškem jí v rýze na zádech stékal pot, držadlo vozíku klouzalo ve vlhkých rukou a pohled na konzervy sklenice balíčky krabice a lahve nepomohl. Vždy sem chodili spolu. A prodavačka se na ní tak divně dívala. Na cestě domů se rozkašlala a krev z nosu na sebe nenechala dlouho čekat.

Do škvíry u dveří vítr navál sníh, kamna studená a voda pořád ještě v kbelíku na nošení, ale ne na používání. Neudělal nic. Otevřela skříňku, aby uklidila nákup, a lahev s olejem byla plná lesklých myších těl. Jak dlouho tu nebyla? Umyla si tvář a zku-

sila si i vyčistit zuby, už se tolik nekývaly. Když si přejela jazykem po srůstající ráně v dolním rtu, uvědomila si, že se až na tu prostupující zimu cítí dobře. Jenom trochu sama. Než si sedla ke stolu, utřela igelitový ubrus. Některé skvrny musela nejdřív odmáčet a hadřík pak hodila ke studeným kamnům.

Za okny bílo.

Ticho. A pára ze srážejícího se dechu.

Když se začalo stmívat, zeptala se, jestli dnes musí na samotku. Nic neřekl, tak si lehla na postel a zavřela oči. Kožíšek si prochlada nesvlékala, ale zima v ní už našla dru-

hý domov. Tam, kde lehávali svlečení donaša, aby horko vůbec vydrželi, a v naprosté tmě se jen občas náhodou dotkli rozpálenými lokty, teď její uši naplnily celý prostor, aby nepropásla sebemenší známku jeho návratu.

I přes samotku. Přes zuby. Byla jí zima a pak už ani to ne.

A on stále nešel. Nepřišel.

(V půl třetí ráno se na sotva rozmrzlé louži sražené krve pod stolem začal znovu tvořit ledový škraloup. Ale jen v té nejvrchnější vrstvičce.)

Canny

dEmos 33

<http://canny.obribroskev.cz>

Svodka Velkého Čtenáře

V sedmnáctém čísle studentských novin AGORA (říjen 2005) otiskli přeložený text Michaela D. O'Briena o škodlivosti Harryho Pottera a jeho srovnání s neškodlivou tolkienovskou ságou. Autor v závěru píše: *Symbols nejsou položky ve skladišti naší psyché, které můžeme vyřadit, jak se nám zlíbí, nebo bez důsledků přestavět. Naopak šibování s nimi vede k destabilizaci základů, na nichž celá stavba stojí.* Pěkně to napsal. Jenže tu destabilizaci začala už asanační socialistická brigáda koncem 18. století ve Francii, kde pro obědy chodil nějaký Danton a výkazy psal jistý Marat. No a po plynových komorách v Březince, Majdanku a Sobiboru už jakékoliv základy vylétly do vzduchu. Tak *vo co gou?!*

V *Mladé frontě Dnes* informovali 13. října 2005, že Mistr Gott, třicetinasobný slavík, křtil kalendář na rok 2006 s fotografiemi svých obrazů. Kmotrem byl Ladislav Štáidl. Jedno plátno se jmenuje *Tokání hudbou I.* Nevím, co na něm je, ale název sedí. Je obecné. Nadčasové. Nikdo cizí by to nevymyslel lépe. Karel je Bůh!

Tak o nás zase pěkně psali v tisku. Posuďte sami: *Metropolitní je pro dobrovolníka stejně dobrá adresa jako pro politika Bílý dům* (*Reflex*, 39/2005; Veronika Bednářová – *Ráno v Met*). Děkujeme, kluci a holky, pěkně děkujeme. A na oplátku voláme: *My v Dobré adrese máme docela dobrý reflexy!*

No a po plynových komorách
v Březince, Majdanku a Sobiboru
už jakékoliv základy vylétly do
vzduchu. Tak *vo co gou?!*

Třeba taková
Gábina Partyšová:
*Vadí mi ale
chodníky. Chodím
na vysokých
botách, takže když
jdu točit třeba na
nějaký večírek, tak
pak ty boty můžu
vyhodit.*

Můj člověk na ministerstvu jménem Jandák mě zatím stále ještě fascinuje. Jde do problémů hrudí. V rozhovoru pro *Literární noviny* (42) nasypal trochu čocky a popele pro ty, které baví skládat a dešifrovat jeho obecné výpovědi. Posuďte sami, co má k otázce grantové komise Fondu české kinematografie: */.../ Takže pokud bych já chtěl něčemu bránit a zabránit, bylo by to upřednostňování špatných a laciných projektů nebo dokonce těch, které jsou ještě horší, ale jenom se umělecky nebo pseudointelektuálně tváří.* Tohle puzzle je na hodně dlouhý večer.

Nepřehlednými distribučními stezkami ke mně doputoval časopis nejen o Praze 1, který vydává ODS, oblastní sdružení Praha 1. Hned první článek lamentuje nad kriminalitou v Praze, dokonce na obálce je výkřik: *Chceme žít beze strachu!* Z celé dikce vyplývá, že takhle to dál nejde. To jsem rád, že to i místní politici zjistili, a protože jak na Praze 1, tak na „velké“ Praze vládnou jejich straničtí kolegové, pak je tu vhodný prostor pro nějaký puč. O pár stránek dál „představitel naší kultury“ (Michal, Vondráčková, Vojtek, Partyšová) projevují libosti či nelibosti nad stavem Prahy. Třeba taková Gábina Partyšová: *Vadí mi ale chodníky. Chodím na vysokých botách, takže když jdu točit třeba na nějaký večírek, tak pak ty boty můžu vyhodit. Takže myslím, že by se ty komunikace měly opravit.* To by mohla Gábinka dostat od firmy Baťa nějakou slevu, ne?

V *Metru* (2. 11.) se optali Čestmíra Císaře, jak to myslel se svými *Paměťmi*. Myslel to samozřejmě dobře. Poslední věta jeho odpovědi mě však znejistila. *Dějiny ukázaly, že zardoušení Pražského jara bylo i diskreditací myšlenek demokratického socialismu a jeho nadějí.* Jestli něco dějiny prokázaly, pak že alchymistické pokusy osmašedesátníků (ve většině případů ostrých střelců z padesátých let) se nezdařily, protože dělat ze švestkové pecky zlato opravdu nejde.

Nakladatelství Argo vydává edici angloamerických autorů (AAA) a to mě těší. Někdy to ale s tou propagací přehání. Letos vyšla další kniha kanadského prozaika Yanna Martela (*Pí a jeho život*). Tentokrát jde o čtyři povídky s dlouhým názvem *Fakta v pozadí případu Roccamatiových z Helsinek*. Text na záložkách (krátký) o autorovi a o jeho tvorbě obsahuje slova „nejznámnější“, „nejlepší“, „nejlepší“, „nejlepší“, „mistrný“, „mistrovský“, „svěbytný“, „fascinující“, „nezaměnitelný“ a „výjimečně“. Tož abysme se z toho neposrali, což?

Možná ano, ale je
hodně „zarúbaná“.

Tomáš Kafka je diplomat, překladatel a taky – autor. V kulturní rubrice *Mladé fronty Dnes* ho tak milují, že mu pravidelně tisknou jeho čtyřverší (které zasílá kamarádům jako „esemesky“) s označením *Kapka poezie*, byť by byla sebedebilnější. 4. listopadu třeba: *I když by Orhan Pamuk / trpěl jako Nepomuk, / nebudem tu, kruci, / nikdy jeho Turci (Cena míru).* Nakladatelství Petrov mu dokonce letos vydalo z jeho sms-básnění sbírku *Verše v roce*. Protože to nemá s poezií co dělat, pak jde asi o jakési quasiozhlásky, o kterých si někdo ve *Frontě* myslí, že tudy cesta jde. Možná ano, ale je hodně „zarúbaná“. (Abych těm, co vůbec nic nechápou, podal aspoň trochu ruku – Orhan Pamuk je nejvýznamnější turecký spisovatel, oblíbený hlavně v anglosaských zemích, u nás zatím asi nepeložený, který v historickém románu *Sníh* přiznal národní tureckou vinu za vyvraždění desítek tisíc Kurdů a milion Arménů; je s ním veden proces a hrozí mu vězení.)

Objevil jsem noviny Ministerstva práce a sociálních věcí *Práce & sociální politika*, přičemž „práce“ má úplně stejný řez písma jako deník stejného jména, který zanikl při běhu mediálních nosičů za čtenáři v 90. letech, jen jinou barvu (šedou). Dle mého mínění by slovo „ministerstvo“ mělo být psáno malým písmem, pokud tam není dodatek „ČR“, tak jest psáno v *Pravidlech*, ale nešf. Pobavila mě křížovka, ve které je ukryto dopovězení věty Ing. Zdeňka Škromacha: „Nižší valorizace penzí... (viz tajenka)“. Všeho nechávám a luštím, abych se dozvěděl, jak to dopadne...

Jakub Šofar

Strž (velký recenzní prostředek)

Nordickou blondýnu jsem nikdy nelízala

Druhý román teplické autorky Svatavy Antošové *Nordickou blondýnu jsem nikdy nelízala* s podtitulem *Pornogroteska za časů terorismu* je osobním a autentickým dokumentem. U Antošové, která prozaicky debutovala teprve před rokem, jde o vzácný a ilustrativní případ afirmace i negace něčeho, čemu se říká ženské či feministické psaní: přítomny jsou v něm atributy otevřenosti, upřímnosti, ba důvěrnosti až sebezničující; chybí však femininní citlivost k sexuálním motivům: obsahuje málo lásky a intimní erotiky a naopak mnoho otevřených sexuálních scén. Ty jsou sice líčeny zkratkovitě, leč přesto značně pornograficky: vliv na autorku má jistě i „encyklopedický“ popis sexu markýze de Sadeho.

Hlavní hrdinkou knihy je Jolanta: nonkonformní intelektuálka a promiskuitní lesba ve středních letech. Děj románu je rovnou měrou rozdělen na čas jejího zaměstnání a soukromí. Nudná, ale poklidná katalogizační práce v regionální knihovně obsahuje své peklo v těch druhých: v konformních, užvaněných a zakomplexovaných spolupracovnících a v nepříteli schopné šéfové. Peklo ale Jolanta zažívá hlavně v osobním životě. Právě jí umírá přítelkyně Dýmka, kterou na základě traumatických zážitků z dětství pomyslně adoptovala. A takových náhradních, nepřírodných vztahů vzniká v románu hned několik. Antošová přitom k jejich zdůvodňování používá bizarní pseudofreudovská nebo pseudolacanovská psychoanalytická vysvětlení. Jolanta, kterou smrt Dýmky nechala zdánlivě chladnou, podstupuje martyrium promiskuity, alkoholu a drog. V něm má čtenář možnost nahlédnout do *genia loci* teplické alternativní umělecké scény, pro níž jsou již přes jednu dekádu příznačná zásadní vystoupení a bohémský život členů radikálního baletu Vyžvejklá bambule (v knize *Radicals*). Kniha s jejími večírkami nabírá na tempu a graduje při oslavě Silvestra. Při ní vybuchne bomba, kterou zde nastražil zoufalý Tobík,

transsexuální partner Jolantiny „adoptivní dcery“ a přesvědčený kritik bezuzdného a lascivního zahrávání *Radicals* se symboly zla a vášně. Výbuch, přestože je na úplném konci knihy, má kromě ničivého efektu také katarzní, očištnou funkci: Jolanta, jako jedna z mála, která přežila, vchází do nového roku s lehčím srdcem a zralejším vědomím o věcech, se kterými se předtím racionálně nedokázala vyrovnat a proti nimž zároveň bezmyšlenkovitě a zbytečně bojovala. Násilný konec děj zasazuje také do úplně jiného kontextu: osobní příběh, který se odehrává někde na okraji republiky, může být zpětně interpretován jako vzorově nebezpečí člověka v globálním a dekadentním „čase terorismu“; jako podobenství o tom, jak prázdné jsou všechny problémy, které si individualistický západní člověk bez hmotných starostí dělá zbytečně, pouze a jenom sám.

Ve své předchozí knize *Dáma a švihadlo* (Votobia, Olomouc 2004) účtovala Antošová s obdobím práce v erotickém lifestylemagazínu. Frustrace z nenaplňující práce, která devalvovala hodnotový svět hrdinky, se zde mísila s její deprivací z překotného a problematického sexuálního života lesby. Výbušná směs nespokojenosti, neukotvenosti a citové vyprahlosti vyvolávala neustálé napětí, které hnalo děj knihy zběsilou rychlostí až ke kulminačnímu rozhodnutí

Ty jsou sice líčeny
zkratkovitě, leč přesto
značně pornograficky:
vliv na autorku má jistě
i „encyklopedický“
popis sexu markýze
de Sadeho.

hrdinky k vraždě. Téměř apokalyptická rychlost je příznačná i pro nový titul; zde však kategorie rychlosti prodělala groteskní mutaci: děj sice rychle postupuje vpřed, ale podobně, jako se v každém životě některé věci stále opakují, jsou také některá místa románu Svatavy Antošové téměř nebo úplně totožná s místy jinými. Pro text je příznačná struktura kolovrátku, která odpovídá koloběhu, jakým je v reflexi většina životů, neodehrávajících se za zdmi náboženství či veřejných anebo soukromých utopií. Již do svého prvního opusu autorka zapojila nebývalou měrou reálné lidi ze svého okolí. Ti přitom pod vychýlenou až zvrácenou optikou románové stylizace nedopadli právě nejlíp. Přestože Antošová k Nordické blondýně připojila politicky korektní poznámku o fiktivnosti všech postav, vmísila do ní svůj osobní život natolik důrazně, až se z této neliterární strategie na jednom místě promíchala s realitou knihy: to když děj románu pojednává o peripetiích jednoho obrazu malíře, který musí být na základě srovnání popisu tohoto obrazu s doplňujícími ilustracemi odhalen jako ilustrátor Antošové knihy Pavel Kreml.

Jaroslav Balvín ml.

Svatava Antošová, Nordickou blondýnu jsem ještě nelízala, Concordia, Praha 2005

Drsný Bob

Bob Dylan se na svém nedávném pražském koncertu předvedl v tom nejhorším možném světle. Jednak byl opravdu špatně osvětlen a jednak na lidi, kteří přišli do Sazka Arény (naštěstí nebyla úplně plná) z vysoka kašlal. Skuhral ty nejnudnější ze svých písní nesrozumitelným jazykem, skřehotal bez pokusu o jakoukoliv melodii a nechodil se ani děkovat. O Bobovi je známo, že se nikdy moc nezajímal o názory lidí kolem. Pro mě to po jeho koncertu znamená, že se už nikdy nebudu zajímat o Boba. Jak ho to musí mrzet!

šš

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Majitelka místního
nevěstince mu ji opatří,
ale když k ní stařec
v noci přijde, dívka se
z neznámého důvodu
neprobudí – a on je
tak zasažen její krásou,
že se jejího věnečku
raději zřekne, než aby
použil násilí.

Hrátky starého muže

A utora románu *Sto roků samoty*, který obrátil svého času směr celé latinskoamerické literatury (a nejen té), není dojista nutné čtenáři představovat. Již samo jméno **Gabriel García Márquez** tradičně označuje kvalitu – kvalitu vypravěčského postupu, stejně jako kvalitu vyprávěného příběhu. Ne nadarmo nesou Márquezovy nedávno vydané paměti název *Žít, abych mohl vyprávět*. Márquez mistrnou fabulací dýchá, vymýšlí příběhy stejně lehce, jako tvoří jiní lidé v hrdle hlásky. Dokáže před svým čtenářem jediným mávnutím pera (potažmo úderem klávesnice) rozestřít fikční svět magických barev, které prapodivným způsobem prolínají do hmatatelné reality. V Márquezových knihách je těžké podržet si během četby vědomí, co ještě je smyslově poznatelné a kde se už spisovatel nechává unášet představami.

Nejinak je tomu i v jeho prozatím posledním textu, v literární hříčce (jak knihu označuje poznámka na přebalu) s lehce koketním názvem *Na paměť mým smutným courám*. I tady dostal Márquez svému vypravěčskému mistrovství, kniha se čte jedním dechem; poněkud slabší je však tentokrát příběh sám. Skeptik a rýpal by snad až poznamenal, že Márquez v tomto případě „vykrádá sám sebe“. Jako úspěšný autor na to má bezpochyby právo, nicméně čtenář labužník bude za poslední stránkou (ne-li dřív) možná zklamán.

Márquez se i ve svém posledním díle zabývá obvyklými tématy, uvažuje (a samozřejmě také rozpráví) o stáří a smrti, nechává se opájet ženskou krásou, viditelnou i skrytou, jeho zraku vypravěče neuniknou

ani lehké nuance každodenní reality. Nicméně textem tu a tam prosakuje pachut' jakési mužské samolibosti, něco, co vypravěče (podotýkám vypravěče, nikoliv autora) nadřazuje ženám v příběhu.

Hlavní postava, vypravěč, starý muž a redaktor místních novin, si unaven a znuďen životem přeje ke svým devadesátinám strávit noc s pannou. Majitelka místního nevěstince mu ji opatří, ale když k ní stařec v noci přijde, dívka se z neznámého důvodu neprobudí – a on je tak zasažen její krásou, že se jejího věnečku raději zřekne, než aby použil násilí. Navštěvuje ji pak pravidelně a láska k ní, ač spící a vzdálené, proměňuje celý jeho život.

Samotný napůl sněný příběh prokládá vypravěč vzpomínkami, viditelně poznamenanými „moudrostí stáří“. Nebýt laskavého, tak důvěrně známého Márquezova tónu vyprávění, zněla by mnohdy starcova slova až didakticky.

Na paměť mým smutným courám je bezesporu kniha o lásce, stejně jako většina Márquezových děl. Jenže tentokrát jako by Márquez neudržel onu křehkou rovnováhu mezi vyprávěním o lásce a sexu. Jemný příběh lásky, nikdy nenaplněný vztah mezi starcem a jeho vysněnou (snící) dívkou, staví autor do kontrastu s vypravěčovou doslova samčí minulostí. Zároveň tím opět posiluje vnímání protikladu reálného (všedního, obyčejného, z větší části již minulého) života a života, který vypravěč-stařec žije částečně v noci (s dívkou) a částečně ve svých představách. Přes absolutní a zdůrazňovanou rozdílnost oba světy prolínají; nebo alespoň ten sněný přesahuje do toho žitého.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.
Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Ťap ťap

Francouzský film *Putování tučňáků*, který se nedávno stal fenoménem i v protifrancouzsky naladěných USA, dorazil do našich kin. Tučňáci putují nekonečným sněhem a ledem několikrát tam a zpátky, aby povili a vychovali křehké malé tučňáčky. Nevтіravé, byt' lehce patetické dialogy vložené do promrzlých zobáčků neruší, většinou naopak příjemně dojmají, stejně jako krásné záběry a výborně vybraná hudba Emilie Simon. Tučňáčí romanci křehčí než leckterý holywoodský sladák rozhodně doporučujeme vidět.

šš

Navštěvuje ji pak pravidelně
a láska k ní, ač spící a vzdálené,
proměňuje celý jeho život.

I ve svém prozatím posledním díle zůstává Márquez hoden své pověsti vynikajícího vypravěče, ale krom toho není na knize nic neobyčejného, objevného, nového. Nikam nepřesahuje. Snad to ani nebyl autorův záměr, snad se skutečně jen toužil pobavit vlastní dovedností, pustit se na dosud neprozkoumanou půdu sebeobdivu.

Otázkou zůstává, zůstane-li tam uvězněn, nebo se ještě pokusí na poslední chvíli znova překonat sám sebe.

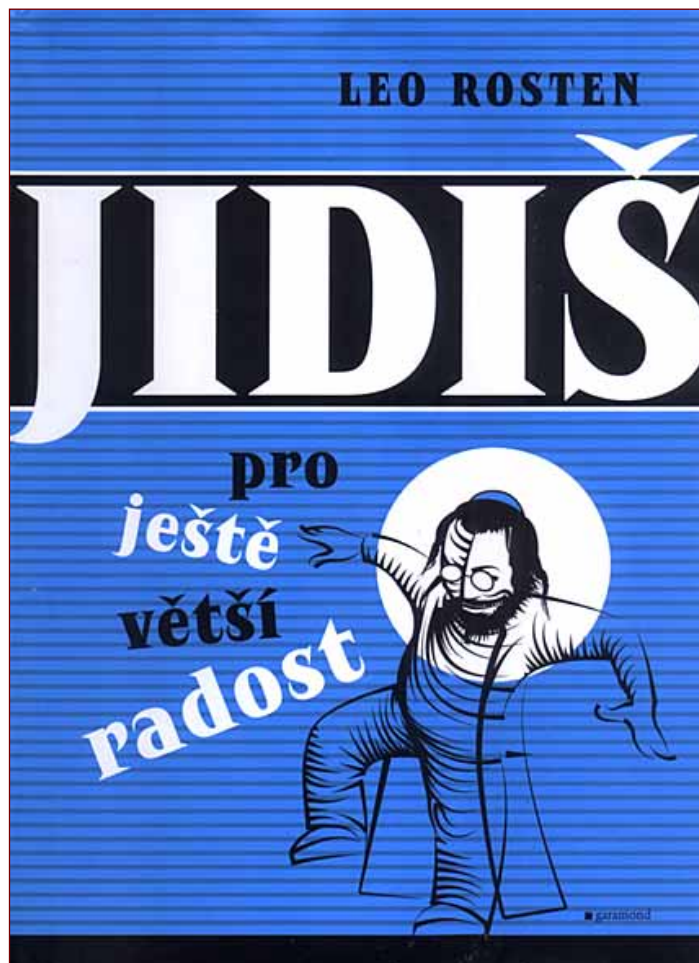
(ukázka, str. 40)

Zeptá-li se mě na to někdo, vždy odpovídám popravdě: neměl jsem čas oženit se kvůli děvkám. Musím nicméně přiznat, že takto jsem si to nikdy nevysvětloval až do svých devadesátin, kdy jsem vyšel z domu Rosy Cabarcasové rozhodnut již nikdy více neprovokovat osud. Cítil jsem se jiný. Pohled na vojáky postávající u kovové mříže okolo parku mě vyvedl z míry. Damianu jsem zastihl, jak na všech čtyřech vytírá v salonu podlahu, a ta stehna, mladistvá v jejím věku, ve mně vyvolala rozzechvění z jiné doby. Musela to vycítit, protože si shrnula sukni. Neodolal jsem pokušení a zeptal se: Řekněte mi, Damiano, na co vzpomínáte? Nevzpomínala jsem na nic, odpověděla, ale vaše otázka mi to připomíná. Pocítil jsem tlak na prsou. Nikdy jsem se nezamiloval, řekl jsem. Opáčila obratem: Já ano. A dodala, aniž by přerušila činnost: Dvaadvacet let jsem pro vás proplakala.

Lucie Nováková

Márquez, Gabriel García: Na paměť mým smutným courám; Odeon, Praha 2005

◉ dvou hodně *hejmiš* knihách

Jatínek u nás velmi populárního H*Y*M*I*E Kaplana, spisovatel Leo Rosten (*Pan Kaplan má třídu rád, Pan Kaplan má stále třídu rád*) se pustil do neobyčejně příjemné, ale zároveň nevděčné práce – přijatelnou formou seznámit čtenáře se slovy, která americká angličtina převzala z jidiš (používá pro ně označení „jingliš“ nebo „ameridiš“). Americká židovská komunita je obrovská a zcela zásadně ovlivňuje i kulturu a celý zábavní průmysl. Čeští čtenáři Singera, Potoka nebo Hellera dobře vědí, že jidiš je pro tyto autory jakousi ocelovou armovací tyčí držící základy textu.

Leo Calvin Rosten se narodil v Lodži (1908), takže byl k tomu úkolu vybaven již od mládí. Nejprve vydal v roce 1968 knihu *Jidiš pro radost*, a poté, když vzbudila velký ohlas, ještě pokračování *Hurá pro jidiš a Jingliš pro radost*. Je třeba dodat, že nejde o nějaké lingvistické rozborů s pátráním po historických souvislostech, ale o autorský, osobní hold „Robinu Hoodovi“ mezi jazyky – tak Rosten označuje jidiš v předmluvě. Žádný klasický slovník, ale spíše putování po všedních i svátečních židovských dnech (kuchyně, obřady). To vše sledované z té veselejší stránky, navíc dozdobené s citacemi z Talmudu, rčeními a vtipy.

Ta právě v mnohém vycházela z jidiš (zloději se potkávali s obchodníky, Židy, na cestách – a nesmíme při tom zapomenout také na vliv kabaly). Z používaných slov odtud přišla platba *keš* (Kesch; prachy na dřevo) nebo *šmíra* (Schmiere).

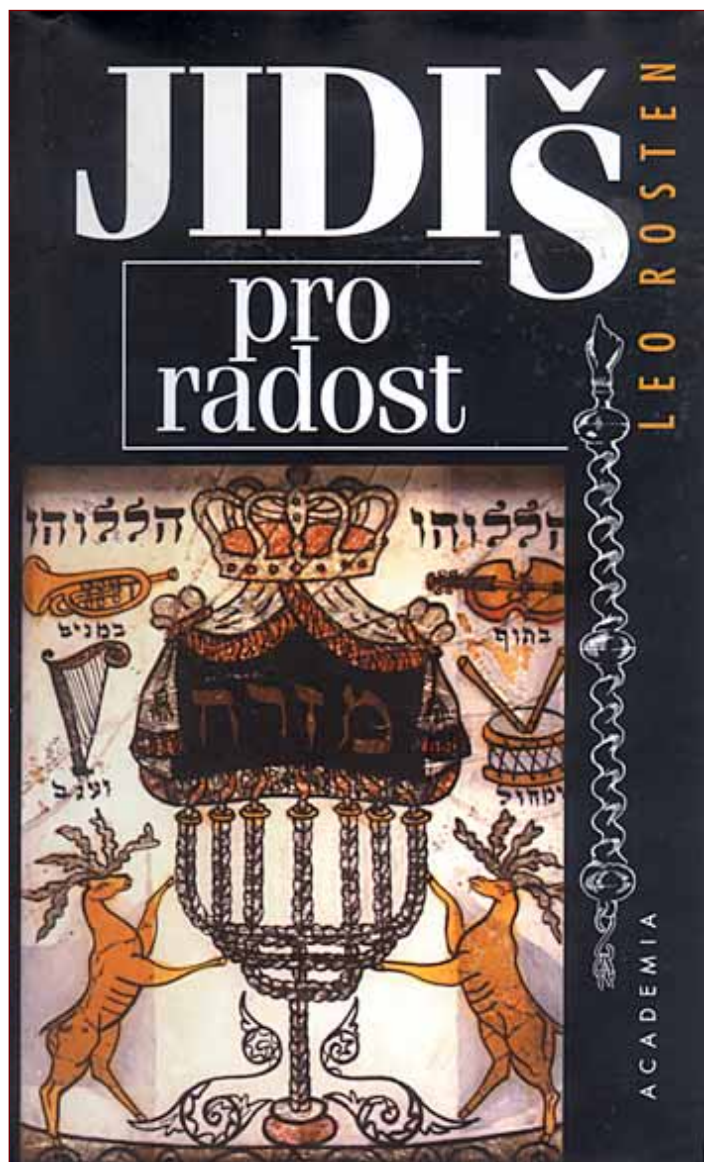
Nicméně minimální informace právě ve zmíněné předmluvě najdeme – „jazykovou cestu“ ze Španělska do Francie, odtud do měst podél Rýna a nakonec díky další židovské migraci na východ Evropy – do Ha-liče a sousedících území. V době nástupu onoho líbezného chlapíka s fousky, který

nutně potřeboval zařídit pro Evropu nový pořádek, hovořilo jidiš na celém světě přes 10 milionů lidí. Zatímco hebrejšтина byla jazykem obřadním, židovskou „latinou“, jidiš je jazykem hovorovým. I když ani toto velice obecné rozdělení není zcela košer.

U nás vyšel výběr pod názvem první knihy v r. 1998, v roce 2004 pak rozšířený a revidovaný Rostenův „lexikon“ jako *Jidiš pro ještě větší radost*. První kniha obsahuje autorovu *Předmluvu*, hesla ve volnější literární podobě (popisná část volně přechází v ukázky), překladatelský komentář Oty Ornesta a ediční poznámku (odkaz na prameny). Každé písmeno abecedy je ilustrováno různými typy ukazovátek, která se používají při četbě z Tóry (ze sbírek Židovského muzea). Rozšířené vydání kromě Rostenovy předmluvy nabízí i *Úvod* Lawrence Bushe, jenž je autorem některých poznámek a komentářů, Rostenovo *Poděkování* těm, kdo mu poskytli rady či naopak pomohli kritikou. *Slovník* samotný je pak přece jen více výkladový, slova, která byla i v původní knize, jsou zde uváděna často v jiném přepisu (*amhorec* vs. *amorec*) a jsou k nim, pro mě nepochopitelně a nefunkčně, přidány informace o tom, s čím se rýmují (*amorec* – rýmuje se s „ten borec“). Ilustrační doprovod žádný. Ornestův komentář zde nebyl zařazen, což je škoda, protože jde o zajímavé překladatelské vyznání; ediční poznámka neobsahuje odkazy.

Nutno znovu zopakovat, že jde o americkou „situaci“. V češtině zatím bohužel slovník česko-jidiš nevyšel, přestože by byl na místě (podobně jako v USA mnoho židovských autorů výrazně ovlivnilo českou literaturu a odtud i český jazyk). V městech s tradičním německo-židovským osídlením (Brno, Jihlava) se slova z jidiš dostala i do mluvené češtiny (třeba *epes*, *chucpe*, *mazl*, *mešuge*, *štetl*, *švigr* atd.). Pro odstranění tohoto nedostatku by bylo teoreticky nejšetrnější vycházet z knih, které jsou k mání v německé jazykové oblasti – např. Ronald Lotzsch *Jiddisches Wörterbuch* (8000 hesel) nebo Hans Althaus *Chuzpe, Schnus & Tachels. Jiddische Wortgeschichte*. Otázkou je, kolik šilenců by si to koupilo. Já ano.

K tomu je třeba ještě poznamenat, že v revue *HUMUS* pro psaní a čtení na míru (3), již vydával v Německu Roman Erben, vyšel

Pár nápadů pod vánoční stromek aneb Hranice a jejich překračování

Malý *rotwelsch-glossar* a úvodní text od Salcie Landmannové *Rotwelsch – tajná řeč německých žebráků, podvodníků a tuláků*. Ta právě v mnohém vycházela z jidiš (zloději se potkávali s obchodníky, Židy, na cestách – a nesmíme při tom zapomenout také na vliv kabaly). Z používaných slov odtud přišla platba *keš* (Kesch; prachy na dřevo) nebo *šmíra* (Schmiere).

Jedním z děl světové literatury, kde je na jednom místě soustředěno velké množství „jingliš“, je román Josepha Hellera *Gold za všechny peníze* (překlad M. Žantovský, 1983). Dodnes ta kniha, v níž se autor mj. vůbec nepáře s administrativou Bílého domu (konkrétně s Henry Kissingerem), má co říci, a nám v Česku možná dokonce čím dál tím více. Přesto je zde stále ještě mnoho slov, která mě nikdo nevysvětlil (v Rostenovi chybí, a ten už další knihy nenapíše, zemřel v roce 1997): *parnus, šajnr jid, bakakt, ungepačkt, imglika, miskeita, vonc, múntik, šojn, gešraj, chuchen škúci*. Ale nevaďí mi to. Nemusí čtenář všemu rozumět.

Jason Drson

Leo Rosten: Jidiš pro radost, Vybral a přeložil Ota Ornest, Academia 1998, vázaná, 165 stran, cena neuvedena

Leo Rosten: Jidiš pro ještě větší radost, Přeložili Richard Podaný a Ota Ornest, Garmond 2004, vázaná, 348 stran, cena neuvedena

Kniha *Potopené zrcadlo, Legendy, pověsti a pověry z Bretaně* (překlad Ivana Tomková, ilustrace Dagmar Urbánková, Argo 2005) si o to být darována přímo říká, už jen svojí tváří, ani nemusí promluvit. Totiž po pravdě, je to kniha k darování víc než ke čtení, což znamená, že sami sobě ji asi nekoupíme, i když ne že bychom si ji nemohli přečíst. Vyprávění rozdělená do oddílů – Živly, Kameny, Pohádka o kulhavém stolu, Víly, obři, skřeti, Strašidla a zjevení, Anku, Anaon, Potopené světy, Nebe a peklo, Vévodkyně Anna, Paměť lidí, Ostrované – mají podobu po-

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

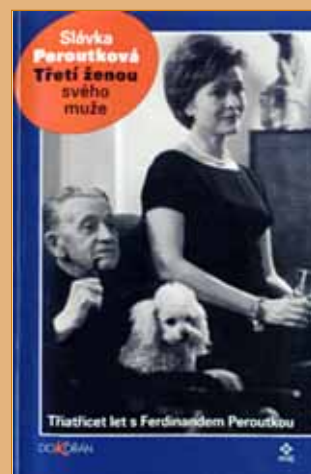
Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Třetí ženou svého Peroutky

Před dávnými a dávnými lety (v 2. čísle ročníku 2002) otiskla Dobrá adresa velký rozhovor Martina Gromana se Slávkou Peroutkovou, poslední ženou Ferdinanda Peroutky. Rozhovor se jmenoval Třetí ženou svého muže. Stejný název nese i životopis paní Peroutkové, který vydala společně nakladatelství Máj a Dokořán. Martin Groman se na něm společně s Vladimírem Karfíkem editorsky podílel.

Půvabná knížka je sbírkou rozsařných vypravování a rozhodně nemá ambice být zásadnějším pramenem pro poznání Peroutkova života. Tak jako starý dobroadresní rozhovor je i knížka příjemným povídáním milé dámy, která měla to štěstí poznat s Ferdinandem Peroutkou i spoustu jiných zajímavých lidí. Radost počít.

šš

Prostoru bez pevných hranic,
bez zázemí vytvořených
povinností, které dávají pocit
smysluplnosti života. Iluze? Nu
možná, leč co je a co není iluzí,
a co je iluze jako taková?

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Neštěstí

V kulturní rubrice Lidových novin dostal film Štěstí Bohdana Slámy pět hvězdiček z pěti. Kromě toho obdržel cenu na jakémisi zahraničním festivalu, byly toho plné deníky. Předchozí Slámův film, Divoké včely, dostal taky cenu na festivalu. Obě ceny a všech pět hvězdiček dokazují jediné: ceny a hvězdičky můžou dostávat i špatné filmy.

Štěstí není tak úplně děsivé jako Divoké včely, ale pořád je děsivé dost. Bohdan Sláma se nezbavil zvyku vidět lidi jako špatně vymyšlené politováníhodné figurky a nenaučil se psát scénář bez papírových, nepravděpodobných psychopatů a „osudových“ náhod. Kamera Štěstí je stejně neumělá jako kamera Divokých včel, pražští herci a herečky se opět marně snaží zahrát lidi ze dna společnosti. To je

ale v zásadě všechno jedno. Nejhorší na celém Štěstí je, že je nudné a zapomenete ho deset minut po odchodu z kina. Jediné, co ve vás zůstane, je údiv nad počtem hvězdiček a cen. Hvězdičky mají možná co dělat s tím, že Lidové noviny byly mediálním partnerem filmu. Ceny ze západních festivalů se potom snad dají vysvětlit tím, že cizozemské poroty z filmu ucítí falešný závan dokumentárnosti. „Strašlivé, jak to na tom Východě vypadá! V takovém prostředí jistě nemůžou točit dokonalé snímky!“ řeknou si porotci a udělí cenu za snaživou zaostalost. Pro příště by bylo třeba porotce upozornit, že tak, jak točí Bohdan Sláma, dokonce ani na Východě nevypadá nic.

vídek i krátkých glos a už podtitul naznačuje, že doba bezbožná i zbožná stejně jako děje fantazijní a reálné se prolínají právě tak, aby se nevytratilo tajemství. Pro ty zvědavější je opatřena poznámkami, a také je na pár místech možné počíst si přímo v bretonštině. Spíš syrovějšímu stylu vyprávění odpovídají také ilustrace, přehlédnout je by byla škoda, protože i v nich jsou ukryté příběhy. Nečekejte žádné romantické pohádky, Bretaň byla a je země rybářů, romantiky ji vidí spíš jen příchozí, ale na druhou stranu není třeba podceňovat čtenářovu představivost. Vždyť Bretaň je také zemí rytířů kruhového stolu.

Pokud zůstaneme ještě u čtenáře vyhledávajícího texty bez jasného rozlišení viděného a tušeného, či jsoucího a možného (ve smyslu nemožného jasně dokázat jako nejsoucího), pak **Druhé město Michala Ajvaze** (ilustrace Pavel Čech, Petrov 2005) – čerstvého držitele Seifertovy ceny –, byť ve vydání druhém (leč jak autor sám uvádí, prvním ve smyslu bezchybnosti), je knihou téměř ideální. Je trochu temná, jakoby varující právě před tím překročením oné hranice oddělující dva světy, ale zároveň svádějící. Jako zpěv sirén, stěží tomu hlasu odolat, neboť zpívá nejen o prostoru neznámém, ale také nekonečném, v němž jsou snad ukryté mnohé touhy, sny a tajemství. „Náš svět, do kterého jsme se uzavřeli, je přitom tak úzký; i uvnitř prostoru, který pokládáme za své vlastnictví, jsou místa, která se vymykají naší moci, doupata, ve kterých se usídlila zvířata, jejichž domov je ve tmě za hranicí.“

Také bychom mohli mluvit o „žití“ spíš ve fantazijních světech (což nezdědka bývá totéž co žití mezi stránkami knih) než v těch naplněných každodenností. Umět snít je bezesporu dovedností hodnou závidění, neboť ve snu je možné vše, po čem jen člověk může zatoužit. V představách se dá být kýmkoli a ocítat se kdekoli, s vážností i s trochou nadsahedu či ironie. Ale také jedno vidět hned

několika pohledy, přesněji vidět rozostřeně, nejednoznačně, s odkazy na variabilitu, přímými nebo skrytými. Obrazy, které se právě svojí nejednoznačností či zastřeností nebrání rozkrývání po vrstvách. A nikdy není jasné, kolik jich ještě zbývá. Prostě je to na autorově a čtenářově obrazotvornosti.

Oprotikladu hranice-touha a o žití mezi stránkami knih (ve více či méně přeneseném smyslu slova) je také novela **Magdaleny Wagnerové Papíří, Naděje pro figurínu** (ilustrace Ondřej Provazník, Dybbuk 2005). Zdá se to být neřádkým tématem zaměstnávajícím lidskou duši. Nebo že bych si prostě vybírala právě takové knihy? Či píšou jen ti, kteří se s oblibou ocitají ve světě na hranici mezi racionálním a iracionálním, reálným a ireálným, jsoucím a cítěným? Nebo to souvisí přímo s knihou jako se zbytněným slovem? Papíří je především o papíru, tedy o popsáném, potisknutém papíru, o knižním papíru, tedy o tom, který už je slovy s duší – knihou: o hranici a touze, o snech, o bytí v okrajích celku, o vydělení se vědomém i nevědomém, o chtění vrátit se zpět ne v čase a prostoru, ale k důvěře ve vlastní jedinečné vidění světa, o vzdání se obav ze zklamání, o nebání se opustit známé a bezpečné prostředí své každodennosti a vykročit do toho vysněného, neznámého a velmi barevného prostoru svých tužeb a přání. Prostoru bez pevných hranic, bez zázemí vytvořených povinností, které dávají pocit smysluplnosti života. Iluze? Nu možná, leč co je a co není iluzí, a co je iluze jako taková? A je nutné znát, rozumět, vnímat, co je a co není iluzí? Není právě to nevědomělé nevědomování si iluzornosti tou nadějí pro figurínu? I v tom nejrealističtějším obrazu si snící nachází barvy své vlastní reflexe světa. Naštěstí.

Jčíst se na něco je většinou velkou nerozvážeností, člověk si tím přímo říká o to být zklaman. Neboť v opačném případě tímtež mohl být př-

jemně překvapen. Pokusím-li se tedy o cosi jako objektivnost, pak kniha **Jany Heffermanové Příběh cesty na Sever I** (Argo 2005) patří do prostoru mezi oběma krajnostmi, zároveň však subjektivně vzato může být tím i oním. Pokud ji vezme do ruky čtenář-junglín, pak si patrně přijde na své. Já čekala vyprávění inspirované sny. Vždyť autorka sama píše: „Tato kniha nebyla vymyšlena; je celá sestavena ze snů.“ Nechci to zpochybňovat, ale jako by obrazu chyběl prostor, jako by byl jen plochou. Snad si toho byla sama Heffermanová vědoma, když hned v prvních dvaceti stranách píše: „Nenacházíme slova. Ta, jež najdeme, postrádají lesk, barvy a sílu prožitku. Vyslovené zní jako banalita.“ Nu zcela jistě bychom vyprávění Cesty na Sever neoznačili za banální. Ale to samo o sobě nestačí. Možná je to prosvítání toho, co leží mezi snem a jeho zachycením, mezi tím od-sněným a tím uvědomělým, jež zplošťuje vyprávění. Così chybí, così, co jen tušíme, odhadujeme, snažíme se rozkrýt, znovu oživit, ještě jednou uvidět. Neboť kdo by mohl říci, že zapamatované je tímtež co od-sněné?! Ale řekla bych, že autorce jde hlavně o to, co v tom zachyceném jest. O skrytý prožitek, od něhož krok za krokem směřuje k prožitku cítěnému. Ve smyslu přiznanému, neodloženému, neskrývanému, nepřehlíženému. Tedy tomu, kterému se člověk nebrání a nebojí uvěřit a naslouchat jeho smyslu, i s rizikem, že opustí svoji cestu a vydá se zcela novou kamsi – na Sever. „Kdybychom svým zážitkům věřili, brali je vážně, museli bychom o nich přemýšlet, pozměnit své názory nebo – Bůh uchovej – změnit svůj život.“

Autorka žena vypráví obrazy svých snů o tom, co je ženstvím, či jinak vypráví o ženství. Snad ano, snad pod úhlem určitého nazírání ano. Pro mě bylo obtížné v textu ono zosobněné či zobecněné či společné či ujednotnělé ženství hledat a nacházet. Tak obtížné, že jsem u toho snažení setrvala jen chvíli, právě takovou, abych mo-

hla říci, že jsem se pokusila. Pro mě to nebyla kniha o ženství, ale o cestě na Sever. Což vůbec neznamená, že se domnívám, že to není kniha o ženství. Nechci takovou možnost zpochybňovat, připouštím i svoji nedostatečnost *to vidět*. Mnou vnímáno jsem četla vyprávění o opuštění bezpečného prostoru a vykročení kamsi za jeho hranice. Ne však o rozhodnutí vydat se na cestu. Právě to je tím nejpozoruhodnějším na lidském jednání – *důležité* se udává o chvíli dříve, než je námi zachyceno. A přesto jsme to právě my, kteří *rozhodujeme* o tom, že se to stane.

„Každodenní povinnosti dávají člověku bezpečný pocit pevného řádu a vlastní ctnosti. Avšak nad námi panuje ještě jiný řád, a ten se často projevuje neobvyklými, lidskému pořádku se vymykajícími způsoby, voláním k nezvyklým, zvláštním věcem, jež mnohdy neodpovídají našim představám o normálním chodu světa a správnému chování. Oslyšení takového volání může být osudné.“

A právě v takovém okamžiku oslyšení jsme se již *vydali na cestu na Sever*. Ono oslyšení je krokem, který již nejde vrátit zpět, ale je také oním krokem, po němž následuje chůze, jejíž rytmus je odlišný od toho předešlého. Ten kráčející už není tím předešlým, nám známým chodcem, je někým jiným. Jsme to stále my, ale už jsme kýmisi jiným. Proto není možné se vrátit, není kam. Kráčíme po cestě, nevíme, k jakému cíli, ale cítíme oprávněnost toho směřování, možná ještě pochybujeme, či spíš se divíme, ale kráčíme po cestě dál. „Nezáleží na tom, kterou zvolíme, (...) neboť je naším osudem, abychom došli k cíli.“

Budeme na to mít ještě další dva díly.

Vědce a vysokoškolského badatele lze celkem bezpečně poznat podle toho, že správně cituje a uvádí zdroje svých poznatků. Pak už jen záleží na tom, čeho se jeho bádání týká. V případě titulu **Terryho Eagletona Sladké nási-**

Ovšem je fakt, že Eagletonova názorová vyhraněnost je ve své krajnosti tak silná a především „prosazována“ v tak pevných hranicích, že čtenář buď souhlasí, a pak nač prostor pro reflexi, anebo má opačný názor, čímž se dostává do pozice „třídního nepřítele“ a ocitá se tak ve stejné sveřepé pozici jako autor sám. Z hlediska literárních poznatků je text nesporně obdivuhodný pro šíři, nikoli hloubku rozhledu, ovšem neuhrane, leč z pohledu psychologického...

lí, Idea tragična (překlad Marek Sečkař, Host 2004) jde o studii tragédie od Aischyla po Edwarda Albeeho, obecně i naprosto konkrétně se zabývá analýzou děl i autorů, uvádí přehled definic tragédie, zkoumá pojem tragična a pohybuje se nejen v oblasti literatury, ale také filozofie, etiky, teologie a politické teorie (to čerpám – nikoli přesně cituji – ze zadní strany obálky). Čímž nechci říci, že to tak není. Ale po pravdě chybí tomu literárnost. Je to bezesporu bravurně sestavená „učebnice“, výborný průvodce a inspirátor pro vlastní podrobnější studium. Svědčí o autorových rozsáhlých znalostech a vědění, ale jako by se ze studie tragédie vytratilo tragično. Je to velmi akademické, velmi univerzitní, velmi britské. A celkem není možné přehlédnout Lacana, ať už o něm víme cokoli víc než jen to základní (potažmo tedy snad ovlivnění psychoanalytickým náhledem). Ona určitá odtažitost či přehnaný nadhled – chcete-li – by snad mohly být způsobeny i autorovým velmi striktním postojem vůči všemu, co jen naznačuje býti „levicovým“ stejně jako opačným v širším slova smyslu. Jinými slovy – chybí prostor pro diskusi, vše předkládané jako by bylo naprosto konečné, nepřipouštějící jiný než právě tento výklad. Postrádám-li v textu literárnost, pak mám na mysli především místo pro reflexi, tj. cítěnou víceznačnost. Ovšem je fakt, že Eagletonova názorová vyhraněnost je ve své krajnosti tak silná a především „prosazována“ v tak pevných hranicích, že čtenář buď souhlasí, a pak nač prostor pro reflexi, anebo má opačný názor, čímž se dostává do pozice „třídního nepřítele“ a ocitá se tak ve stejné sveřepé pozici jako autor sám. Z hlediska literárních poznatků je text nesporně obdivuhodný pro šíři, nikoli hloubku rozhledu, ovšem neuhrane, leč z pohledu psychologického je vlastně fascinující, neboť i neradikální čtenář (za něhož se možná mylně považuji) se ocitá v naprosto nesmlouvavé názorové pozici. A pak je ovšem nasnadě

otázka, zda to není naopak. Každopádně by byla škoda knihu si nepřečíst.

Jdalší kniha je dílem vědce, který však přestože se drží jasně doložitelných zdrojů, z nichž ve svých „tvrzeních“ vychází, zdaleka nechce být ničím víc než jen tím, kdo dává nahlédnout a seznamuje. Historik **Richard Kieckhefer** si v knize **Magie ve středověku** (překlad Kateřina Jirsová, Argo 2005) nehraje s fantazií (byť téma by k tomu přímo vybízelo) a ani nedává prostor fantazii čtenářově, ale i tak vůbec nejde jen o odbornou publikaci určenou pro zasvěcené. Chce-li se zvědavý čtenář dozvědět cosi o magii ve smyslu odkud kam sahala (a to v prostoru vnitřním i vnějším) a nevádí mu věcný styl, pak je to kniha pro něj. A nemusí se bát, že by se ztratil v odbornosti.

Nu a na závěr něco opravdu dárově lahůdkového – skvělé čtení, vtipné, inteligentní, zdaleka ne povrchní, všímavé k dění i prožitkům, sdělné pro čtenáře nenáročného i toho náročnějšího, nu prostě dárek pod stromeček jako vyšitý. Kniha **Věry Noskové Bereme, co je** (Abonent ND 2005) trochu mate svým jakoby velmi lehkým perem. Tak trochu čekáte odpočinkové čtení, ale pak najednou narazíte na větu, která vás jasně vrací zpět k tomu, že autorka vůbec nechce čtenáře bavit. Totiž nenapsala knihu „o vážných věcech nazíraných humorně“. Jen prostě umí psát tak, že čtenář volně dýchá i v případě, že mu je předkládán ne právě nekomplikovaný lidský úděl. Nebo také je to prostě autorčina schopnost být nad tím sdělovaným, umět se sama na sebe podívat jako na cosi, co se mě zas až tak netýká. A přitom hodně zřetelně vidět právě to, co se mě až nepříjemně týká. Snad i v pokračování příběhu, které má vyjít pod názvem *Obsazeno*, zůstane tato reflexe reality zachována.

Zuzana Fialová

Hamlet

pro 21. století

William Shakespeare: Hamlet; Režie: Petr Palouš; Scéna: Milan Čech; Kostýmy: Jitka Moravcová; Hudba: Pavel Řezáč; Hrají: Hamlet – David Punčochář, Claudius – Tomáš Impseil, Královna Gertruda – Markéta Tallerová, Ofélie – Jana Šulcová, Horacio – Jakub Kabeš, Polonius a Hrobník – Václav Helšus, Leartes a Guildenstern – Martin Stránský, Rosencrantz – Vít Musil, Posel – Petr Pěkníček, Herci a další postavy – Ladislav Dušek, Martin Polách a Jaromír Tlalka

Hamleta napsal William Shakespeare v roce 1601 a stále patří, spolu s Romeem a Julií a Králem Learem, k tomu nejlepšímu, co bylo pro jeviště stvořeno. Je to ale hra natolik složitá, že nejde postihnout celá, se všemi rovinami, které obsahuje, a je na realizátorech, co z textu vyzvednou. Shakespeare ústy Hamleta klade řadu existenciálních otázek, narušuje obecné zvyklosti, co se má a nemá. Divák v Praze mohl vidět Hamleta v několikerém provedení, dále tu existují filmová zpracování. Obecně se předpokládá, že návštěvník už ví, na co jde, a je třeba mu ukázat něco nového navíc.

Jenže nejrůznější možné výklady textu a hledání dalších významů v něm někdy překrývají a rozvolňují vlastní děj. Jde o to, co se má zdůraznit. Třeba stále platné: „Něco je shnilého ve státě/království...dánském,“ což znělo v padesátých a sedmdesátých letech revolučně či chcete-li kontrarevolučně, dnes žádný ohlas nevyvolá, protože se to veřejně konstatuje ve všech novinách.

Myslím, že recenzovanou inscenaci charakterizuje návrat k tomu nejpodstatnějšímu. Neornamentalizují se slova – životní moudra, ale je kladen důraz na příběh. Proto byl zvolen překlad Jiřího Joska,

který je nejcivilnější, a text dále upravovali režisér Petr Palouš a dramaturg Martin Urban, aby byly jasné vzájemné vztahy i těm, kteří z Hamleta znají jen jméno titulního hrdiny. Kdo je Gertruda – královna a Hamletova matka, v novém svazku tak šťastná, kdo její novomanžel Claudius – bratr bývalého krále a stávající král, a kdo je její syn Hamlet, kterému se jejich čerstvé štěstí nezdá.

Není to jen vznešené drama z dávné historie, ale obecný příběh o dospívajícím klukovi, citově vázaném na maminku, kterému záhadně zemřel dominantní otec. Tím se mu rozpadla rodina a ztratil bývalé jistoty.

Asi jsem měl z filmů i předešlých inscenací zafixováno, že Hamlet prostě musí být persona, drobný David Punčochář mi do té role zpočátku nepasoval. Ale teprve překonávání překážek a úkladů dělá z chlapce muže, který se postupně vyvíjí, hledá pravdu, nabývá sebedůvěry, až pod maskou blázna dovede přejít do protiofenzivy a zvládnout další úklady. Je fascinující pozorovat, jak dokáže Punčochář věrohodně zobrazit, jak se z člověka, zahnaného okolnostmi do kouta, stává bojovník, z ublížené osůbky opravdový princ. Je to velký herecký výkon a David Punčochář si za svého Hamleta zaslouží jedničku.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Bitva o Celebritánii

Bývalý redaktor Tvaru Jan Nejedlý vydal v nakladatelství Plot už dříve v časopisech otištěný text Hvězdné války, epizoda Bitva o Celebritánii. Nesmlouvavá satira nenechává v klidu snad ani jedinou z lesklých českých televizních hvězd, na hromadě se tu svíjejí a proplétají všechny od Pavla Hornáka po Jiřího Pomeje. Knížka je sice po několika stránkách už trochu utahaná, ale každopádně se při ní minimálně dvakrát zhluboka zasmějete, a to je na titul patřící do dnešní české humoristické literatury výsledek slušný. Ať žije smrtící šálalí!

ŠŠ

Nejvýraznější postavou začátku je Tomáš Impseil jako Claudius, čerstvý král dánský. Patří mezi zářivé úspěšné muže. Má královskou korunu, královnu Gertrudu, i bez koruny krásnou ženskou, která ho miluje a i on miluje ji, a vůbec jsou takový úspěšný pár na trůně. Relativně mladý! Základním úkolem panovnického páru po svatbě bylo přivést na svět mužského potomka, nezpochybnitelného dědice trůnu. Proto měly královny děti co nejdříve. Když Hamleta hrávali evidentně dospělí herci,

velcí chlapi, pak jejich matkám muselo být pomalu k padesátce.

Královna Gertruda Markéty Tallerové se dolíčí, aby byla ještě krásnější, ještě žádoucnější a jaksi předpokládá, že synka s manželovou pomocí zvládne.

Výraznou postavou je kancléř Polonius Václava Helšuse, v mocenském boji oportunistu, zkušený politikář, chvíli přesvědčený o svojí důležitosti, chvíli si uvědomující možné následky, pod drsnou skořápkou milující otec, který chce mít situaci pod kontrolou.

Co vypadá jako úslužnost nejvyšší, je možná dáno jeho představou, že když bude všechno vědět, dokáže situaci pro sebe nějak zvládnout.

Ofélie Jany Šulcové je křehká nechápající dívka, hvězdná chvíle herečky přijde ve druhém jednání.

Je zrušeno časové určení, kdy se děj odehrává. Může to být kdysi dávno, ale i nyní. To ukazují kostýmy Jitky Moravcové. Královská koruna je pozdně gotická, královna nosí pod sukní výztuhy jako v 18. sto-

Výraznou postavou je kancléř Polonius Václava Helšuse, v mocenském boji oportunistu, zkušený politikář, chvíli přesvědčený o svojí důležitosti, chvíli si uvědomující možné následky, pod drsnou skořápkou milující otec, který chce mít situaci pod kontrolou.

letí. Na scéně jsou klasické meče spolu s kordy, na závěr dojde na dýky.

Scénograf Milan Čech nad scénou zavěsil sochu jezdce na koni a v brnění, ale na stěny pověsil podobizny králů, velikostí připomínající billboardy, tvarem podobizny státníků ve školách a úřadech. Scénograficky nejpřírodnější je jakýsi veliký kontejner, někdy skála, jindy zevnitř osvětlená místnost, prostor, kde se odehrává to magické, co by jinak nebylo vidět. Režisér Petr Palouš sice pevně usadil vztahy tří hlavních protagonistů na reálný základ, ale nezbavil hru její iracionality, kdy do příběhu vstupuje náhoda, k tomu mu také slouží tahle mnohovýznamná velká bedna.

Atmosféru dokresluje sugestivní hudba Pavla Řezáče. Ahistorický ráz, který zdůrazňuje obecnost příběhu a akčnost scén trochu připomíná fantasy filmy, například výborná šermířská scéna s Laertem Martina Stránského, jenže obsah Hamleta je mnohem hlubší. Třeba prozření Claudiovo, dynamický „rozhovor“ Gertrudy s Hamletem a také vygradovaný závěr, při kterém běhá divákovi mráz po zádech.

Je tu dále Hamletovi věrný Horácio Jakuba Kabeše a Posel Petra Pěknice, děj odlehčují Herci, Ladislav Dušek, Jaromír Tlalka, Martin Polách a úlisný dvořan Osric Víta Musila. Úvahy nad lebkou o pomíjivosti světa vede zase jiný Václav Helšus, známá Shakespearova moudra ze hry nevypadla, ale jsou v druhém plánu.

Aréna Malého divadla, kde je mnohem větší kontakt s divákem, výrazně přispívá k vyznění hry, kterou její aktéři jedou naplno. Moderní zpracování dokáže oslovit i nezavščeného diváka. Jde o kolektivní pojetí, jeden ústrojný, dynamický, do sebe zapadající celek, přece na závěr bych chtěl znovu vyzdvihnout herecké výkony Davida Punčocháře, Tomáše Impseila, Markéty Tallerové, Jany Šulcové a Václava Helšuse. Pod režijním vedením Petra Palouše vznikla výborná sugestivní inscenace, na kterou se nezapomíná.

Otto Hejnic

Imprese a Cranach

Ježko hledat dvě tak odlišné výstavy. Snad jediným jejich pojítkem je časový souběh, protože obě trvají až do 8. ledna 2006. První je výstava *Lucas Cranach a české země*, která se koná v Obrazárně Pražského hradu. Expozice mistra německého renesančního malířství je soustředěna do jednoho sálu, který přiléhá k Jelenímu příkopu, a ve zbytku obrazárny jsou umístěny obvyklé exponáty. Na výstavě jsou k vidění snad všechna díla z České republiky, která mají ke Cranachovi nějaký vztah. Z tohoto hlediska lze název výstavy považovat za poněkud zavádějící. Bylo by přesnější mluvit o dílně a Cranachových následovnících, zejména mistru IW.

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Jarmusch

Zatím poslední film Jim Jarmusche *Zlomené květiny* vzbudil rozporuplné reakce. Někteří recenzenti byli nadšení stejně jako u předchozích režisérových filmů (dejme tomu *Ghost Dog – cesta samuraje*), druzí psali o úpadku a klopýtnutí. Chtěli jsme něco napsat taky, ale pak jsme si uvědomili, že si z toho filmu po třech dnech nic nepamatuje. Dáváme tedy za pravdu spíše druhým.

šš

Zlomené květiny...

Jsou skvělý film, který se Jarmuschovi opravdu povedl. Hluboký, meditativní a vůbec ne směšný, graduující a s pointou. Recenzenty opěvované dialogy mi zněly normálně a atmosférou byl film tak živý, že jsem měl chuť stáhnout si okénko u auta, v němž hrdina cestoval, a že jsem dech Sharon Stoneové cítil na své tváři a litoval hrdinu, že se vedle ní musí probouzet! Připadal jsem si nesvůj u večeře s Ronem a nechutnala mi mrkev v ukázkovém domě. Dokonce i to kafe jsem pil s aktéry! Prostě jde o jednoznačně vynikající film, v něm režisér navazuje nikoli na své předchozí filmy, ale na film Podivnější než ráj. Jen je klidnější a preciznější. A možná ještě o trochu smutnější...

jt

Za samostatnou
zmínku stojí tzv.
Pražský oltář, který byl
vytvořen pro katedrálu
sv. Víta a zde také na
počátku třicetileté války
zničen. Ze
zachovaných zbytků se
pak udělaly samostatné
obrazy. Primátem
výstavy je tak jejich
opětovné společné
vystavení. Z pěti zbytků
musely být dva
zapůjčeny ze zahraničí.
Jde o jedny z mála
zahraničních zápůjček.
Vše ostatní je převážně
ze sbírek Národní
galerie, Pražského
hradu, církevních
institucí a některých
západočeských
a severočeských muzeí.

Expozice je pomocí přepážek rozdělena do několika tematických částí. Převažují samozřejmě náboženské motivy. Velmi často se opakují obrazy sv. Kateřiny a sv. Barbory. Za povšimnutí stojí zejména dílo zachycující sv. Antonína Poustevníka a snad nejhezčí obraz celé výstavy, tzv. Poleňská madona se zvláště jemným výrazem tváře a iluzivní krajinou v pozadí, která je zarámována antickými sloupy. Za samostatnou zmínku stojí tzv. Pražský oltář, který byl vytvořen pro katedrálu sv. Víta a zde také na počátku třicetileté války zničen. Ze zachovaných zbytků se pak udělaly samostatné obrazy. Primátem výstavy je tak jejich opětovné společné vystavení. Z pěti zbytků musely být dva zapůjčeny ze zahraničí. Jde o jedny z mála zahraničních zápůjček. Vše ostatní je převážně ze sbírek Národní galerie, Pražského hradu, církevních institucí a některých západočeských a severočeských muzeí.

Světskou tematiku reprezentují obrazy nerovného páru, různých portrétů a v neposlední řadě i Adama a Evy, na nichž je biblický motiv již poněkud v pozadí a přednost dostává spíš odhalené tělo. Většinou mají podstatně menší formát daný tím, že byla určena pro soukromé pokoje. Vystavená díla Cranachových žáků se vyznačují různou kvalitou. Vyniká mezi nimi mistr IW, kterého lze považovat za nejnadanějšího žáka, který působil v českých zemích. I přes určité výhrady, které lze k expozici mít z hlediska absence významnějších zápůjček ze zahraničí, jde o výstavu, která stojí za vidění. Autorům se poměrně dobře podařilo zmapovat dílo umělce a jeho žáků, které se dochovalo v Čechách.

Na druhou stranu výstavu Imprese, která se koná v Rudolfinu, lze charakterizovat spíše jako kurátorské tápání. Úvodní text operuje s pojmy imprese, krása a jejich zachycení a podle mého názoru návštěvníky spíše mate, než by něco vysvětloval. Upřímně řečeno by asi většina lidí označila

za krásný obraz spíše Cranachovo dílo než díla autorů zastoupených na Impresi. Největší předností celé výstavy je tak její multimediálnost – kromě soch a obrazů, je k vidění i fotografie, design, počítačové hry nebo nábytek. Netradiční je i vystavení autorských náčrtů, modelů a skic. Spíše než o koncepci lze tedy mluvit o jednotlivých autorech nebo dílech. Zajímavé jsou fotografie vázek od Dana Bárty nebo exotických domorodých rituálů od Barbory Šlapetové. Z hlediska sochařského jsou nepřehlédnutelná díla Lukáše Rittsteina (Model kusu kůry), Milana Caise (Vesmírná odyssea) a Michala Cimale, jehož letící manta ze svítícího drátu je ve ztemnělém sále opravdu úchvatná. Zastoupení obrazů je jako obvykle nejpočetnější. K vidění jsou například arkadické barevné krajiny Michala Nešázela, polopostavy Viktora Pivovarovy inspirované se zřejmě dílem Kazimíra Maleviče, obrazy domácího prostředí Ivany Lomové, z toho některé i vícekrát, nebo obrazy z trhané rifloviny od Františka Matouška. Všem se trochu „plete pod nohy“ krteček od Zdeňka Milera.

Výstavu doplňuje poněkud statická „flashová hra“ o mimosmířanech od Jakuba Dvorského nebo Cimalovy hudební nástroje z PVC trubek, na které se však nesmí sahat. Za zmínku stojí ještě velké zrcadlo zavěšené v jednom ze sálů, které sice údajně není součástí výstavy, ale vhodně ji osvětlovalo. Světlo se v krásné a zdánlivě rovné ploše zrcadla odráží na podlahu ve zdeformované ale jinak přesně ohraničené ploše.

Výstava, která by jinak v českých poměrech neuchvátila ani neurazila, je však na Galerii Rudolfinu, která si svou předchozí činností sama nasadila vyšší laťku, poněkud málo. Pokud se však budete nudit, můžete zkusit zajít i na Impresi, jejíž předností jsou spíše jednotlivá díla než celková koncepce.

Petr Jiška

Mrkvový syruk

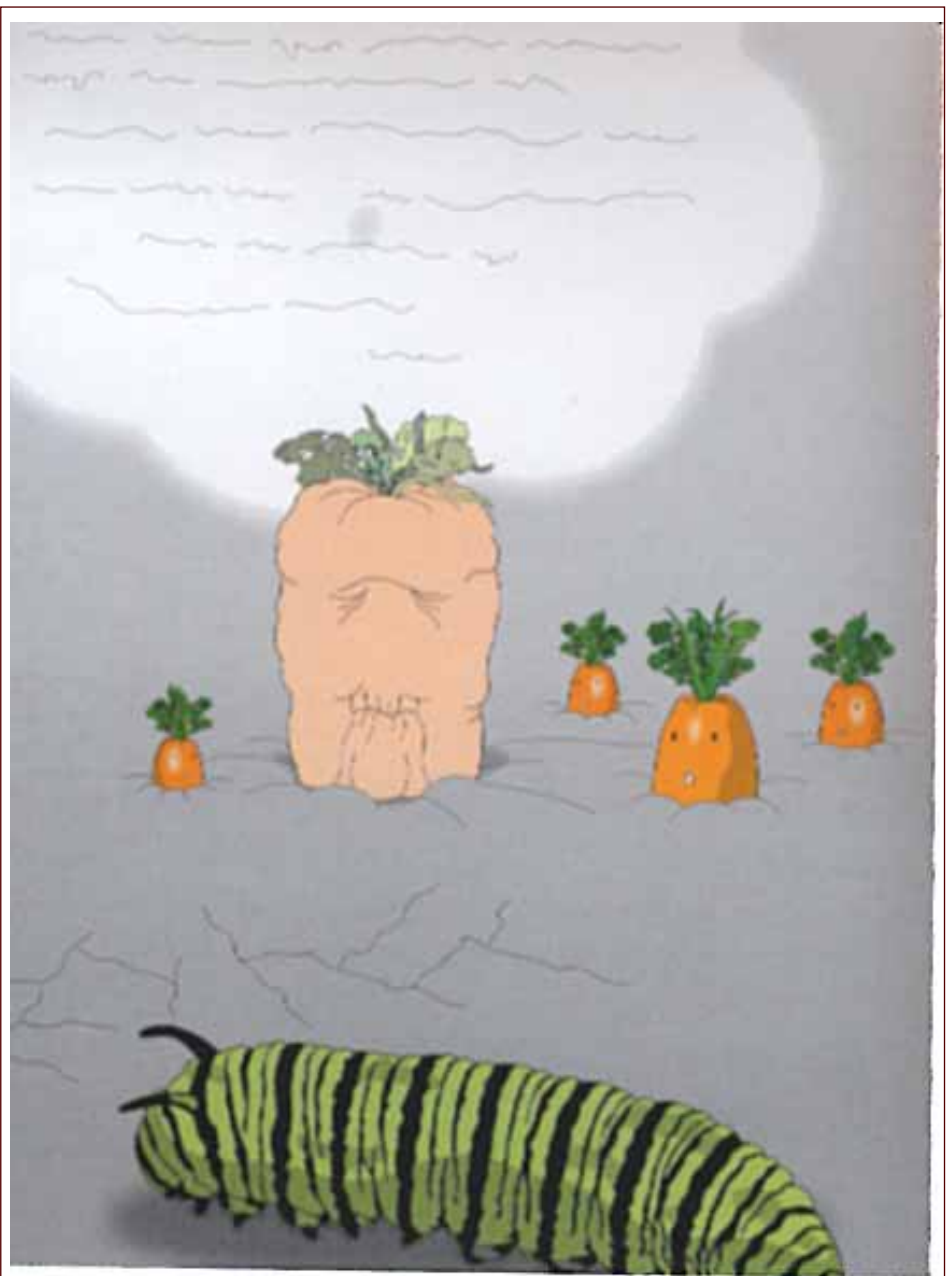
Pavel Ryška (1974), asistent Fakulty výtvarných umění v Brně a mladý umělec etablovaný na tuzemské výtvarné scéně, vydal katalog?knihu Mrkvový syruk. Hlavní hrdinka – stará mrkev, je počítačovým „přepisem“ akvarelů Daniely Loucké, Ryškovy exmanželky, se kterou v závěru publikace vede rozhovor Jiří Ptáček, šéfredaktor časopisu Umělec. Ryška ve své tvorbě vychází z konceptuálního umění, je ovlivněn kýchem, popkulturou, komiksem a japonskou mangou. Tyto vzory se odrážejí i v novém titulu, který je pop-metafyzickým příběhem-vypravováním. Ontologická ideálnost a mimosvětскost je graficky podpořena minimální scénou s typizovanými marginálními tvory naší planety: mrkvemi, žížalami, myšmi, chrousty, mikroorganismy a jinou havětí. Stará mrkev–mudrc medituje na zahradě před zvědavýma očima mladých mrkviček nad tím, jak je ve světě všechno se vším propojené: „Podívejte se na tu myš... vypadá tak vyčerpaně a unaveně... a ani se nedivím když si pomyslím že si třeba chce vzít kousek sýru a ten kaktus co mu sýr patří jí nechce žádný dát... protože chce napřed za ten sýr okurkový kompot a tak ta myš ho musí jít hledat... a když ho konečně najde tak ho možná stejně ani nedostane protože ty okurky za něj taky něco chtějí...“ Problematika propojenosti, intertextuality, sítě odkazů a stop, které se skrývají za vším zjevným, je vůbec oblíbeným tématem současných výtvarníků a konceptuálních umělců (např. Ján Mančuška a jeho storyboardy). Filosofické uvažování – obsahem i výrazem ne nepochopné jinému nedávno vydanému komiksu, resp. komiksové adaptaci Sklepních prací Egon Bondyho – ústí u Ryšky do ekologických, environmentálních a politických konsekvencí: jednou z hlavních věcí, které nevidíme, resp. máme tendenci přehlížet, jsou totiž pohodlné a levné žití euroamerické civilizace na úkor třetího světa a plundrování pří-

rodního bohatství celé země. Karmický zákon odplaty a rovnováhy však způsobuje, že kvůli materiálnímu bohatství musíme trpět ideovým nihilismem, rozpadem tradičních vazeb a všeobecnou „blbou náladou“.

Mrkvový syruk je katalogem Ryškovy výstavy Řekněte to mrkvi: řekněte to mrkvi, která se koná od srpna do října v Galerii Klatovy/Klenová. Jde o výstup Ceny Start point, kterou pořádají časopis pro výtvarné umění Pars pro toto a tiskárna Dragon Press v Klatovech. Jejím smyslem je „upozornit na mladé talenty a tím jim pomoci

v nelehkém období, kdy končí vysokou školu a vstupují na výtvarnou scénu.“ Odměnou pro laureáta je samostatná výstava, vydání katalogu a měsíční pobyt v rezidenčním centru Zámek Týnec. Souběžně s vydáním knihy Pavla Ryšky rozhodli v říjnu porotci o vítězi letošního, již třetího ročníku. Stala se jím Tereza Severová (1979), spoluzakladatelkou galerie Entrance při Karlín Studios, studentka Vysoké školy umělecko průmyslové v Praze.

Jaroslav Balvín ml.

to se pak tady můžou začít roztahovat i tihle... nadělají všude nepořádek a navíc přiserní mlaskají a když už pozdraví tak to vypadá jako by vás chtěli ukousnout

**Ty knížky
knížky lze
y lze číst
číst stokrát
stokrát jin
át jinak,
jinak,
říká překl
překladatel
datel Tomáš
Tomáš Kafka
š Kafka
Kafka o titul
o titulech
ech Max
Max a Mořic
a Mořic
c a Ježip
a Ježipetr
petr**

Odkud se Max a Mořic a Ježipetr vzali? Kdo jsou jejich autoři?

Wilhelm Busch je, a nejen v Německu, považován za praotce světového komiksu: Byl to novinář a výtvarník, ale především člověk, který už od poloviny 19. století objevoval možnost účinného propojení obrázku a verše s příběhem. Vytvořil specifickou poetiku, která mohla být vnímána jednak jako rozpustilá, jednak jako společensky angažovaná. Busch se ujal role lidového vypravěče: Zaznamenával to, co se lidem, většinou osamělým jedincům, může také stát. Heinrich Hoffmann je autorem ambicióznějším: Byl pedagog, a jeho knížka Ježipetr tudíž nevznikla jenom z radosti z psaní, měla i didaktický podtext. Což se Hoffmannovi ve 20. století, zejména v 60. a 70. letech, stalo v západním Německu mírně osudným. Jeho tendence poukazovat, i když groteskní formou, na to, že zlobení jako akce může vyvolat reakci v podobě trestu, zranění, ne-li přímo smrti, byla tamějšími marxisticky operujícími sociálními pedagogy napadána: Tvrdili, že Ježipetr je jedním ze základů německé autoritářské výchovy. Až ke konci 20. století se knížka začala znovu vnímat víc jako literatura než jako příspěvek do diskuse o výchově a vzdělávání.

Jaké příběhy čtenář v knížkách najde?

Ježipetr je sada příběhů, které se odehrávají mezi dětmi nebo na bazální rodinné úrovni. Například malá Pavlínka si v nepřítomnosti rodičů začíná hrát se sirkami a příběh končí tak, že z Pavlínky zůstanou jenom botičky, hromádka popela a dvě kočky, které žalostně mňoukají. Jde tedy o varovný mo-

Tituly Max a Mořic od
Wilhelma Busche
(1832–1908) a Ježipetr
Heinricha Hoffmanna
(1809–1894) vznikly
v Německu
kolem
poloviny
19. století. Jde
o veršované
groteskní příběhy
určené dětem
a doprovobené
autorskými ilustracemi.
Jejich český
překlad z pera
básníka
a překladatele
Tomáše Kafky
(1965) letos
vydalo
nakladatelství Kalich.

rytát o tom, že sirky dětem do rukou nepatří, ale vypracovaný s takovou akribií a s takovou láskou k detailu a paradoxu, že si troufám tvrdit, že jde o poezii srovnatelnou ve 20. století s poezií surrealistů, dadaistů nebo autorů typu Josefa Hiršala a Ivana Wernische. Buschův Max a Mořic se dopouštějí rovnou sedmi hříchů, sedmi nezbedností: Najednou se kdesi vzali a začali úspěšně terorizovat celou vesnici nejružnějšími naivními žertíky, které ovšem z hlediska každodenního vesnického soužití působí jako nehoráznosti. Proto jsou nakonec oba výtečníci dostiženi a potrestáni – semleti v mlýnu a skrmeni kachnami. Ve veršovaném doslovu Busch líčí radost vesničanů z toho, že už je spánembohem konec všemu tomu zlobení. I v tomto případě jde tedy o groteskní a černohumornou poezii, o verše na pomezí naivní dětské žvatlavosti a jakéhosi temného světa za horizontem vesnice.

Jak jdou ty drastické a cynické scény dohromady s faktem, že obě knížky jsou určeny dětem?

To je osud všech výrazných dětských knížek: Medvídko Pú, Alenky v říši divů nebo Malého prince – nejenom Maxe a Mořice a Ježipetra. Jde o natolik vrstevnatá díla, že mohou čtenáři sloužit jako výbava napříč celým životem. Od první, leckdy opravdu drastické zkušenosti v dětství, přes druhé čtení po pubertě, kdy tyto knížky mohou nabídnout návod, jak hravým způsobem pojímat svět kolem sebe, až k objevování všemožných fines někdy ve středním nebo i vyšším věku. Na Maxe a Mořice a Ježipetra pasuje dávný komunistický slogan o ku-

řeti: Lze je čist stokrát jinak, i když po každé jde o ty samé tituly.

Existují v německé literatuře 19. století ještě jiné podobné skvosty, které by si zasloužily objevit českému čtenáři?

Existuje určitě řada dalších básnických skladeb od Wilhelma Busche, které by stály za překlad. O jiných podobných autorech z té doby nevím. Ale ve 20. století se v Německu v poezii rozvinula silná buschovská tradice – k exponentům patří například Robert Gernhardt, který buschovskou metodou, jeho veršem i spojováním často nespojitelného, vytvořil úchvatnou topografii dnešní každodenní reality, od banalit po první a poslední věci člověka.

**Rozhovor připravil
Radim Kopáč**

Kterak si záchvat obratle zcela

Možná si myslíte, že se v životě bez výše uvedené schopnosti docela dobře obejdete, přesto vás laskavě žádám, abyste mne vyslechli. Nikdy totiž nevíte, kdy a kde se vám taková dovednost může hodit. Já osobně jsem ji získal náhodně, a právě proto jsem sepsal tento praktický návod, aby si také ostatní mohli přijít na své.

Pro začátek je dobré trpět prudkými bolestmi páteře, a sice řadu let, nejlépe pak od dětství. Potom se také hodí skladovat doma u dveří za skříní jakékoli zasklené obrazy. Obrazy musí být pochopitelně tak velké, aby přesahovaly z prostoru za skříní do volného prostoru přede dveřmi. Nyní můžete přistoupit k prvnímu kroku vyvolání záchvatu, který však maskujete namlouváním si, že se chcete zbavit bolesti páteře. Stoupnete si těsně přede dveře a otevřete je směrem od vás. Toto je velmi důležitá část celé akce, u které se musíme na chvíli zastavit, abychom si ji náležitě objasnili a předešli tak případnému nedorozumění. Pokud se vám totiž otevírají dveře dovnitř místo ven, máte smůlu, ledaže si stoupnete přede dveře z druhé strany.

Takže stojíte těsně přede dveřmi, namlouváte si, že vás prudce bolí záda a chcete se uvolnit cvičením, které vám kdysi předváděla rehabilitační sestra. Rozpažíte a opřete se lokty o futra dveří, přičemž se

vyvolat menší epileptický při zhmoždění krčního bez cizí pomoci a navíc zdarma!

dlaněmi přitisknete ke stěně směrem nahoru. Poté se zhluboka nadechnete, vysunete pravou nohu přes práh a začínáte vysunovat kupředu krk, na kterém máte pochopitelně co jiného než vlastní hlavu. Bolest z vaší lopatky se vám počne přesunovat do krční oblasti, začne se vám třást břicho a celkově je vám o něco hůře. Zhluboka vydechnete, zasunete nohu, krk a hlavu zpět přes práh a přemýšlíte, jestli to má nějaký smysl. Nicméně zopakujete si to samé s levou nohou. Bude se vám zdát, že bolest mírně ustupuje. Vybuzení tímto bludem budete nadále pokračovat v tortuře, ačkoli z vašeho žaludku občas vyletí směrem vzhůru varovný signál v podobě čehosi mezi říhnutím a škytnutím. Konečně při třetí sérii vysunutí pravé nohy vysunete krk o něco více, vši silou se zapřete pravým loktem a dlaň přitisknete ke stěně tak silně, až vám bolest projede ze zad přímo do mozku, zastaví se vám dech, udělají se vám mžítka před očima a svět vám prostě zmizí. Tomuto jevu se říká mdloba.

Omdlí-li stojící člověk, spadne zpravidla na zem. Stojí-li však například na vysokém skalním útesu, je pochopitelně znevýhodněn, neboť pád na kamenité pobřeží či do rozbouraného přílivu moře končí jistě smrtelně (nicméně to nebude váš případ). Můžeme se také dohadovat, zda je výhodnější padnout kupředu či vzad, nicméně vy se

spokojíte s tím, že padnete prostě vzad, a to bez debat. Jelikož však v okamžiku pádu nebudete při sobě, nebudete o svém pádu nic vědět. To počnete matně tušit až v okamžiku, kdy se proberete rozplácnutý na znak na podlaze.

Nebudete si ovšem jist, neboť vám do myslícího orgánu budou bodat miliony ostrých jehliček a vaším tělem budou otřásat křeče, jaké jste ještě nikdy nezažil. Budete zmatený a nebudete vědět, co se děje. Napadne vás, že jste se právě zbláznil, že to, co prožíváte, je kruté šílenství v pravé podobě a že je to ta nejhorší věc na světě. Nebudete ovládat své tělo, nebudete moci zastavit křeče, jež vám budou připadat nesnesitelné. Konečně po jisté době, nekonečně dlouhé půlminutě či snad celé minutě, přijde pocit uvolnění. Křeče ustanou a jehličky vás přestanou bodat, takže opět přijdete k sobě. Nadechnete se, opřete lokty o podlahu, zvednete hlavu a dostaví se vám stav podobný těžké kocovině.

Uvidíte na zemi střepy skla, uvědomíte si drobnou bolest v pravém koleni a v pravé hýždí. Pochopíte, že jste omdlel a při pádu jste zřejmě pravou nohou zavadil o obrazy, jejichž sklo jste rozbil. Opatrně a pomalu vstanete, osaháte se a nahmatáte pár kapek krve na bolavých místech. Dáte si to do souvislosti se střepy – a bingo! Už budete vědět, na čem jste. Pak na-

hmatáte za levým uchem, tam kde přechází krk v hlavu, malou bolestivou bouličku, zjistíte, že hybnost vašeho krku je poněkud omezena, a vaše bilance tím bude téměř kompletní. Bude vám poněkud nevolno a velmi slabo, takže si jen trochu opláchnete bolavá místa, za levé ucho si dáte žínku namočenou ve studené vodě a půjdete si lehnout. A to je vlastně všechno.

Teď už je tedy pouze na vás, budete-li se řídit tímto praktickým návodem, jenž je nutno striktně dodržovat, aby nedošlo k těžší újmě vašeho zdraví či přímo k zastavě vašeho srdce a ostatních životně důležitých orgánů, což by nepochybně vedlo ke konečnému a definitivnímu zániku vaší ctěné osoby. Proto si prosím krční obratel zhmožďujte a epilepsii vyvolávejte jen s největší opatrností! (Movitější z vás tak mohou činit pro větší pocit jistoty v přítomnosti odborníka, který vám tímto nabízí své služby za zcela zanedbatelnou úplatu. Skutečným fajnšmekrům pak doporučuji zakoupení drobné publikace „Epileptikem a invalidou snadno a rychle“.) Příště si povíme něco o tom, kterak si bezpečně uříznouti palce na rukou, a to hned dvěma způsoby: paspartovacím nožem a elektrickým kráječem.

Nápady pro tři krále

(o životě
v životě)

⊗ pampelišce v asfaltu

Do krajáče se smetanou spadly dvě myšky. Plavaly, plavaly, ale k ničemu to nevedlo. Jedna to vzdala a utopila se. Druhá plavala dál, plavala, až ze smetany utloukla máslo. To jí poskytlo oporu a myška z hrnce vyskočila ven.

Bajka

Dnes je třicátého dubna, čarodějnic, a já jsem uviděl při chůzi pražskou Mánesovou ulicí (v níž není jediný strom, tím méně záhonek) uprostřed chodníku, v prasklině asfaltu rozkvetlou zářící pampelišku. Chvilí jsem na ni zíral. Kdo ví, jak se sem semínko dostalo? No, já to asi vím, on to zas nebude takový zázrak, nějakých tři sta metrů vzdušnou čarou odtud jsou Riegrovy sady. Ale že si to semínko našlo právě tu maličkou prasklinku v pustině asfaltu a přečkalo tu do jara ... Taký žádný div, prostě uvízlo v místě, kde mohlo vzklíčit.

Vždycky mě potěší a často udiví, s jakou houževnatostí roste tráva, keře, stromky z nějaké mezírky mezi zdí a asfaltem, ve škví-

A což teprve celá bájná Atlantida, která snad
skončila na dně moře? Tam teprve proces
zkázy, či spíš transformace života do původních
forem musí letět skokem. Najdou se, pravda,
vraky středověkých lodí, ale vždyť je to teprve
pár set let.

ře betonu, dokonce někde ze střechy či okapu. Obdivuju stromky, které si našly skulinu ve skále a vytrvale ji milimetr po milimetru rozšiřují a prohlubují. Nafouká do ní prach, maličko naprší, další stromky se přidají a jednoho krásného dne skála pukne.

A co mají ty rostlinky dělat, když je vítr zavál do skromné škvírky? Jinou možnost nemají, než se snažit, jinak zajdou. A ony se snaží. Jak by si mohly stěžovat, kdyby měly to srovnání, že šťastnější z nich si rostou a bují v tlusté vrstvě země bohaté na živiny a vláhu. Ale ony si kousek po kousíčku zlepšují své nepatrné podmínky k životu, a právě tím ty podmínky mění. Ano, právě tohle je život – snaha změnit nepříznivé podmínky. Není to povzbuzující? A kdo to neví nebo nedělá, má malou šanci.

A právě tak to tehdy nejspíš začalo – z ničeho. Divná věc je tahle nesmírná touha či snaha života žít a přežít; bez ní by tu nic nebylo, ani my, hrdá lidská civilizace. Ale nač o té schopnosti či snaze bádat, ona tu prostě je, a proto jsme tu i my.

Obdivuju stromek rostoucí z nějaké zdi, bouli v asfaltu na kraji vozovky či chodníku, kterou zvedají maličké rostlinky, až jednoho dne ta boule praskne a ony

vykouknou na světlo boží; žasnu, jak to pod tím asfaltem v absolutní tmě dokážou. Vídám vyrůstat trávu mezi dlažebními kostkami v ulici s malým provozem a předstávám si opuštěné město, kde vegetace bujně vše proráží, stravuje, rozrušuje, přerůstá a překrývá. Jak dlouho může trvat, než se rozpadne dům, palác, betonový most, parkoviště, mrakodrap z oceli a ze skla?

Jak dlouho trvalo, než zmizelo hrdé město Troja, a nikdo už nevěřil, že skutečně existovala, že si ji Homér nevymyslel? Asi hodně dlouho předtím, než ji obdivuhodný Heinrich Schliemann objevil. Kolik dalších měst zmizelo beze stopy? A což teprve celá bájná Atlantida, která snad skončila na dně moře? Tam teprve proces zkázy, či spíš transformace života do původních forem musí letět skokem. Najdou se, pravda, vraky středověkých lodí, ale vždyť je to teprve pár set let.

Za jak dlouho by zmizela beze stopy pyšná města jako Praha, Paříž, New York? Za jak dlouho by zmizela celá lidská civilizace, která tak markantně přetváří Zemi? A není to zas taková utopie. Kdyby na Zemi trhly kruté podmínky, jako třeba v době vymření dinosaurů – už se to stalo,

a asi ne jednou. Co kdyby v některém zastrčeném koutku světa pár lidí přežilo, třeba v indiánském kmeni v Amazonském pralese? Trvalo by zas tisíce let, než by povstala nová civilizace, která by nic netušila o té předešlé. Jen džungle, pralesy, širé stepi. A pověsti o zpupných dávných lidech, na něž hněv bohů seslal krutou zkázu.

Ale jaképak tisíce let jako od zmizení Troje? Což teprve desítky či stovky milionů let poté, co zmizeli lidé z povrchu Země. Řekněme, že přiletí inteligentní bytosti z nějakého vzdáleného koutu vesmíru, protože našli indicie života poblíž Slunce. Co najdou? Doposud vždycky život v nějaké formě přežil, i když mnozí živočichové vymizeli (trilobiti, veleještěři, mamuti a jiní a jiní). Objev a potvrzení života na jiném kosmickém tělese, než je to jejich, velice ocení. Možná najdou tvory schopné myslet: lidoopy, delfíny, psy, potkany, ale inteligentní bytosti nenajdou. Řeknou si: taková veliká šance – a nic. Přece jen jsme v celém vesmíru sami. A zanechají na Zemi výsadek při své kolonizaci vesmíru.

Lubor Dufek

Samovztažný

Dříve než začnu hovořit, rád bych něco řekl.

Nečekejte ale žádné veselé historky, protože mé veselé historky jsou vždycky vážná věc. Nehodlám věci ani zveličovat, protože už mi všichni nejímí milionkrát řekli, abych nezveličoval. Rovněž otřepaným obrátům bych se v tomto líčení rád vyhnul, protože nesnáším, když se klišé táhnou textem jako dlouhá červená nit.

V poslední době se mi stále daří dobře, jen výsledky mám špatné. Při plnění svěřených úkolů často vycházím z bezvýchodných situací, improvizuji přesně podle pokynů nadřízených, zdolávám nepřekonatelné překážky, trvale snižuji náklady pod nejnižší možnou úroveň, avšak přesto překračuji neomezené rozpočty, které nesmím překročit. Přiznávám také, že jsem se dopustil několika přehmatů, ale chyb žádných. Za nedostatky, jež, jak vím, jsou neomluvitelné a za něž se tímto omlouvám, je odpovědná vyšší moc, kterou nelze pohnat k odpovědnosti. Následky jejího působení jsou nedozírné – stačí se podívat. Neexistuje nic, k čemu by se její účinky daly přirovnat. Jako když zhasne věčný oheň nebo se objeví živočišný druh, který byl vždycky vyhynulý.

Nebudu opakovat, že jsem nevinný. Opakuji, nebudu opakovat, že jsem nevinný. Má obhajoba bude hlubokou obžalobou povrch-

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

ních hodnot, které dnešní společnost nerespektující žádné hodnoty vyznává. Jen v takové společnosti si totiž mohou lidé vzájemně vrážet dýky do zad a přitom si plivat do očí.

Nikdo mě nelituje, ačkoliv jsem případ politováníhodný. Nemám žádný volný čas, protože veškerý volný čas věnuji práci. Tuto neudržitelnou situaci se občas snažím udržet konzumací alkoholických nápojů. Mám rád zejména víno modré, které je červené, a suché, které je mokré. Pokud se ovšem zpiji do němoty, hodně mluvím, takže polovina lži, které se o mně povídají, je pravdivá.

Všechno, co mám, jsem poctivě uplatil. A když už jsem někdy trochu podváděl, pak zcela v souladu se zákonem. Každopádně jsem vždycky stál nohama pevně na zemi, i když jsem se vznášel hlavou v oblacích.

Také by bylo myslím vhodné, abych zde zveřejnil jedno tajemství. Trpím zdravotními potížemi, které se naštěstí na mém zdraví příliš nepodepisují. Jakýsi vnitřní hlas mi říká, že nejsem schizofrenik, a zároveň musí každý uznat, že to, že jsem paranoidní, neznamená, že po mně nejdou.

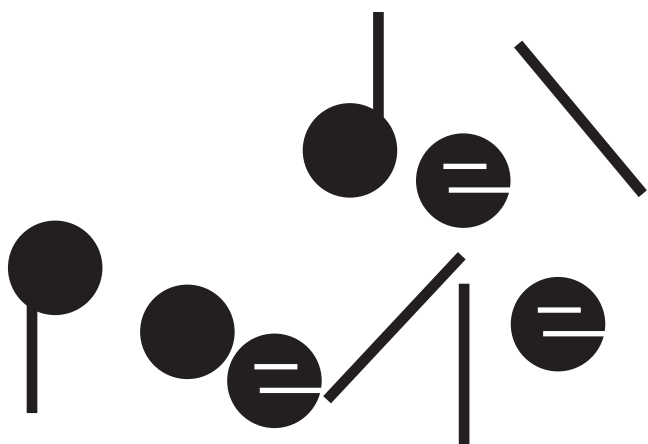
V každém případě budu stále trvat na svém, pokud mě okolnosti nedonutí ustoupit, protože si musím navzdory skolióze zachovat rovnou páteř. To nejhorší, co totiž může člověk udělat, je popřít sebe samého.

PŘÍLOHA

„DEN POEZIE“

připravil Viki
Shock

VELKÝ ŠRAMOT

Šest českých naivních básníků

*Básně z Malé antologie české naivní poezie 20. století
Kámen do voda (Clinamen,
Praha, 2005).*

VÁCLAV SVOBODA PLUMLOVSKÝ

Srna

Když jsem šel jednou z Brna,
přeběhla po silnici srna,
která rychle poskočila
a k lesu hned zabočila.
Myslivec za ní běží,
ona už v houštině leží,
srna vstane, letí dále,
myslivec za ní neustále.
Velký šramot se strhl,
on po ní střelou vrhl,
po této ráně srna podlehla
a domů se rychle odvezla.

Václav Svoboda Plumlovský (1872–1956)

JIŘÍ VYMETAL ZVIČÍNSKÝ

Kanción na „ň“ (Váňa a Táňa)

Huhňavý Zdeňku Váňo
v tom huňatém vlnáku
i ty fňukavá Táňo
na tom maňásku

na té vlně pěnlivé
chraňte se oba tůňky
kde kuňkají měnlivé
ohnivé kuňky.

Loňský mrňous, krňavé nemluvně
pod mrňavým frňáčkem kušnička
z vyňatých ňader baňatých Táně
voňavou náplň šušničká.

Jiří Vymetal Zvičínský (1914–1989)

EMILIE PULDOVÁ

V roztoužení

Ó, jak miluji Tě, světe krásný,
Ty nejbohatší mocný králi,
jsi pohádkou, neb tvrdou skutečností?
Ne, nechci věřit, že jsi k nám tak krutý!

Tvá nádhera jsou lesy, pole, hory...,
ni ve tmách ukrýt nelze Tvé poklady,
i slunko s jasným nebem hledící
i mraky, měsíc, hvězdy třpytící,
vždy Tebe znám přec jako sebe samu –
ne, teď právě ne, mýlím se, klamu!

Já milovala Tebe mnohem více
a nechci věřit ve tvrdé Tvé srdce!
Však Ty jen klameš a dary Tvé
jen ničí, drásá srdce mé!

Ó, slyš, co povím ještě Tobě,
že lásky málo skrýváš v sobě,
a ta, mně nad vše nejdražší,

já šťastná chci být v Tvé říši!
Proč právě ji mně nechceš dát,
proč musím Tobě žalovat?

Ó, jak milovala bych Tě, světe,
vždy přece víš, že v mém srdéčku
lásky nejkrásnější kvete,
proč tedy bráníš lásce té mé žhavé,
či snad již nemáš ani trochu teplé krve?

Ach, světe tajný, řekni, proč žiji,
když šťastná nejsem ani v této chvíli,
já slzy stírám den co den
a chladno je mi v šatě Tvém.

Óch, řekni pravdu, byť i krutá,
nenech mě takto, srdce mi puká,
ach, zažej bolest, mé trápení,
jsem přec jen člověk, ne kamení!

Emilie Puldová (ročník 1932)

KAREL ŠKACH**Má něha**

Vločky sněhové ve větru tančily.

Padaly na tvé teplé tváře

a na nich se roztály.

Já s tebou pod těmi roztančenými vločkami stál,

jen na tebe se díval

a na ústa tě líbal.

Na tvé krásně zasněžené vlasy pohlázení dal.

Bylo mi s tebou tak dobře, tak krásně!

Já tě tolik objímal!

Přece jsem se bál, že to všechno skončí.

Já tě stále líbal.

V tu chvíli jsem si moc přál,

abychom nemuseli jeden druhého opustit.

Kdybych tak navěky s tebou žít směl!

Ty jsi však ode mne odcházela,

já tu stál, za tebou se díval.

Je to již dávno, co roztál sněh.

Roztál jak bílé vločky na tvářích tvých.

Já šeptal: „Vrať se mi,

má něho, má lásko, mé slunce!“

Já doufal, že zase jednou tě uvidím.

Já tě čekal!

Avšak nikdy víc jsem se tě nedočkal,

má něho, má lásko, mé slunce.

Karel Škach (ročník 1952)

J. K. ČERVENKA**Když padají kroupy**

Když padají kroupy

a z nebe padají kroupy

vzpomeni si na pana Kroupu

Jaký to byl člověk!

J. K. Červenka (ročník 1962)

VENUŠE ŠKACHOVÁ**Křešice**

Přijíždím a vystupuji z vlaku.

Vlak se rozjíždí,

přátelé a známí si dávají poslední rozloučení.

Nashledanou, kamarádi, příště!

Odcházím, slunce svítí, ulice je prázdná,

já odcházím ke svému domovu,

který jsem musela opustit pro velkou vodu.

Voda už není,

jen některé stromy již nikdy nevykvetou.

Odešly, uschly a zbyl po nich jen uřízlý pařez.

Některé domy zboursal bagr,

když už se v nich nedalo dál žít.

Na dětském hřišti zase dovádějí děti.

Procházím můstkem,

pod kterým v korytě proudí voda,

která odtéká do nedaleké řeky.

Opodál zelenají se stromy.

Nové autobusové zastávky průsvitně nyní vykukují

a sloužit budou všem.

Procházím kolem kostela,

který stojí dál na svém kopci.

Vstupuji do něho cestičkou mezi vysokými stromy,

kde chůze jejich stínem je příjemná.

Zastavím se u laviček a místní sochy,

kde květy růží kráslí náš kraj.

Další kostel je opraven,

svítí do veliké dále,

i cestující ho vidí mezi širými lány.

Posedím, odpočinu, jdu zas dál,

kde domy opět dostávají nový kabát.

Opuštěná škola brzy ožije dětskými hlasy

a malé děti budou mít mateřskou školku dál.

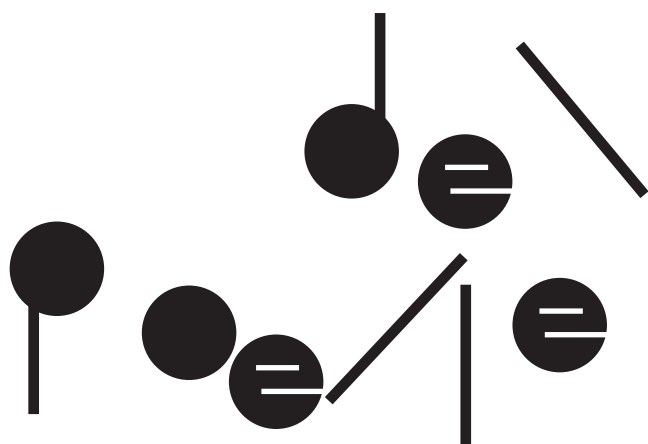
Tak kráčím ulicí dál,

kde hromady odpadu už nehyzdí náš kraj

a stromy se zelenají dál.

Venuše Škachová (nar. 1955)

MOTÝL TO MÁ SPOČÍTÁNO

Šest básníků z okruhu patafyziky, dada, surrealismu a banalismu

*Básně z almanachu poezie
Břítvou do klavíru (Clina-
men, Praha, 2002).*

IVO MEDEK KOPANINSKÝ

Večer jsem balil smrt do novin pro mouchu

– tučné písmeno v Effenbergerově knize
A tu jsem na nich spatřil kus nápisu:
„Nastříkejte si své auto sami?“
Zvědav co dalšího obsahuje tato výzva pro pederasty
zabil jsem mouchu
a znovu rozbalil ten cár denního tisku
Nápis však pokračoval:
„...naši stříkací pistolí!“
Ani nápad
Raději svou pistolí zastřelím vaše auto

Ivo Medek Kopaninský (ročník 1936)

EDUARD VACEK

V metru Na slintáku

Potkal jsem šílenství přestrojené za dav
jenž smýkal postiženým z Jedličkova ústavu
Dveře rytmicky stínaly údy opozdílů
někdo upadl na schodech a ztratil botu
Oči permanentního opilce hledaly klín
do kterého vrhne svůj odpolední vlašák
ale někdo ho vytlačil z vagónu
Snad se mu to podařilo v příštím vlaku
Kdosi chrchlal do ruky a otřel to o madlo
Národní umělec ve slamáku s hůlčičkou
poskytl svůj postklaunský úsměv reklamě
na práci prášek
Na třech rozprostřených stranách novin
které je hanba číst veřejně
marka už je zase za osumnáct

Eduard Vacek (ročník 1947)

MIROSLAV WANEK**Jede motýl**

Jede motýl na saních
rovně bez zatáčky
nožičky mu nedosáhnou
dolů se sedačky

Zkouší trhat opratěmi
ale všechno marně
Motýl to má spočítáno
Aspoň nezestárne

Miroslav Waneke (ročník 1962)

KATEŘINA VALENTOVÁ**Kůže praská v rychlých orgasmech**

cukrového mléka
rty napuchlé jak těhotné maliny
cukají se v jemných křečích
jako by prachové peří klouzalo
po každém milimetru
té vlhké hmoty
vzduch je horký a plný
pod víčky se točí žluté a fialové kruhy
sny nemohou přijít do milujícího se těla
ale každou osamělou noc
usmrtí tím obrazem

Kateřina Valentová (ročník 1973)

RADIM KOPÁČ**XVII**

David Burljuk k smrti nesnášel hluk. Jednoho dne se rozhodl, že s hlukem zatočí. A taky, že jo: okna v pracovně nechal zazdít, rádio střelil sousedce za láhev absintu, do skuliny pod dveřmi nacpal Oblak v kalhotách Vladimíra Majakovského. Když s prací skončil, kecnul si do křesla a že si dáchné. Ovšem v tu chvíli se rozdrnčí zvonek u dveří! Tak na zvonek u dveří Burljuk dočista zapomněl. „Koho to sem čerti nesou?“ bručí si Burljuk po fousy a šourá se ke dveřím. Zvonek se znovu rozdrnčí. „Krucipísek, já toho listonoše přetrhnu!“ sýpe Burljuk: „Copak hoří?“ Došel ke dveřím a otevřel. A skutečně! Za dveřmi stál listonoš a hořel.

Radim Kopáč (ročník 1976)

FRANTIŠEK ŘEZNÍČEK

***

Cestování do Chebu Panha nenáviděl. Byl rozružený jak žolík. Vlak byl plný samých hloupých lidí. Panha se díval na krajinu. Byla nová a nová, hezká i ošklivá. Tu na něj: „Vy jste si usral.“ – „Já? Prosil bych, kdybyste se nejprve dovolil,“ bránil se Panha. „Vy jste si usral,“ opakoval spolucestující. – „Já? Prosím o dovolení, já přece ne.“ „Vy jste si usral,“ opakoval potřetí spolucestující, co seděl naproti. Panha byl v koncích. Podíval se na další obyvatele kupé. Všichni mu hleděli na zadek a kývali hlavami.
(23. 6. 1999)

František Řezníček (ročník 1978)

SMRT SE KLÁTÍ NA VĚTVI

Šest básníků z okruhu literárních „imbecilů“

*Básně z almanachu poezie
Jít pevně za svým imbecilem
(Clinamen, Praha, 2003).*

JAN ŠUSTEK

Topič letního kina

Topič letního kina
když jsou nízké teploty
a třeskuté mrazy
a film začíná
a je to ruská kravina
tak netopí.

Topič letního kina
když jsou vysoké teploty
a je vedro k zalknutí
a hrají americké akční drama
tak zatopí
až z lidí lije pot
a skáčou přes ploty
začínají závody
lidé běží na koupaliště
skokem do vody
končí závody
v rámci socialistické výchovy.

Jan Šustek (ročník 1954)

MNISLAV ŠŤAVNATÝ

Smrt na větvi

Hnal se jednou buší
sedm šípů v nůši.
Netušil však úprkem
že mu Smrt sedí za prknem.

Smrt se klátí na větvi
v ruce drží dva svetry.
Za chvíli se větev zlomí
Smrt si hlavu na zem drolí.

Hlad se klečí u drátu
Smrt ho lízá za hnátu.
Drát si ucho hustí
Smrt se z větve pustí.

Hrůza sedí na kádi
Hlad si ženu přiválí.
Tlustá je jak lopata
Žábu v hrnci nachmatá.

Žába křičí „Nech mě hnít
sic tě nechám dohonit.“
Žena Žábu nechala
po zemi se soukala.

Z dubu vylez sivý Strach
nesl s sebou v hrnci hrách.
Co ho žena spatřila
do dubu se vplížila.

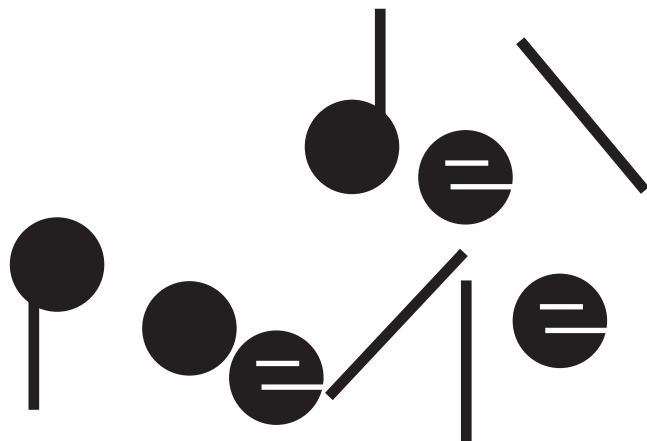
V dubu velký rachot byl
Hlad si Hrůzu ozdobil.
Do zad jí kop žlutý bok
Hrůza sténá každý krok.

Sotva se Hlad podívá
Smrt si nohu přišívá.
Hrůza si hlavu krouť
Strach si sbírá houby.

Hrůza visí o berlích
Strach se věší na třešních.
Smrt si sedí u modřínu
chytá Hrůzu za lysinu.

Smrt se blíží mechem
Hlad opadáva ledem.
Hrůze hnije větve
z dále leze tetřev.

Mnislav Šťavnatý (ročník 1966)

MILAN KRUPA

* * *

Milan byl lidový vypravěč
co nikdy nevěděl, o čem je řeč
Milan byl šibal
? umřel a ještě se hýbal

Milan Krupa (ročník 1967), báseň z almanachu poezie Jít pevně za svým imbecilem (Clinamen, Praha, 2003).

TŘI KASTRÓLY

Sporák

(cadavre exquis)

Půvabný sporák jí lidské maso na Marsu
půvabný sporák mlčí v Jičíně
a mrštný kolík se líbí ráno na place
pro-to-že
růžové babyčky
cucají rum z krabičky

Nešťastný rybník má první pravdu v notýsku
nešťastný rybník češe svíčkovou
a Karel Horák je zamilován do brzdy
pro-to-že
bankovní lupičky
chválí naše písničky

Tři Kastróly - dětská punková skupina v čele s uměleckým vedoucím Janem Nejedlým (ročník 1971)

VLADIMÍR POSPÍŠIL

Námořník v černé kávě

Námořník v černé kávě
kravatu si utáhl
napjal plachtu
čeká na vítr

Beránci mu darují
vlnu oblaků
čeká na déšť
kráčí po palubě

Z prken se smýkají
hoblovačky
moře šumí
pohled je obzorem
obzor je pohledem

Vladimír Pospíšil (ročník 1976)

JOSEF V. KALUŽ

* * *

Verše mohou být srozumitelné,
mohou být nesrozumitelné.

* * *

Na radu Erenburga navštívil jsem Kručonycha,
prý umí sehnat i to, co se sehnat nedá.
Trvalo to skoro patnáct let, než jsem se odhodlal.
Odkládal jsem svazky zmatený.
Ničemu jsem neporozuměl.
To bylo v roce 1959.

Josef V. Kaluž (ročník 1979)

V příštím čísle (vychází 1. ledna 2006)

najdete:

Autory kalných vod

Rozhovor s obří broskví

Název smilliny rubriky

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!